
Speciale
November 2012

En knap så fri fortælling

Om asylinterviews med uledsagede mindreårige asylansøgere

Marie Bjerrum Trillingsgaard

Vejleder: Helle Johansen

Anslag: 237.566

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Aalborg Universitet

Tak til alle, der har bidraget til dette speciale, særligt de som har medvirket i interviews, og dem der har været behjælpelige med kontakt til relevante interviewpersoner.

Abstract

This thesis examines a central part of the Danish asylum procedure for unaccompanied minor asylumseekers: the asylum hearing that takes place at the Immigration Service. The primary focus of the thesis is *which challenges and possibilities for the minors to present themselves and their asylum motives are present during the asylum hearings*, and secondly *how can these hearings be adjusted or changed in accordance with the interest of the minors*. I have focused on 15-17 year old Afghan boys, who are by far the largest group among the unaccompanied minors in Denmark.

Inspired by the work of mainly Hannah Arendt, Pierre Bourdieu and Michel Foucault along with the methodological position of interactionism I have tried to critically examine the social and linguistic structures, which along with the interaction between the minor, the interpreter and the case officer condition the social scene of the hearings. In this perspective my primary concern has been what enables, confuses or prevents the minors from presenting their stories – and on the other hand what enables, confuses and constrains the case officers understanding and assessment of such claims for asylum. Thus the thesis is not an evaluation of the case officers' work, but rather an examination of the social situation, the human conditions and the linguistic constraints that set the scene for the hearings.

The thesis is empirically rather broad-founded as qualitative interviews with unaccompanied minors, case officers from the Unaccompanied Minor Team at the Immigration Service, as well as interviews with the minors legal representatives have been carried out. Furthermore, the results of my analytic work along with practical suggestions for adjustments of the hearings have been presented to the case officers at a workshop at the Immigration Service.

The thesis concludes that in spite of the case officers' professional and dedicated attempts to adjust the hearings to the needs of the minors, the minors can have a hard time trying to understand the logic and purpose of the asylum procedure in general and especially the questions during the hearings. The number and the character of the questions risk giving the minor the impression that he is not answering "correctly" or that his answers are not credible. Furthermore, due to prior experiences during the flight the minors can be very nervous when talking to authority personnel and be under extreme pressure given the important outcome of the hearings. Thus the thesis gives an understanding of the hearings as a situation where the minors are under extreme pressure after a long period of frustrating waiting time, and argues that when the asylum- and credibility-assessments are made, case workers should remember the difficulties of presenting a story concerning difficult topics under social pressure, and linguistic confusion.

Indhold

1. Indledning	7
2. Problemfelt	10
3. Præsentation af problemformulering	15
4. Videnskabsteoretiske tilgange og anvendt metode	16
4.1. Videnskabsteoretiske tilgange	16
4.2. Anvendt metode	22
4.3. Præsentation af empiri	25
5. Det teoretiske og empiriske blik på feltet	31
5.1. Udelukket og underordnet	31
5.2. En knap så fri fortælling	35
5.3. Juraens tryllerier	42
6. Den analytiske værktøjskasse	46
7. Uledsagede mindreårige asylansøgere i Danmark	50
8. Analysens bud	57
8.1. Viljen til særlige hensyn	57
8.2. At vente i et mærkeligt system	60
8.3. Kommunikation og tolkebrug	65
8.4. I den unges sted	73
8.5. En asymmetrisk relation	77
8.6. Opsummering	82
9. Forandringsorienteret dialog med feltets aktører	83
9.1. Workshoppens bidrag	84
9.2. En ansats til forandring	86
10. Konklusion	88
10.1. Perspektiverende overvejelser	92
11. Metodiske refleksioner	96
Litteraturliste	98
Indholdsfortegnelse over bilag	105
Bilag 1-8	106

1. Indledning

Dette speciale omhandler uledsagede mindreårige asylansøgere, og deres møde med det danske asylsystem. Når disse børn og unge kommer til Danmark og søger om asyl, bliver de mødt af en asylprocedure, som indebærer en række møder, samtaler og interviews med myndighederne. Særligt *asylinterviewet* er af afgørende betydning for behandlingen af de mindreåriges asylsag, og netop dette møde mellem uledsagede mindreårige asylansøgere og myndighederne er specialets fokus.

Uledsagede mindreårige asylansøgere (UMI) er asylansøgere under 18 år, der kommer hertil uden forældre eller andre voksne, som kan træde i forældrenes sted. Langt den største gruppe er 15-17 årige afghanske drenge, men også yngre børn, piger og mindreårige fra andre lande kommer til Danmark uden deres forældre og søger om asyl¹. Gruppen af uledsagede mindreårige asylansøgere er således forskelligartet, og der vil givetvis være forhold, som gør sig særligt gældende for eksempelvis de yngste mindreårige, mens andre forhold, problemstillinger eller oplevelser vil knytte sig særligt til de ældste drenges situation. Dette speciale omhandler de ”typiske” uledsagede mindreårige: De 15-17 årige afghanske drenge, som efter myndighedernes eventuelle aldersundersøgelse af dem, er ”statsstemplet” mindreårige. En gruppe drenge, som ikke desto mindre i et lovforslag om ændring af udlændingeloven og integrationsloven fra 2010 primært beskrives som ”unge mænd” – også dem som ”efter en eventuel aldersundersøgelse [er] vurderet til at være mindreårige” (Integrationsministeriet 2010).

Det kan her nævnes, at betegnelsen *asylansøger* kan anses som en slags asylprocedureteknisk definition, der beskriver en person, som har søgt om asyl, men som endnu ikke har fået opholdstilladelse, eller som har fået afslag på sin asylansøgning. Hvorimod begrebet flygtning oftest beskriver en person, der har fået opholdstilladelse og ikke længere befinder sig i asylproceduren. Af forståelses og fremstillingsmæssige årsager anvender jeg, medmindre andet fremgår, denne skelnen. I anvendelsen af begrebet *asylansøger* ligger således ikke nogen vurdering af den mindreåriges migrationsgrunde eller berettigelse til asyl eller ej.

Behandlingen af asylansøgninger indebærer forskellige møder med de danske udlændingemyndigheder, men helt centralt står *asylinterviewet*, hvor asylansøgeren i et interview med en fuldmægtig fra Udlændingestyrelsen skal uddybe sine grunde til at søge om asyl. Det er primært på baggrund af dette interview, at Udlændingestyrelsen beslutter, om der kan gives opholdstilladelse eller ej. Asylproceduren

¹ De kan bemærkes, at de mere faktuelle dele af denne indledning vil blive beskrevet grundigere senere i specialet, hvor kilderne også vil fremgå.

for uledsagede mindreårige er på nogle punkter anderledes, end asylproceduren for voksne. Fordi der er tale om mindreårige tages en række hensyn, og asylinterviews med uledsagede mindreårige udføres derfor af fuldmægtige i Udlændingestyrelsens *UMI-team*, der har erfaring med interviews med børn og unge.

Antallet af uledsagede mindreårige, der kommer til Danmark og søger om asyl, har de seneste år været større end hidtil. Måske netop derfor har feltet opnået forskningsmæssig interesse, og der findes forskellige undersøgelser, som beskriver uledsagede mindreåriges hverdagsvilkår på asylcentret (f.eks. Christensen 2006) og deres møde med det danske samfund og kommunale system, hvis de får opholdstilladelse (f.eks. Ankestyrelsen 2010). Herudover findes udgivelser, som primært beskriver og undersøger *ledsagede* asylsøgende børn og unges vilkår (F.eks. Staunæs 1998 og Vitus & Nielsen 2011).

Der kunne som supplement til disse undersøgelser savnes et mere procedurenært blik på uledsagede mindreårige asylansøgers vilkår. Netop derfor ønsker jeg med specialet at belyse de konkrete møder med danske udlændingemyndigheder, som uledsagede mindreårige asylansøgere har som et led i behandlingen af deres asylsag. Der er således *ikke* tale om en undersøgelse af de mindreåriges hverdagsvilkår i bred forstand, eller deres oplevelse af livet på et asylcenter, men netop om et undersøgelsesfelt, der knytter sig til de proceduremæssige forhold, som gør sig gældende ved behandlingen af asylsager i Danmark. Helt specifikt: De asylinterviews med uledsagede mindreårige, som foretages af fuldmægtige i Udlændingestyrelsens UMI-team. Hvordan forløber disse interviews i praksis? Hvordan arbejder UMI-teamet med området, og hvordan opleves asylinterviewet af de uledsagede mindreårige? Der ikke tale om et juridisk blik på de asylproceduremæssige forhold, men om en socialvidenskabelig og praksisnær tilgang med blik for de sociale mekanismer, der kan være på spil i mødet mellem fuldmægtige og uledsagede mindreårige i det asylinterview, som har så afgørende betydning for de mindreåriges mulighed for at opnå beskyttelse i Danmark.

Mit udgangspunkt for at se på dette felt er et i forvejen forholdsvist grundigt kendskab til asylområdet. Før projektets start havde jeg – via frivilligt socialt arbejde med unge asylansøgere samt praktikforløb og senere arbejde i Røde Kors Asylafdeling – kendskab til både gruppen af uledsagede mindreårige og den danske asylprocedure, herunder et ganske konkret kendskab til asylinterviewets forløb, idet jeg tidligere havde overværet et asylinterview i Udlændingestyrelsen i kraft af min daværende rolle som frivillig repræsentant for en mindreårig asylansøger. Dette forhåndskendskab har uundgåeligt haft betydning for min tilgang til og forståelse af feltet, og står hermed synligt for læseren.

Specialet er bredt empirisk funderet og inddrager forskellige aktørers perspektiver på asylinterviewet, men det skal indledningsvist understreges, at de mindreåriges perspektiv vil være det stærkest repræsenterede. Samtidig har undersøgelsen været styret af en nysgerrighed for nuancerne i feltet og et ønske om at se på, hvordan Udlændingestyrelsens praksis i asylinterviews med uledsagede mindreårige eventuelt kan udvikles, justeres eller ændres, hvor det er relevant, af hensynet til den mindreårige.

2. Problemfelt

I det følgende vil jeg kort skitsere nogle af de internationale og nationale hensyn og udfordringer, der såvel historisk som i dag omgiver, præger og udfordrer modtagelsen af uledsagede mindreårige asylansøgere og sagsbehandlingen af deres asylansøgning. En mere konkret gennemgang af den danske asylprocedure for uledsagede mindreårige kan findes i afsnit 7.1.

2.1. International kontekst

Uledsagede mindreårige asylansøgere er et betydeligt tema i en international asyl-kontekst, og på både FN- og EU-niveau er der udarbejdet retningslinjer og anbefalinger for, hvordan disse børn og unge bør modtages i de lande, de kommer til for at søge asyl.

Flygtningekonventionen indeholder ikke særlige bestemmelser vedrørende uledsagede mindreårige, men UNHCR – FN's Flygtningehøjkommissariat, hvis mandat er at beskytte og støtte flygtninge - har fremsat en række anbefalinger for, hvordan stater bør håndtere asylsagsbehandling og modtagelse af uledsagede mindreårige (Institut for Menneskerettigheder 2012). Også på EU-plan er der anbefalinger og minimumsstandarder for asylprocedurer og modtageforhold i medlemslandene². I 2010 udkom EU's *Handlingsplan om uledsagede mindreårige*, men omdrejningspunktet her er ikke alene, hvordan der sikres en bedre beskyttelse af de mindreårige, som krydser Europas grænser, men også hvordan tilstrømningen af uledsagede mindreårige til Europa kan begrænses samt mulighederne for tilbagesendelse af uledsagede mindreårige (Gammeltoft-Hansen 2010, EU 2010). EU's retningslinjer afspejler altså et mere to-delt mandat, der både tilgodeser staternes migrationspræventive interesser og beskyttelse af de unge asylansøgere. En nærmere analyse af de forskellige handlingsplaner og anbefalinger ligger dog uden for dette speciales rammer.

Fælles for de forskellige anbefalinger på området er, at de i høj grad tager udgangspunkt i principperne i Børnekonventionen (FN 1989). Således understreger UNHCR i flere udgivelser, at ”*barnets tarv*” eller ”*the best interests of the child*” bør være det grundlæggende princip i alle handlinger vedrørende omsorg for og beskyttelse af børn, herunder uledsagede mindreårige asylansøgere (UNHCR 1994, 1997, 2008).

² Grundet de danske EU-forbehold er Danmark ikke omfattet af EU-direktiverne på asylområdet, og er således ikke forpligtiget af indholdet. Men proceduremæssigt er Danmark formentlig på niveau med – eller bedre end – EU-direktivet for modtageforhold, ligesom det ligger Danmark frit for at skele til de øvrige EU-direktiver på asylområdet (Interview med Dansk Flygtningehjælp, se bilag 1)

Samtidig registrerer organisationen, at der ligger en stor udfordring i at omsætte begrebet til praksis, og taler om et dissideret ”gap” mellem principper for beskyttelse af barnet og den reelle praksis: *“The principle of the best interests of the child has been the subject of extensive consideration in academic, operational and other circles. Legal documents relating to the protection of children [...] systematically refer to it. How to apply this principle in practice, however, often remains challenging for UNHCR and its partners. Limited guidance is available on how to operationalize the best interests principle”* (UNHCR 2008:5).

”I alle foranstaltninger vedrørende børn [...] skal barnets tarv komme i første række”, lyder Børnekonventionens artikel 3, men termen *barnets tarv* beskriver blot i bred forstand et barns velbefindende, og konventionen tilbyder altså ingen præcise definitioner (FN 1989, UNHCR 2008:14f, Skivenes 2010). Måske netop derfor har begrebet også i forskellig akademisk litteratur været genstand for nærmere undersøgelse af dets definition, karakter og anvendelighed som juridisk princip. Der stilles spørgsmålstejn ved begrebets omsættelighed og anvendelse i praksis, og begrebet beskrives som åbent, normativt og kulturafhængigt (Skivenes 2010, Parker 1994).

Trods – eller måske netop grundet – definitionsvanskelighederne og denne kløft mellem principper og praksis forsøger UNHCR og forskellige organer i EU sig med mere praksisnære anbefalinger på området. Anbefalingerne omhandler både de mindreåriges juridiske status, indkvarteringsforhold, behandling af asylansøgningen og muligheder for genforening med familie. I det følgende gives et kort rids af de anbefalinger, der er særligt relevante for asylinterviewet. Her står særligt et andet af Børnekonventionens principper centralt, nemlig retten til at udtrykke sin holdning frit:

”Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

Med henblik herpå skal barnet især gives mulighed for at udtale sig i enhver behandling ved dømmende myndighed eller forvaltningsmyndighed af sager, der vedrører barnet, enten direkte eller gennem en repræsentant eller et passende organ i overensstemmelse med de i national ret foreskrevne fremgangsmåder” (FN 1989: artikel 12).

Hurtig og gennemsigtig sagsbehandling

UNHCR anbefaler, at asylansøgninger fra uledsagede mindreårige opprioriteres og behandles hurtigt, så børnene ikke er i et unødigt statusmæssigt ”limbo” (UNHCR 2009). Samtidig bør asylsøgende børn, inden proceduren starter, have tid til at reflektere over deres oplevelser og tid til at opbygge tillid til deres repræsentant, som skal støtte dem under asylproceduren (UNHCR 1994, 2009). De mindreårige

bør løbende informeres grundigt om asylproceduren, om hvor de selv er i processen, om hvilke beslutninger, der træffes og konsekvenserne af disse beslutninger (UNHCR 1994:101f, 1997:8, 2009).

Kvalificeret personale, repræsentanter og tolke

I EU-rådets resolution om uledsagede mindreårige understreges det, at asylinterviews ”*bør gennemføres af embedsmænd, der har den nødvendige erfaring og uddannelse*”(EU 1997: artikel 4). UNHCR anbefaler, at alle interviews med uledsagede mindreårige udføres af professionelt kvalificerede personer, som er særligt trænedede i at have med flygtninge og børn at gøre. Særlig viden om psykologisk og fysisk udvikling og opførsel hos børn beskrives som en fordel (UNHCR 1997:8). Mere konkret peger UNHCR på, at der i samtaler med mindreårige bør vælges passende kommunikationsmetoder, hvor parametre som alder, køn, kulturel baggrund og modenhed bør overvejes. UNHCR anbefaler herudover, at uledsagede mindreårige straks efter ankomst får udpeget en kvalificeret og uafhængig værge eller repræsentant (UNHCR 1997, 2009), samt at der bør anvendes uddannede uafhængige tolke ved sagsbehandlingen (UNHCR 1994).

Inddragelse af barnets perspektiv

Hvis en uledsaget mindreårig vurderes moden nok til at udtrykke sin egen frygt for forfølgelse, anbefaler UNHCR, at den mindreårige gennemgår en almindelig asylprocedure (UNHCR 1994, 1997). Den mindreåriges perspektiv skal altid inddrages i behandlingen af deres asylsag, men UNHCR understreger, at børn ikke nødvendigvis har samme evne til at fremsætte deres sag som voksne. Derfor må de i nogle tilfælde have hjælp til det (UNHCR 2009). De mindreåriges mulighed for at udtrykke deres synspunkter og deltage på en meningsfuld måde kræver derfor en børnetilpasset procedure og et miljø, der skaber tillid (UNHCR 2009). UNHCR peger på forskellige årsager til, at mindreårige kan have svært ved at fremsætte deres frygt: Traumer, manglende uddannelse, frygt for autoriteter, forældreinstruktioner eller brug af fabrikerede historier fra smuglere. Herudover påpeger UNHCR, at de mindreårige måske er for unge til at genfortælle deres oplevelser på en måde, der er meningsfuld for voksne og til at vurdere hvilken information, der er vigtig. Børn har forskelligt abstraktionsniveau og kan have svært ved at forstå størrelser som tid og fysisk distance (UNHCR 2009). Der skal derfor altid i behandlingen af asylsagen – og dermed også under selve asylinterviewet – tages hensyn til den mindreåriges alder og udvikling, herunder viden og hukommelse om forhold i hjemlandet (UNHCR 1994, 2009). I forhold til myndighedernes vurdering af troværdigheden i det fremsatte asylmotiv understreger UNHCR: ”*Thus, what might constitute a lie in the case of an adult might not necessarily be a lie in the case of a child*” (UNHCR 2009:27).

2.2. Dansk kontekst

2.2.1. Historisk kontekst

Antallet af indrejsende uledsagede mindreårige er i starten af 1990'erne cirka 90-180 per år, hvoraf cirka 2/3 er over 15 år (Justitsministeriet 1992:6). I 1992 foreslår en arbejdsgruppe under Justitsministeriet, som havde til formål at afklare, formalisere og forbedre forholdene for uledsagede mindreårige på opfordring fra Dansk Flygtningehjælp og Dansk Røde Kors, en række anbefalinger, der bl.a. rummer proceduremæssige forbedringer i form af en bisidder-ordning i overensstemmelse med den ordning, der gælder afhøring af danske børn samt udarbejdelse af en hensigtsmæssig tilrettelægning af afhøringer og interviews, der tager særlige børnehensyn (ibid: 33f).

I 1993 gennemføres en række af anbefalingerne samt yderligere forbedringer, hvorefter uledsagede mindreårige børn altid har ret til en bisidder ved møder med myndighederne, og der indføres to særlige typer opholdstilladelse for uledsagede, der skal sikre 1) at mindreårige, der vurderes for umodne til at forklare om deres asylmotiv, alligevel beskyttes og 2) at mindreårige, der modtager afslag på asyl, kan tilbydes en særlig opholdstilladelse, såfremt de i hjemlandet vil være stillet i en nødssituation uden socialt netværk (Vedsted-Hansen 2011:272) Senere udvides bisidder-ordningen til at omfatte retten til en personlig repræsentant, som skal *”yde støtte til barnet under myndighedernes sagsbehandling, f.eks. ved at være til stede under en asylsamtale og støtte barnet i mere personlige forhold. Repræsentanten skal støtte og vejlede og kan i øvrigt træffe alle de beslutninger, som en forældremyndighedsindehaver normalt kan træffe”* (Integrationsministeriet 2010). I 2010, hvor indrejsetallet stiger markant til 400-500 unge om året, sker den første skærpene ændring af reglerne for uledsagede mindreårige. Skærpelsen er motiveret af et politisk ønske om at *”færre uledsagede udlændingebørn indrejser i Danmark”*, hvor bl.a. den særlige opholdstilladelse til mindreårige uden socialt netværk i hjemlandet ophører ved det fyldte 18. år, ligesom adgangen til tvangsmæssig udsendelse af børn under 18 år udvides (Integrationsministeriet 2010).

2.2.2. Dansk praksis i dag

Uanset de skærpene ændringer i 2010 følger Danmark altså åbenlyst forholdsvist fyldestgørende de internationale mere praksisnære eller målbare anbefalinger, ikke mindst sammenlignet med praksis i en række andre EU-lande (Dansk Flygtningehjælp, bilag 1). Uledsagede mindreårige asylansøgere i Danmark er indkvarteret på særlige børnecentre og omfattet af et udvidet sundhedstilbud, og i forhold til dette speciales fokus sikret følgende proceduremæssige rettigheder:

- 1) Ved hvert møde med politi og udlændingemyndigheder ledsages den mindreårige af en bisidder eller repræsentant, som har tid og økonomiske ressourcer til forberedende møder med barnet sammen med en tolk.
- 2) Ved samtlige møder med udlændingemyndigheder deltager tolk på den mindreåriges modersmål.
- 3) Igennem hele asylproceduren tilbydes den mindreårige et forholdsvis omfattende informationstilbud i form af videofilm om asylproceduren på eget sprog og adgang til gratis juridisk rådgivning hos Dansk Flygtningehjælp. Derudover oversættes alle afgørelser fra myndigheder skriftligt eller forkyndes via tolk.
- 4) Sagsbehandlingen i første instans, herunder asylinterviewet, varetages af et særligt team hos Udlændingestyrelsen, der er specialiseret i behandlingen af børnesager.
- 5) Asylansøgere har adgang til beskikket advokat under sagsbehandling hos klageinstansen Flygtningenævnet (ibid).

Der er med andre ord en række praktiske proceduremæssige tiltag, der skal sikre den mindreåriges ret til frit at udtrykke sig og blive hørt. Dette speciale er imidlertid ikke en evaluering af, hvorvidt og hvordan den danske asylprocedure generelt eller asylinterviewet specifikt i tilstrækkelig grad tager hensyn til det noget diffuse begreb *barnets tarv*. I forlængelse af UNHCR's påpegning af et ”*gap*”, en slags uigennemskuelig kløft mellem hensigtserklæringer og meget lidt konkrete anbefalinger om varetagelse af barnets tarv og den egentlige interviewpraksis under asylinterviewet, vil jeg i dette speciale fokusere på de mere kvalitative – og ikke så målbare – forhold og udfordringer i asylprocedurens interview: Hvilke sociale mekanismer er på spil under asylinterviewet? Hvad er den mindreåriges mulighed for reelt at gøre sin stemme gældende? Under hvilke betingelser skal den mindreårige fremstille sin fortælling om sig selv og årsagerne til at søge et andet lands beskyttelse? Og under hvilke betingelser skal den fuldmægtige i Udlændingestyrelsen udspørge den unge og opfatte og vurdere hans udsagn?

3. Præsentation af problemformulering

På baggrund af det i indledningen skitserede behov for et procedurenært blik på uledsagede mindreårige asylansøgere vilkår i Danmark og asylinterviewets afgørende betydning i asylsagsbehandlingen samt ønsket om at forstå asylinterviewet i et socialvidenskabeligt perspektiv og skabe en konkret praksisudviklende undersøgelse, vil følgende problemformulering være udgangspunkt for specialets undersøgelse af uledsagede mindreåriges møde med de danske udlændingemyndigheder:

Hvilke udfordringer og muligheder for at præsentere sig selv og sine grunde til at søge asyl skabes i Udlændingestyrelsens praksis i asylinterviews med uledsagede mindreårige asylansøgere, og hvordan kan denne praksis udvikles med udgangspunkt i de mindreåriges perspektiv?

Problemformuleringen indeholder to spørgsmål og lægger op til en dobbeltleddet undersøgelse, hvor undersøgelsen af problemformuleringens første del danner udgangspunktet for besvarelsen af problemformuleringens sidste del. Undersøgelsen af de uledsagede mindreåriges udfordringer og muligheder for at præsentere sig selv og deres grunde til at søge asyl er således afsat for en udviklings- eller forandringsdel, hvor specialets primære analytiske bud bringes tilbage til feltet og dets aktører i en konkret dialog om udvikling af Udlændingestyrelsens praksis i asylinterviews. Første undersøgelsesdel vil proces-, analyse- og fremstillingsmæssigt udgøre specialets primærdel, mens udviklingsdelen får mindre plads. Spørgsmålet, om hvordan Udlændingestyrelsens praksis kan udvikles med udgangspunkt i de mindreåriges perspektiv, skal dog ikke af den grund læses som et mindre vigtigt påhængsspørgsmål i problemformuleringen, men derimod som et afgørende element for specialets retning, og som en insisteren på at holde undersøgelsen praksisnær. På den måde ligger ønsket om at kunne skabe reelle praksisforandringer som en underliggende præmis og har været motiverende for hele projektet.

Opmærksomheden på både *udfordringer og muligheder* er udtryk for en tilgang til feltet som rummer en vilje til at opfange og se feltet i dets flertydighed og kompleksitet, og skal ikke anskues som et redskab til at arbejde med udfordringer og muligheder som et stringent modsætningspar. *Uledsagede mindreårige asylansøgere* forstås i almindelighed som børn og unge under 18 år, der kommer til eksempelvis Danmark uden deres forældre eller andre nære slægtninge og søger asyl, men i dette speciale rettes fokus alene mod den ”typiske” mindreårige; de 15-17-årige drenge. For en nærmere beskrivelse af gruppen uledsagede mindreårige og procedurens aktører herunder *Udlændingestyrelsen*, se afsnit 7. Udlægningen og diskussionen af betydningen af *at præsentere sig* gennemgås i specialets teoretiske del.

4. Videnskabsteoretiske tilgange og anvendt metode

I dette afsnit udlægges først specialets videnskabsteoretiske afsæt og inspiration, hvorefter den anvendte metode vil beskrives og motiveres. Til sidst præsenteres specialets konkrete empiriske grundlag. Da der eksisterer et vist sammenfald mellem specialets metode og genstandsfelt; interviews om interviews, vil denne metodologiske del være forholdsvis omfangsrig, da det her præsenterede tankegods ikke alene er anvendt i produktionen af specialets empiri, men ligeledes anvendes i samspil med specialets egentlige teoretiske del som analytiske greb og tilgange i forståelsen af de unges muligheder og udfordringer i asylinterviewets samtalerum.

4.1. Videnskabsteoretiske tilgange

4.1.1. Forudsætninger

I opposition til et positivistisk verdens- og videnskabssyn og stærkt forankret i en strukturalistisk tradition arbejder Pierre Bourdieu – og også Michel Foucault, som jeg vender tilbage til i afsnit 5.2 – under en slags epistemologisk nysgerrighed efter at undersøge, hvordan nogle problemer og nogle løsninger bliver mulige, meningsfulde og legitime på et givent tidspunkt, i et givent samfund. Og hvordan andre spørgsmål, andre svar, dermed også bliver udelukket (Wæver 2010:201f, Jensen 2005:51f). Med andre ord arbejder de på hver sin måde med spørgsmålet: Hvilke forudsætninger og hvilken magtstruktur gør det muligt for en samfundsopdeling, et lovforslag, en statsinstitution at fremstå som fornuftig, nødvendig og naturlig.

Den strukturalistiske tradition betoner *mening* eller *betydning* og under indflydelse af den ”sproglige vending”³ i filosofien, understreges det, at mening etableres i *relationer*: Mening eller betydning formes i systemer af tegn, der er forskellige fra hinanden og som netop i kraft af forskellighed eller lighed tilskrives en given betydning. Betydningstilskrivning er altså socialt og historisk konstrueret, men er ikke desto mindre uden for den enkeltes kontrol (Wæver 2010: 197, 205f). Situeret i et sprog, en tid, en kultur kan vi kun forstå verden, sprogets betydning, i kraft af de – oprindeligt arbitrære, men nu faste

³ En bevægelse i filosofien, hvorefter sproget ikke længere opfattes som et ”uskyldigt” eller ”neutralt” redskab, der udtrykker tanker og deskriptive konstateringer. Snarere er det omvendt sprogets kategorier, der muliggør og betinger, hvad vi kan tænke. Bl.a. gennem Saussures differentielle frem for referentielle sprogteori, der omfatter sproget som et system af tegn og dermed et system af forskelle (Wæver 2010: 205f. Jensen 2005: 94f).

og koordinerede – strukturer eller systemer, som verden er tilgængelig for os i (Stormhøj 2006: 36f). Det er denne pointe poststrukturalismen senere udbygger og viser, hvordan disse systemer ikke er stabile og harmoniske, men derimod foranderlige og modsætnings- eller konfliktfyldte (Wæver 2010: 208). Med fokus på relationer forsøger den sproglige strukturalisme samtidig at vise, at mening eller betydning opstår *i* – og ikke uafhængigt af – et socialt rum, ligesom sproget i det sociale kan være performativt og ikke blot beskrivende, kan *handle* og ikke blot *betegne* (Stormhøj 2006:39f).

En anden inspirationskilde for Bourdieu og Foucault er den historiske epistemologi⁴, som ved at betragte videnskabshistorien på en ny måde – ikke som kontinuerligt, akkumulativt fremadskridende, men som en række *brud*, hvor ét sandheds- eller vidensepisteme erstattes af et andet med et andet verdensbillede, andre relevans-kriterier – giver blik for at videnskab er *situeret* i tid og rum og i et gældende verdensbillede, indenfor hvilket nogle udsagn er meningsfulde og derfor kan italesættes eller høres, og andre irrelevante og derfor overhøres eller aldrig opstår (Jensen 2005:51f).

Det medfører en insisteren på, at videnskab må *bryde* med vores intuitive hverdagsforestilling om verden. For ”*verden taler ikke bare. Den taler kun, hvis den bliver spurgt*” (ibid:65) og heri ligger netop den historiske epistemologis pointe: Det er en positivistisk fejlslutning at tro, at verden, et givent genstandsfelt, kan studeres, registreres og udforskes som sådan. Ethvert videnskabeligt spørgsmål sætter præmisserne for svaret; ethvert felt er konstrueret (ibid:63f). Denne pointe suppleres fra en marxistisk tradition, der påpeger, at den hverdagslige, intuitive forståelse af verden, er den gældende ordens, den dominerede ideologiske billede af verden (ibid: 84). Påstanden er altså, at man – enten bevidst eller ubevidst – altid ser eller kategoriserer verden med en forudgående teori eller idé om, hvad det er man ser: ”*Der er en tanke i blikket*” (ibid: 66).

4.1.2. Bourdieus metodologiske tilgange i et praksisorienteret studie

På baggrund af ovenstående skitsering af de mere videnskabsteoretiske inspirationskilder hos Bourdieu trækker specialets design og analyse i høj grad på Bourdieus praksis-orienterede og grundlæggende relationelle overvejelser om tilgangen til feltet. Denne tilgang skitseres i det følgende, mens en mere grundbogsagtig introduktion til Bourdieus begreber som felt, kapital og habitus er udeladt, da det netop er hans mere metodologiske arbejde, der finder anvendelse i dette speciale.

⁴ En fransk, videnskabsteoretisk skole der med afsæt i naturvidenskaben beskæftiger sig med, hvordan et fagfelt og vidensproduktion fungerer. (Jensen 2005: 51ff)

At konstruere sit felt

Bourdieu's tilgang har som sin absolutte forudsætning, jf. inspirationen fra den sproglige, strukturalistiske tradition, at vores forståelse af verden og vores sprog om verden *altid allerede* er forudindtaget med før-refleksive betydninger og kategorier (Bourdieu 1991:249).

Derfor udpeger Bourdieu den vigtigste og mest grundlæggende videnskabelige handling, som det – både indledningsvist og fortløbende korrigerende – at *konstruere sit undersøgelsesfelt* ved aktivt og eksplicit at optegne og afgrænse sit felt (ibid:248). Altså bevidst og tydeligt at anlægge en vinkel på verden. Den videnskabelige konstruktion af et felt kræver ifølge Bourdieu et slags nødvendigt *dobbeltbrud*, der aktivt skal modgå den udbredte opfattelse af, at man fra objektive hold kan studere verden; at man f.eks. kan tænde båndoptageren og ”optage” empiri om verden (ibid: 249). I stedet fastholder Bourdieu, at ”*forestillingen om en neutral samfundsvidenskab er en fiktion – tilmed en værdiladet fiktion*” (Wacquant 1996:51) Ifølge Bourdieu er konstruktionen af feltet, dobbeltbruddet, netop nødvendigt fordi det praktiske arbejde med at indsamle data – eller med Bourdieu at *producere* data – er så snævert forbundet med den teoretiske konstruktion af feltet (Wacquant 1996:39). Dobbeltbruddet indebærer derfor følgende to brud:

1) For det første må man bryde med sin umiddelbare, hverdagslige opfattelse af feltet. Dette er især vigtigt for socialvidenskaben, fordi vi qua vores hverdag, vores medborgerskab i et samfund allerede kender og begår os i det sociale. Feltet er allerede common-sense. Vores sprog om (især) det sociale er altså altid allerede udgjort af præ-refleksive begreber og kategorier. Hvis man ikke aktivt konstruerer sit felt, er Bourdieu's påstand, at man alligevel konstruerer sit felt, blot ubevidst, men i lige så høj grad med en, blot før-refleksiv, vinkel på verden (Bourdieu 1991:249).

2) For det andet må man bryde med den måde, som feltet præsenterer sig selv på. Ifølge Bourdieu vil et felt præsentere sig som et naturligt og logisk defineret og afgrænset felt, og vil som sådan være nemt at studere, beredvilligt til at levere empiri, der netop bekræfter feltets præsentation: ”...*when you question it as it asks to be questioned, it has a great deal to say for itself, it tells you whatever you want to know, it gives you figures...*” (Bourdieu 1991:249f). Bourdieu understreger især denne pointe i studier af staten og statens forvaltning, da man ”*risikerer at gentage Statens egen forståelse af sig selv og gøre den til sin, at beskrive Staten ved hjælp af nogle forståelseskategorier som Staten selv har produceret, og står som garant for*” (Bourdieu 1997:97). Her er vi ved Bourdieu's grundlæggende optik på det sociale og den reproduktion, der kan opretholde en given magtorden: Magt, symbolsk magt, er at være i en position, hvorfra ens partikulære verdensbillede gøres universelt, gøres logisk, fornuftigt og legitimt for alle (Wacquant 1996:25f). Symbolsk magt er altså med

andre ord evnen eller positionen til at kunne strukturere og definere den måde, verden kan forstås på. En sådan magt har især staten, hvis kategorier vi anvender umiddelbart: ”*de tanker vi tror vi selv har tænkt om Staten, har Staten i virkeligheden tænkt for os*” (Bourdieu 1997:97). Bourdieu påpeger for eksempel det bekymrende i, at socialvidenskabens felter ofte er sammenfaldende med statens bureaukratiske opdelinger i ministerier: Bolig, arbejde, uddannelse, integration osv. I stedet inviterer han til, at man tvivler om staten. At man ikke tror den på ordene, på opdelingerne (ibid: 98,101f).

I en Bourdieusk inspireret optegning af et felt, skal man altså aktivt forsøge at inddrage vinkler og interesser, som den gældende (stats-)orden vil betragte som irrelevante (eller måske irrationelle) for det traditionelt definerede felt. Med dobbeltbruddet vil Bourdieu vise, at hvis man spørger verden – f.eks. statens forvaltning af opholdstilladelser i Udlændingestyrelsen – som den inviterer til at blive spurgt, vil den svare i overensstemmelse med den gældende magtorden og præsentere denne som naturlig, meningsfuld og forholdsvis problemfri. Og en ”neutral” socialvidenskab risikerer at ratificere og reproducere en sådan optik. Med Bourdieu må man derfor spørge eller undersøge på ny-optegnede præmisser, for at få øje på andre mulige verdensbilleder, andre mulige problematikker. Vinkler hvorfra den gældende orden måske er knap så meningsfuld.

En relationel tilgang

En grundlæggende pointe i Bourdieus arbejde er, at et felt fungerer – og må studeres – *relationelt*. Hos Bourdieu er relationerne; forhold af afstand, nærhed, magt, loyalitet og afsmag, det afgørende genstandsobjekt for hans praksisorienterede sociologi. Personer (asylansøgere og fuldmægtige), institutioner m.m. er placeret i - og handler i - et socialt rum. Ved at undersøge og forstå dynamikken og strukturerne, der bestemmer relationerne imellem enkeltobjekterne, kaster man ifølge Bourdieu også lys over objekterne selv (Bourdieu 1991:253. Wacquant 1996:27f). At forstå en samtale, en diskurs fremsat i et interview, er altså med Bourdieu at have blik for det strukturerede og strukturerende rum en sådan tale, en sådan forklaring fremsættes i (Bourdieu 1991:249). Ifølge Bourdieu fordrer en sådan opmærksomhed på dynamikkerne i et relationelt struktureret socialt felt – i forlængelse af ovenfor skitserede dobbeltbrud – en slags *dobbeltlæsning* af feltet bestående af to på hinanden følgende ”læsninger” eller måder at forstå på:

- 1) Først en marxistisk inspireret strukturalistisk undersøgelse af et socialt felt som en art ”*social fysik*”, hvor objektive strukturer af f.eks. magt og dominans eksisterer og bestemmer eller i hvert fald betinger (som en slags fysiske love), de dynamikker, der gør sig gældende i feltet.

2) Dernæst en fænomenlogisk inspireret læsning eller tilgang, hvor fokus er på den umiddelbare erfaringsverden, på de oplevelser, præferencer og forestillinger de enkelte individer har af verden, af det sociale felt, de bebor eller indgår i (Wacquant 1996: 21f).

Bourdieu vil med en sådan *dobbeltlæsning* muliggøre en undersøgelse – og en forståelse af det sociale – der uden at ende i en for ensidig, objektiverende strukturalistisk analyse, der risikerer at blive blind overfor forståelsen af individernes orientering i det sociale felt, alligevel betoner, at ”*individernes vurderinger og forestillinger varierer systematisk afhængigt af deres objektive placering i den sociale struktur*” (ibid: 24). Med en sådan dobbeltlæsning får man altså ifølge Bourdieu mulighed for at opfatte socialvidenskabens aktører; individer, institutioner og grupper af individer, som situerede objekter, hvis hverdagserfaring bør tages yderst alvorligt og ses i sammenhæng med netop de relationer, det rum, de er situeret i.

En praksis-orienteret invitation

Afslutningsvis skal det understreges, at Bourdieu betegner sit arbejde, ikke mindst sine mere metodiske formaninger, som en invitation og ikke en manual (Bourdieu 1991:255). Heri ligger netop hans insisteren på en praksis-orienteret socialvidenskab: Der gives ingen håndbog, ingen sikker universal-metode til at gå undersøgende til det sociale (ibid). Derimod gives der en invitation til at optegne et felt på ny, at tvivle på en given ordens selvfølgelighed og i en strukturalistisk grundfæstet analyse ligge et yderst opmærksomt øre til det særegne felts praksis, til de ytringer og hverdagserfaringer individer gør sig i netop det felt, den kultur, den tid. Og gøre sig klart at de ytringer, de mængder data, en sådan opmærksom socialvidenskab producerer vil være modsætningsfyldte, flertydige, forvirrende og ambivalente. At social empiri med andre ord ikke er ”ren” og derfor ikke bør behandles – eller præsenteres – som sådanne rene, entydige sociale fakta (ibid:259).

Hos Bourdieu finder man altså en invitation til en strukturalistisk orienteret, men nysgerrig praksis-orienteret socialvidenskab. En sådan invitation rummer også Bourdieus foragt for en slags skrivebordssociologi, hvis antagelser om verden gøres uafhængigt af den praksis, der udspiller sig på overraskende og modsætningsfyldt vis i verden. Bourdieus metodiske tilgang modsætter sig altså eksplicit de klassiske opdelinger – eller kampfelter – i socialvidenskab. Hos Bourdieu er det således ikke et spørgsmål om teori overfor praksis, struktur overfor aktør, kvantitative metoder overfor kvalitative metoder, strukturalisme overfor fænomenologi. Det er en slags både-og-sociologi, hvor Bourdieu insisterer på – blandt andet gennem sin fordring om den dobbelte læsning – at en adækvat samfundsvidenskab må tilstræbe at rumme begge blik for begge elementer i sig, da netop kun en

metodologisk fleksibilitet muliggør, at et helhedsmønster kommer til syne: At man får blik for andre felt-opdelinger, andre dynamikker, end de der umiddelbart præsenterer sig (Bourdieu 1991:248f, Wacquant 1996:38,41f).

Heri ligger både Bourdieus ambition for socialvidenskaben og hans opfordring til refleksion eller selvkritik hos forskeren selv. Hvis man som undersøger af et felt kender feltet ”for godt” – f.eks. som jeg har et grundigt forudgående kendskab til asylproceduren, dens love og praktiske indretning – er ens tanker, de spørgsmål man stiller, i (endnu højere grad) underlagt den dominerende ordens udstukne rammer for, hvad der er meningsfuldt, hvad der er nødvendigt (Wacquant 1996:42f). Og kræver altså i endnu højere grad kontinuerlige forsøg på *dobbeltbruddet*. Målet for Bourdieu er netop – gennem en praksis-orienteret og tvivlende sociologi – at fremhæve den sociale ordens skjulte præmisser og de mekanismer, der reproducerer en sådan orden for at kunne vise, at en given magtorden ikke er selvfølge eller nødvendig, men en blandt flere mulige (Bourdieu 1991:259).

4.1.3. Et drilsk trick

Som afsluttende og udfordrende kritik til Bourdieus metodologiske tilgang skal her kort rejses en insisteren på ikke alene undersøgelsesgenstanden, men også forskerens situerethed, som den formuleres hos Donna Haraway. Ikke at Bourdieu ikke har øje for forskerens situerethed og behovet for en (selv-)refleksiv socialvidenskab. Tværtimod. Men ikke desto mindre kan ovenstående beskrivelse af f.eks. *dobbeltbruddet* måske have en tendens til at invitere til en delvis illusion om muligheden for at bryde med sin egen situerethed, sin egen tanke, undren og kritiks forudsathed.

Netop denne illusion betegner Haraway som ”*gudetricket*”: Et slags universalistisk, upartisk blik, der kan se feltet fra oven, se det i sin objektive helhed. Et blik, der foregiver at kunne se alt, men samtidig ser ingen steder fra (Højgaard 2007:268). Ifølge Haraway er netop dette blik, dette gudetrick, identisk med den vestlige, positivistiske objektivitets-forestilling, som hun udfordrer med en alternativ definition af objektivitet: Situeret viden. ”*Det handler om at se et sted fra, om at være situeret, kropsliggjort, partiel og ansvarliggjort. Det er en objektivitetsforestilling, der skal befordre diskussion [...] og skabe håb om transformation af videnssystemer og måder at anskue verden på*” (Højgaard 2007:268). Det er samtidig vigtigt at understrege, at situeret viden hos Haraway ikke er lig med en simpel, naiv idé om at opridse en lang forforståelse, en lang identitets-beskrivelse af forskeren selv. Det er snarere at forstå, at også forskeren er situeret i de objektive strukturer, der netop ikke er tydelige og gennemskuelige for os selv. Og at vide, at når man

udtaler sig; fremsætter analytiske bud og påstande, er partialitet et vilkår: At se fra en position – at forsøge at betone og artikulere et perspektiv – udelukker andre perspektiver (ibid: 269).

Haraway synes altså yderst brugbar som en slags påmindelse om, at gudetricket har det med at drille på positivistisk vis – også i en socialvidenskab, der ellers tilstræber at bryde med netop positivistiske objektivitets-antagelser.

4.2. Anvendt metode

I forlængelse af ovenfor skitserede mere overordnede epistemologiske tilgang vil jeg her optegne, hvilken betydning ovennævnte perspektiver får for den konkret anvendte metode. Afsnittet omhandler interaktionistiske perspektiver på det kvalitative interview, men præsenterer også undersøgelsesdesignets udviklingsperspektiv: Et metodisk greb som indebærer, at den viden, der skabes undervejs i arbejdet med specialet, aktivt bringes tilbage til feltet i en konkret workshop.

4.2.1. Interaktionistisk inspirerede interviews

Det kvalitative interview er en egnet metode, når man i overensstemmelse med *dobbeltlæsningens* anden fordring ønsker at gå eksplorativt til værks med en åbenhed overfor nuancerne og flertydigheden i feltet (Kvale 1997:41). Interviewsituationer kan betragtes som sociale møder, hvor interviewerens bliver medproducent af viden i en proces, hvor det empiriske materiale formes af interviewerens og interviewpersonen i fællesskab. Præget af *interaktionen* i interviewsituationen, bliver erfaring således fortolket og mening skabt. Margaretha Järvinen beskriver således, hvordan en interaktionistisk tilgang til forståelsen af interviews har den grundlæggende præmis, at en empirisk undersøgelse *ikke* er et spejlbillede af feltet, men derimod et resultat af en eksplicit vinkel og konkrete aktivt skabte møder mellem forsker og felt, interviewer og interviewperson. Interviewpersonerne kan i forlængelse heraf ikke anskues som en art beholder med en bestemt viden eller bestemte følelser, som interviewerens blot kan indsamle (Järvinen 2005:29f).

I dette perspektiv findes den sande fortælling ikke i sig selv, og (forventningen om) en entydig, sammenhængende og konsistent livsfortælling vil derfor være en ”*biografisk illusion*” (Bourdieu i Järvinen 2000:372). Tilværelsen er i dette perspektiv usammenhængende, forvirrende og modsætningsfyldt, og mulighederne for at *skabe* en logisk, meningsfuld og sammenhængende *biografi* eller fortælling om sig selv, vil derfor afhænge af, i hvilken grad den interviewedes forståelsesramme korresponderer med interviewerens forforståelse (Järvinen 2000:370-372). Derfor handler interviews netop ikke kun om

holdninger, oplevelser og følelser, men også om sociale identiteter og strategier, hvilket betyder at interviews kan være præget af forhandling og præsentationer af aktuelle meningsgivende selvfremstillinger hos de deltagende – i modsætning til afsløringen af et essentielt selv. Både interviewer og interviewperson er altså på arbejde, anvender sociale strategier og positionerer sig selv på en måde de opfatter som hensigtsmæssig i situationen måde (Järvinen 2005:29f).

At viden *produceres* gælder ikke kun for den konkrete interview-situation, men også for fortolkning og analyse af de interviewedes udsagn. Også her er jeg aktiv medproducent af viden om feltet: Allerede i transskribering fra tale til tekst foregår der en fortolkning, en behandling af udsagn. I forlængelse af ovenstående er transskriptionen derfor ikke et præcist spejlbillede af interviewet, - eller med Bourdieu ikke en ”optagelse” af feltet - men netop en første fortolkning i analysen.

Det skal her understreges, at den interaktionistiske tilgangs opmærksomhed på interaktionen under et interview ikke betyder at fokus flyttes væk fra, hvad der bliver sagt, den interviewedes udsagn om oplevelser og holdninger (Järvinen 2005:45f). Järvinen foreslår i forlængelse heraf en åben tilgang til forståelsen af både interviewets situation og udsagn. Selvom mødet med et forskningsfelt altid vil være præget af en forforståelse, kan fokus på det uventede forhindre en reduktionistisk tilpasning af empiri til teori (ibid:40).

4.2.2. Muligheder for udvikling

Ovenstående beskrivelse af tilgangen til feltet, interviewsituationen og empirien er måske netop det som muliggør et udviklingsigte i specialet. Dorthe Staunæs giver en række bud på, hvorfor og hvordan særligt en *kompleksitetssensitiv* tilgang fastholder forskerens forbindelse til praksisfeltet, hvilket netop ifølge Staunæs er det, som muliggør forandring og udvikling af praksis (Staunæs 2008:259f).

Med udgangspunkt i Staunæs’ (2008:259-262) bud på en analysestrategi der bygger på *både-og-læsninger* – en tilgang til det empiriske materiale, som i overensstemmelse med Bourdieus metodologi indeholder *både* muligheden for et kritisk magt-opmærksomt blik *og* en nysgerrighed efter det uventede og overraskende – ønsker jeg med afsæt i problemformuleringens sidste del at gå i forandringsorienteret dialog med feltet. Staunæs beskriver, hvordan en kritiske og måske endda skeptisk og mistænksom læsning primært leder efter magtens negative effekter og marginaliserede identitetspositioner. Denne læsning kan (hvis den står alene) medføre en vis forudsigelighed i analyserne af positions- og magtfordelinger, hvor man ofte på forhånd godt ved, hvad analysen ender med: Hvem der er skurke og hvem der er ofre. Hvem der er præmissættere, og hvem man placerer sin solidaritet hos. Man leder efter

og finder magtens negative og begrænsende effekter, og Staunæs foreslår derfor, ligesom Järvinen, en mere *kompleksitetssensitiv* tilgang, hvor der både læses kritisk og med en åbenhed overfor de overraskelser, der eventuelt måtte vise sig. Selvom den skeptiske læsestrategi skaber vigtige fund, har den nemlig en bagside: Den søger på samme måde hele tiden, og forhindrer os derfor i at få øje på noget nyt! (ibid: 260) ”*Den mistænksomme læsepraksis forholder sig foregribende og skeptisk til overraskelser, og derfor garderer man sig mod, at noget/ nogen skulle ’tage roven på en’ og det man allerede har solidariseret sig med*” (Staunæs 2008: 260f).

Med en justering af læsestrategien kan man derimod muligvis nå andre typer af resultater og herigennem også få øje på det potentielt anderledes og *forandrende* (Staunæs 2008: 259-260). Netop derfor forsøger jeg mig med denne analysestrategi og tilgang til feltet i et speciale, som blandt andet sigter mod ansatser til udvikling asylinterviews, der i høj grad er kendetegnet ved forud-strukturerede betingelser og vilkår for det konkrete møde mellem en fuldmægtig og en uledsaget mindreårig asylansøger. En udelukkende kritisk analyse af feltets magtstrukturer, og de betingelser for asylinterviewet som rammesættes heraf, kan føre til entydig solidaritet med den mindreårige asylansøger og en forudsigelig kritik af myndighedernes magtudøvelse. Specialet indeholder et sådant kritisk strukturalistisk perspektiv, men også nysgerrigheden for det uventede, for nye perspektiver. Eksempelvis ved en åbenhed overfor at se fuldmægtige i Udlændingestyrelsen som andet end statsmagtens forlængede arm.

Når jeg i problemformuleringen spørger, hvordan Udlændingestyrelsens praksis kan udvikles – eller nærmere justeres – med udgangspunkt i de unges perspektiv, lægger jeg op til at have blik for det empiriske materiales flertydighed, for åbningerne og sprækkerne. Det er en opfordring til mig selv om at lade sig overraske, forfølge det modsætningsfyldte og empiriens tegn på eksempelvis den fuldmægtiges vilje til empati og reelle ønske om at gøre asylsamtalen så behagelig som muligt. Denne både-og-læsning pendulerer altså mellem et blik for magtens begrænsende, determinerende og tvingende effekter og en nysgerrighed efter det uventede, herunder det som fungerer godt. Den kompleksitetssensitive tilgang løsner og supplerer et ellers determinerende struktursyn og åbner op for, at der også eksisterer rodede rum, hvor mennesker skaber brud på det forventelige – dog uden at man går i den anden grøft, hvor mennesker læses som uanfægtede autonome aktører (Staunæs 2008:262, 264).

I det kritiske perspektiv vil faren ved denne åbne og håbefulde læse- og analysestrategi være, at man hurtigt bliver naiv og negligerende (Staunæs 2008: 267). At man eksempelvis forholder sig for ukritisk til Udlændingestyrelsens beskrivelse af deres egen praksis eller af de interviewede mindreårige, Yonis’,

udsagn om, at alt ved asylinterviewet gik godt. Gennem det her skitserede kompleksitetssensitive blik skal specialets første del - undersøgelsen af de mindreåriges præsentationsmuligheder – pege frem mod specialets anden del: Praxisudviklingen eller måske nærmere justerings- eller forandringsmulighederne.

4.3. Præsentation af empiri

Specialets primære empiriske grundlag består af kvalitative interviews med de parter, der indgår i et asylinterview. Der er således foretaget interviews med både uledsagede mindreårige, deres repræsentanter samt fuldmægtige i Udlændingestyrelsen. Selvom tolken udgør den fjerde tilstedeværende under asylinterviews, indgår tolkens perspektiv, og hermed tolke som interviewpersoner, ikke i undersøgelsen. Dette skyldes til dels, at tolken strengt taget kan anses som et kommunikationsmæssigt ”værktøj” under interviewet og dels, at fokus i denne sammenhæng primært er asylinterviewets hovedpersoner: Udlændingemyndighederne og de uledsagede mindreårige asylansøgere.

I forlængelse af specialets metodologiske afsæt er interviews med forskellige aktører i forskellige positioner under asylinterviewet et aktivt forsøg på at få øje på genstandsfeltets kompleksitet ved en form for perspektiv-triangulering, der åbner for asylinterviewets flertydighed. Alle interviews er semistrukturerede⁵, gennemført ved hjælp af interviewguides (bilag 2-6), lydoptagede og transskriberede. Det følgende er en præsentation af interviewpersonerne, de metodiske og – i forhold til de mindreårige – etiske overvejelser, der knytter sig til de enkelte interviews samt mere praktiske udføringer i forbindelse med gennemførelse af interviewene. Til sidst en præsentation af det empiriske grundlag for specialets sidste del: En workshop med fuldmægtige i Udlændingestyrelsen.

4.3.1. Uledsagede mindreårige asylansøgere

Der er foretaget enkeltinterviews med tre 16-17-årige uledsagede mindreårige drenge fra Afghanistan. Alle havde på interviewtidspunktet været til asylinterview hos Udlændingestyrelsen. En af drengene havde fået afslag på sin asylansøgning fra Udlændingestyrelsen, en anden fra både Udlændingestyrelsen og Flygtningenævnet, og den tredje havde været til asylinterview for nylig og ventede på interviewtidspunktet fortsat på afgørelse i sin sag.

⁵ Hver interviewguide er tematiseret og indeholder konkrete forslag til spørgsmål og formuleringer, som dog ikke følges slavisk, så der er mulighed for, at uventede temaer kan dukke op. Der er altså i nogen grad en struktur omkring interviewene, men også mulighed for at forfølge det, som optager interviewpersonerne (Kvale 1997: 133-135).

Opmærksomhed på informeret samtykke kan være ekstra relevant, når man interviewer netop uledsagede mindreårige eller andre, som står i en position, hvorfra det kan være vanskeligt at gennemskue formålet med interviewet og konsekvenserne ved at deltage (Brunnberg et.al:75-76). I og med at kontakten til de unge er etableret gennem Røde Kors Asylafdeling og de unges frivillige repræsentanter – og der er opnået samtykke fra såvel den unge som repræsentanten – kan den unges samtykke betragtes som reelt informeret, da en person, som den unge kender, har kunnet forklare om interviewets formål, indhold og anvendelse. Da unge asylansøgere i forskellige sammenhænge har fortalt (dele af) deres historie til både politi, Udlændingestyrelsen, centermedarbejdere og psykologer kan de muligvis have svært ved at gennemskue præcis hvilken informationsudveksling, der kan få betydning for asylsagen (Hopkins 2008:41). Jeg har derfor gjort meget ud af at tydeliggøre min uafhængighed af udlændingemyndighederne, og at deltagelse i undersøgelsen hverken ville få positiv eller negativ indflydelse på de unges asylsag, ligesom de er lovet anonymitet.

På baggrund af overvejelser om mulighederne for at reagere og kommentere på - og bekræfte eller udfordre - hinandens udsagn og etablering af øget tryk i interviewsituation for deltagerne var interviewene med de mindreårige oprindeligt planlagt som gruppeinterviews. Blandt andet fordi interviewerens på mange måder definerer interviewsituationen – stiller spørgsmålene og styrer interviewet – kan man ikke betragte samtalen i et forskningsinterview som gensidig interaktion mellem to ligeværdige parter (Kvale 1997:108,131). Udgangspunktet er altså et asymmetrisk forhold mellem interviewer og interviewperson. En måde at justere bare lidt på denne asymmetri kan være gruppeinterviewet, som i nogen grad kan tippe balancen og i kraft af interviewpersonernes majoritet give dem en styrket position i interviewsituationen. Et andet forsøg på delvist at udligne en sådan magtasymmetri kan f.eks. være at afholde interviewet på den interviewedes – og ikke interviewerens – ”hjemmebane”. Af tidsmæssige og geografiske årsager blev det i stedet tre enkeltinterviews, men alle udført i drengenes ”hjem”; fælleslokaler på asylcentret eller på deres eget værelse. Ved gennemførelse af interviewene blev der anvendt tolk om nødvendigt. De unge er anonymiseret i specialet og alle navne eller andre oplysninger, der kan afsløre deres identitet, er ændret.

4.3.2. Repræsentanter

Uledsagede mindreårige asylansøgere får som nævnt tilknyttet en repræsentant til varetagelse af sine interesser, herunder at ledsage og støtte den unge under møder med myndighederne. I den eksisterende ordning findes både frivillige og Røde Kors-ansatte repræsentanter, men hvor man som frivillig typisk kun er tilknyttet en enkelt ung, er man som ansat repræsentant tilknyttet en større gruppe unge. Der er

gennemført to dobbeltinterviews med i alt fire ansatte repræsentanter. Der er således tale om repræsentanter, som har deltaget i en række asylinterviews. Formålet med repræsentantinterviewene er at styrke og udfolde de unges perspektiv i undersøgelsen, og repræsentanterne interviewes derfor i kraft af deres funktion, som den person der under asylinterviewet har øje for netop den unges perspektiv. Interviewene er foretaget som dobbeltinterview for at øge mulighederne for respons på hinandens udsagn og skabe mere dynamik i interviewet (Kvale 1997:131).

4.3.3. Fuldmægtige i Udlændingestyrelsen

De medarbejdere som står for gennemførelsen af asylinterview med uledsagede mindreårige i Udlændingestyrelsen er fem fuldmægtige som tilsammen udgør styrelsens *UMI-team*. For at få andre perspektiver på asylinterviewet end de unges og repræsentanternes, grundet føromtalte nysgerrighed og søgen efter feltets flertydighed og den kompleksitet, jeg forventede ville være forbundet med afholdelse af asylinterview, ønskede jeg også at tale med de personer, som helt konkret på myndighedssiden arbejder med området. Hvordan forløber og opleves asylinterviewet fra deres side af skrivebordet? Det tog form af et gruppeinterview med tre af de fuldmægtige. Gruppeinterviewet blev valgt som metode af samme årsager som nævnt i de forrige afsnit.

De mindreårige og de fuldmægtige udgør tilsammen asylinterviewets hovedpersoner, men i deres deltagelse i specialet adskiller de sig på et meget grundlæggende punkt: Mens de unge i de gennemførte interviews fortæller om deres private oplevelser, følelser, frustrationer og håb i forbindelse med asylproceduren, er de fuldmægtige udelukkende interviewet i kraft af deres stilling. Den unge udtaler sig dermed kun på vegne af sig selv. Her er vilkåret anderledes for de fuldmægtige, som deltager i interviewet netop som fuldmægtig i Udlændingestyrelsen med alt hvad det måtte indebære af professionalisme, loyalitet og lignende. De udsagn, holdninger og oplevelser, som kommer til udtryk i interviewet med de fuldmægtige er altså formentlig ikke identiske med den fuldmægtiges mere personlige holdning til og overvejelser om asylinterviewet. Alle fuldmægtige er anonymiseret og omtales af netop anonymiseringshensyn alle i hunkøn.

For at få viden om afdelingens mere overordnede tilgang til arbejdet med uledsagede mindreårige, har jeg herudover gennemført et interview med souschef i Udlændingestyrelsens 2. asylkontor, Tina Kaare. Souschefen har ansvaret for afdelingens arbejde med uledsagede mindreårige asylansøgere.

4.4.4. Dansk Flygtningehjælp

Endelig har jeg foretaget et ekspert-lignende interview med juridisk konsulent hos Dansk Flygtningehjælp, Mary Lisa Jayaseelan, om den danske asylprocedure og gruppen af uledsagede

mindreårige asylansøgere. Formålet var at afklare mere faktuelle detaljer om asylinterviewets kontekst og at få et andet blik på den danske asylprocedure end det som præsenteres på eksempelvis myndighedernes officielle hjemmesider. Interviewet omhandlede således ikke mere indholdsmæssige og praksisnære forhold ved asylinterviewet. Dansk Flygtningehjælp er interviewet i kraft af deres rolle som NGO på området. Interviewet er, modsat de andre, ikke optaget og transskriberet, men alene notatført, og har en anden empirisk værdi og anvendelse end de øvrige interview.

4.4.5. Workshop i Udlændingestyrelsen

Efter gennemførelse af undersøgelsens første del – ovenfor nævnte interviews og de primære analytiske bud på de unges udfordringer og muligheder for at præsenterer sig selv og deres grunde til at søge asyl – blev udvalgte analyseresultater præsenteret for Udlændingestyrelsens UMI-team i en workshop med efterfølgende dialog om de præsenterede perspektiver og mulighederne for en tilpasning af teamets praksis med fokus på hensynet til de uledsagede mindreårige. Workshopen blev afholdt hos Udlændingestyrelsen med deltagelse af teamets 5 fuldmægtige. Program for dagen samt mit talepapir til oplægget kan ses i bilag 7. Jeg havde medbragt en referent, som nedskrev de fuldmægtiges respons på oplægget og den efterfølgende dialog.

De unges perspektiv

Som en styrkelse af de unges perspektiv blev oplægget til workshopen suppleret med afspilning af citater fra interviewene med de unge. Af anonymiseringsårsager var citaterne genindspillede og oplæst af andre end de unge selv. Afspilningen af citaterne havde til formål dels at understøtte mine analytiske pointer i situationen, og dels at understøtte muligheden for at forestille sig asylinterviewet set fra de unges perspektiv. Det var en måde, at bringe de unge ind i lokalet på. Hverken i analysen, dens konklusioner eller i workshopen med Udlændingestyrelsen har jeg dog ønsket at påtage mig bugtalerrollen, som også Staunæs (1998:115) undsiger sig. Ligesom Staunæs i *Transitliv* ikke taler for de unge, gør jeg det heller ikke. Men jeg kan medvirke til at de unges perspektiver bringes frem, at deres stemme også gøres gældende, selvom det bliver en formidlet version fortolket og rammesat af specialets design. Staunæs udtrykker det således: ”Jeg kan medvirke til at artikulere deres perspektiver, men jeg kan ikke repræsentere dem. Og omvendt tager de unge asylansøgere ikke nødvendigvis de standpunkter, jeg argumenterer for” (Staunæs, 1998:115).

Dialog med de fuldmægtige

Oplægget som indledte workshopen var bygget op omkring fire temaer om uledsagede mindreåriges udfordringer og muligheder for at præsentere sig selv og deres grunde til at søge asyl, og indeholdt forskellige pointer fra analysen i en formidlingsform tilpasset formålet og workshopen. Der var således ikke tale om en slavisk gennemgang af specialets analytiske resultater og bestemt heller ikke en præsentation af specialets teoretiske fundament. Oplægget skulle danne udgangspunkt for dialog. Heri ligger en invitation til *de udforskede* (de fuldmægtige) til at reflektere over egne forståelser, erfaringer og praksis. Noget som – både under workshopen og efterfølgende – kan skabe forandringer i deltagernes beskrivelser, meninger eller opfattelser (Staunæs 1998: 148).

Den efterfølgende dialog omhandlede både umiddelbar respons på oplægget samt en mere struktureret samtale over de fire temaer ved hjælp af til lejligheden producerede *dialog-sedler*, som efter tur blev placeret på samtalebordet. Se bilag 8. Til hvert tema fulgte et tilhørende papir med mere eller mindre konkrete forslag til justering af praksis i asylinterviewene eller bud på væsentlige opmærksomhedspunkter.

Eksempel på dialogsedler:

I et forsøg på at bryde med den dikotomitænkning, som ligger i eksempelvis sandt-falsk, deduktiv-induktiv og ikke mindst forskende-udforskede har det været hensigten i både mit analytiske arbejde og i specialets forandringsorienterede del, herunder helt konkret i workshopen, på Staunæs-agtig vis at tage udgangspunkt i en tilgang, hvor forskerens og de udforskedes fortællinger ikke sættes i opposition til hinanden, men derimod i forbindelse med hinanden. Ved gennemførelse af workshopen har denne tilgang været styrende. Dette betyder ikke, at der ikke samtidig er blik for at forskellige parter er positionerede og positionerer sig forskelligt i undersøgelsesprocessen. I nogle henseender med sammenfaldende og i andre henseender med forskellige interesser, følelser, mål og deltagelsesmåder. De forskellige udgangspunkter, positioner og måder at se verden på bliver for Staunæs netop det

interessante, og det som muliggør at undersøgelsesprocessen bliver en skabende praksis (Staunæs 1998: 147).

Med udgangspunkt i problemformuleringens sidste spørgsmål undersøges mulighederne for praksisudvikling altså gennem denne workshop og konkrete dialog med feltets praktikere. Samtidig har workshoppen givet mulighed for at de fuldmægtiges respons og vores fælles dialog på udvalgte punkter har kvalificeret specialets analytiske bud.

5. Det teoretiske og empiriske blik på feltet

I denne del af specialet vil jeg redegøre for de teoretiske tilgange, der sammen med de mere metodologiske overvejelser, der blev præsenteret i afsnit 4, vil være inspirations- og referencegrundlag for mit analytiske blik. Følgende kapitel vil altså på en gang være en præsentation af de mere teoretisk funderede begreber og perspektiver, der udgør min analytiske værktøjskasse samt et forsøg på at diskutere og konkretisere deres anvendelse i en nutidig, dansk asylkontekst. Med andre ord er følgende kapitel et oprids af såvel mere filosofiske eller social-teoretiske perspektiver som analytiske pointer fra nyere, empiriske studier, der kan bidrage med et kritisk og opmærksomt blik til en undersøgelse af, hvordan politiske interesser, asyljuridisk praksis og ikke mindst helt grundlæggende vilkår for sproglige, menneskelige møder kan have indflydelse på den enkelte unges muligheder for at præsentere sit asylmotiv under asylinterviewet – og hvad der kan påvirke, hvordan en sådan præsentation kan opfattes fra den fuldmægtiges side af skrivebordet.

Kapitlet fordeler sig over tre tematisk opdeltede afsnit, der omhandler henholdsvis 1) asylansøgerens grundlæggende udsatte position, 2) hvad der – foruden præsentation eller rettere produktionen af det konkrete narrativ – kan være på spil af sociale og sproglige dynamikker i en interviewsituation, hvor en asylansøger sprogligt skal redegøre for sit liv, sine flugtgrunde og 3) hvilke særlige forhold ved den juridiske tradition, der kan påvirke den unges møde med udlændingemyndighederne.

De enkelte afsnit vil indledes med mere teoretiske perspektiver og analyser og konkretiseres med pointer fra empirisk funderede, nyere studier, der har anvendt lignende, teoretiske vinkler på børn og unge i det skandinaviske asylsystem.

5.1. Udelukket og underordnet

I det følgende præsenteres først Hannah Arendt og Giorgio Agambens betragtninger om flygtningens grundlæggende vilkår, som jeg vil argumentere for, at også uledsagede mindreårige asylansøgere er omfattet af, og som udgør (dele af) konteksten for den asylprocedure, det asylinterview, jeg ønsker at undersøge. Herefter skitseres Kathrine Vitus' studie af børns udsathed i den danske asylprocedure med særligt fokus på oplevelsen – og konsekvenserne – af ventetid i uvished.

5.1.1. Det nøgne menneske

I sin analyse af forholdet mellem menneskerettigheder, nationalstater og flygtninges muligheder for beskyttelse forsøger Arendt at vise, hvordan tab af nationale rettigheder er ensbetydende med tab af de menneskerettigheder, som ellers var erklæret *umistelige*⁶ (Arendt 1976:223-226). Med flygtningene fra første verdenskrig som eksempel beskriver Arendt, hvordan menneskerettighederne viste sig umulige at effektuere, når der i et givent land dukkede folk op, som ikke længere var borgere i nogen stat, eller som ikke kunne finde beskyttelse i den stat, pågældende tilhørte. Ingen myndighed, ingen stat, ville garantere disse menneskers beskyttelse, og menneskerettighederne, som ellers skulle være minimumsrettigheder; en slags garanti at falde tilbage på, blev ikke gjort gældende for netop disse mennesker (ibid:224-226). Ingen regering ville tage ansvar for et menneske, som i nationalstatens logik ikke var deres ansvar, som ikke var denne stats borger.

Ifølge Arendt viser eller afslører disse flygtninges eksistens, at der alligevel ikke er en ret til rettigheder – f.eks. menneskerettighederne - der står over nationens ret til at bestemme adgang til og ophold på sit territorium (ibid:233). Dine rettigheder som menneske står og falder altså med din tilknytning til en nationalstat, eller som Arendt her beskriver logikken: ”Når de først havde forladt deres hjemland, forblev de hjemløse, når de først havde forladt deres stat, forblev de statsløse, og når de først var berøvet deres menneskerettigheder, var de retsløse, jordens bærme” (ibid:194). Forfølgerens blik på den flygtende, bliver den flygtendes vilkår: ”De mennesker somfølgeren havde udskilt som jordens bærme – jøder, trotskitser, etc. – blev faktisk modtaget som jordens bærme alle vegne; de mennesker, somfølgeren havde erklæret for uønskede, blev Europas uønskede” (ibid:196). Arendts analyse rummer således en kritik af menneskerettighedernes forvaltning i nationalstaternes system, i det egentlig retssikkerhed for Arendt bliver at være omfattet af den almindelige lovgivning, almindelige jurisdiktion. At være undtaget fra loven, underlagt en særlovgivning som menneskerettighedernes hensigtserklæring – og på dansk grund f.eks. ”Udlændingeloven” – bliver ifølge Arendt paradoksalt flygtningens ulykke: Ikke at tilhøre (nationalstatens) retsorden bliver lig med at være retsløs (ibid:217f, 225, 229).

Med afsæt i sine betragtninger om grundlæggende vilkår for menneskeligt liv beskriver Arendt, hvordan flygtningen befinder sig i en situation karakteriseret ved en ”*abstrakt nogenhed*”: At være menneske og intet andet end blot menneske (Arendt 1976:231). Mister man som beskrevet ovenfor sine

⁶ Arendts analyse tager afsæt i begivenhederne for især Europas mindretal i perioden mellem første og anden verdenskrig. De erklæringer om universelle menneskerettigheder og deres umistelighed, som hendes analyse tager sit primære udgangspunkt i, er derfor de nationale forfatningsmæssige erklæringer i Frankrig og USA, fra slutningen af 1700-tallet (Arendt 1976: 223). Ikke desto mindre synes hendes analyse og blik for det enkelte menneskes faktiske situation fortsat at have et inspirerende kritisk brod i forhold til den reelle rækkevidde og effektivering af senere erklæringer, f.eks. FN's Menneskerettighedskonvention og tilknyttede Flygtningekonvention fra 1948 og 1951.

borgerrettigheder og dernæst sine menneskerettigheder, mister man nogle af de for Arendt mest karakteristiske træk ved menneskeligt liv: At være et politisk væsen, som lever og indgår i et samfund. At være et væsen, hvis tanke, tale og handling kan fremsættes med betydning overfor andre: ”...*deres samvittighedsfrihed er narrens frihed, for intet af, hvad de tænker, betyder noget som helst*” (ibid:230). Tabet af rettigheder er altså tabet at et samfund, hvor man kan gøre sig politisk gældende. Det er tabet af muligheden for at have et sted i verden, hvor man kan gøre sine ”*anskuelser betydningsfulde og handlinger effektive*” (ibid:230). Flygtningen, eller i nutidig terminologi asylansøgeren, lider således både tabet af et hjem – det sted hvorfra man skaber sig sin plads i verden – herunder muligheden for at finde et nyt, og tabet af regeringsbeskyttelse i det hele taget: Tabet af legal status i ikke blot ”eget” land, men i alle lande (ibid:226-227). Tilbage står det nøgne menneske, for hvem måske netop menneskerettighederne – disse minimumsrettigheder – burde træde i kraft. Men ifølge Arendt forholder det sig modsat: ”*Det ser ud til, at et menneske, som ikke er noget andet end et menneske, har mistet selve de egenskaber, som gør det muligt for andre mennesker at behandle det som et medmenneske*” (ibid:234-235). På denne måde bliver ’flygtningen’ – den skikkelse, der netop burde være udtryk for menneskerettighedsbegrebets kerne – i stedet udtryk for begrebets radikale krise (Agamben 2005:141). Arendts analyse fører således til en pointe om, at det nøgne menneske – udelukket fra politisk deltagelse, fra ansvar og handling – reduceres til et forsimplet, forkrøblet liv.

5.1.2. På én gang udelukket og underordnet

Arendts analyse rummer en grundlæggende dobbeltsidig pointe: Flygtningen er på en gang udelukket fra politisk liv og samtidig i allerhøjeste grad underordnet myndighedernes forvaltning (Arendt 1976: 219, 230). Asylansøgerne er altså uden indflydelse på de love og regler, der i meget vidt omfang regulerer deres liv; hverdagen på asylcentret, adgang (eller mangel på samme) til meritgivende uddannelse eller arbejde, fremtiden; hvorvidt ens tilstedeværelse er legitim. Denne pointe uddyber den Agamben med sit arbejde om *undtagelsestilstanden*. En tilstand hvor mennesket, asylansøgeren, udelukkes – ved at indelukkes – fra et politisk rettighedsbaseret fællesskab (Agamben 1998:170-171). Ved at være underordnet og omfattet af særlove, af boligpåbud i afsidesliggende centre, af muligheden for deportation, ekskluderes asylansøgeren – sin ganske tydelige tilstedeværelse i samfundet til trods – fra samfundet. Det enkelte menneske er altså irrelevant – eller i hvert fald uden for indflydelse - i og overfor den stat, der ikke desto mindre regulerer dets liv og oplever altså en umenneskeliggørende *inklusion eksklusion* (Vitus 2011a:18).

Unge i asylfasen er altså underlagt en særlig lovgivning, Udlændingeloven, der kun gælder for netop de, der ikke er omfattet af samfundets øvrige love og rettigheder. Andre love end de f.eks. social-, sundheds-, uddannelses-, bolig- og arbejdslove som gælder for nationalstatens borgere. Dette gælder fuldt for asylansøgere, og trinvis mindre og mindre for nye borgere for til sidst ved (eventuel) opnåelse af statsborgerskab, at være sidestillet med landets øvrige befolkning. Asylinterviewet er afgørende for, at den enkelte asylansøger kan gå i den retning og træde ud af undtagelsestilstandens handleløshed og ventetid, eller om vedkommende må afvente deportation i en forsat paralleltilværelse som afvist uden mulighed for at gøre sig – sine dage, sin virkelyst, sine handlinger – gældende.

5.1.3. Barn eller asylansøger

I forlængelse af Arendts og Agambens analyse af asylansøgerens udsatte position giver Vitus et bud på, hvordan også asylsøgende børns grundvilkår kan forstås som en tilstand præget af inklusiv eksklusion, nøgent liv og centerlivets undtagelsestilstand (Vitus 2011a:18-19).

Hvad betyder det for eksempel for et ungt menneske – der, kunne man tilføje, skal slås med de ungdomskvaler og identitetsforsøg, der måske gælder alle unge – hvis ens legitime plads i samfundet problematiseres, vurderes og eventuelt helt afvises, som det er tilfældet for asylansøgende børn og unge? (ibid:14-15). Ligesom asylsystemets kategoriseringer og sorteringsprocedurer, f.eks. aldersundersøgelser og asylinterviewet, kan ekskludere unge fra kategorien *børn* eller kategorien *flygtning* (ibid:13-14). Med Vitus' analyse opdateres og konkretiseres Arendts analyse på dansk grund, især når Vitus påpeger det asylansøgende barns dobbeltposition; barn *og* asylansøger. På en gang omfattet af en udlændingeb debat, -politik og -lovgivning, der med sigte på migrationskontrol udøver en ”*institutionaliseret mistænkelighed*” over for asylansøgere *og* samtidig omfattet af proceduremæssige hensyn iværksat til beskyttelse af barnets tarv og trivsel (Vitus 2011c:139). Men som flygtningen, der bliver blot en flygtning og ikke et politisk relevant menneske hos Arendt, forskyder denne ambivalente position sig også i Vitus' analyse af det danske asylsystem, hvor asylansøgende børn og unge primært bliver defineret, opfattet og tilladt en hverdag som *asylansøgere* - og ikke som børn - med de ekskluderende konsekvenser, der følger heraf (ibid:150-151).

5.1.4. At vente på fremtiden

Med et sociologisk perspektiv på forholdet mellem ventetid og livet på et asylcenter har Vitus undersøgt hvordan børn og unge oplever og reagerer på ventetid (Vitus 2011b:99). Med udgangspunkt i at tid, herunder ventetid, både har en objektiv og subjektiv dimension – den tid der går, og den måde tidens gang opleves på – kategoriserer Vitus følgende oplevelser af, eller reaktioner på, ventetid hos

asylsøgende børn⁷: *Rastløshed*, hvor teenagere uden engagement dasker fra rum til rum på asylcentret, *træthed*, som kommer til udtryk ved manglende lyst til forskellige aktiviteter og *fortvivlelse*, som eksempelvis kan komme til udtryk ved uproportionalt voldsomme reaktioner på forskellige hændelser, ved frygt eller resignation. Også rastløsheden og trætheden ser Vitus som et resultat af ventetidens fortvivlelse (ibid:102-105). Et ungdomsliv under den danske asylprocedure præges således i høj grad af ventetid, og hermed af et forhold til tiden, som noget der skal slås ihjel. Når asylsøgende børn og unge trodsigt modsætter sig deltagelse i skolegang eller andre aktiviteter, kan det opfattes som fortvivlelsens manifestation i en form for protest mod ”*tilværelsens ubærlige tidslighed*” (ibid:105).

Et liv hvor man venter uden at vide, hvornår denne venten ophører, betyder at asylansøgerne er fanget i nutiden, mens de venter på en fremtid, der tilsyneladende aldrig begynder. Livet i det danske asylsystem kan således give en oplevelse af at være fanget i både tid og rum: Ophold på et bestemt sted (centret) på ubestemt tid (ibid:105). Inspireret af Bourdieu beskriver Vitus, hvordan magt og kontrol over tid er to tæt forbundne størrelser. Et liv i ventetid er karakteriseret af mangel på kontrol over egne handlemuligheder i forhold til både nutid og fremtid, og uden et sådant minimum af kontrol over - eller sikkerhed for - fremtiden, bliver den svært håndterbar. I forhold til relationen mellem ”*dem, som venter, og dem, som lader andre vente*” (ibid:106) betyder det, at magt udøves gennem uforudsigelighed og at nægte andre mennesker klare forventninger om, hvad der kommer til at ske med dem. Man bliver på den måde frataget magten til selv at give sit liv mening og retning, og mister derved selve fremtiden – hvilket også betyder, at man fratages muligheden for at eksistere som socialt væsen: man bliver ingen (ibid:106-107). Eller som samme pointe får lyd hos Arendt, når hun beskriver den menneskelige ulykke det er, at være ”*blevet nægtet alle almindelige menneskelige ansvar*” (Arendt 1976: 235), ”*uden at have bidraget noget til en fælles verden*” (ibid: 236).

5.2. En knap så fri fortælling

I dette afsnit vil jeg forsøge at se nærmere på de vilkår, de sproglige og sociale dynamikker, der kan betinge og præge asylinterviewet. Først opridses Michel Foucaults arbejde om sprogets muliggørelses- og udelukkelsesmagt, og efterfølgende Judith Butlers anvendelse af dette blik i en mere samtale- eller selvpræsentations-nær analyse. Afslutningsvis fremhæves pointer fra to nyere skandinaviske

⁷ Undersøgelsen bygger på feltarbejde på asylcenter med børn i familier og således ikke specifikt på uledsagede mindreårige asylansøgere oplevelser, om end der kan forventes en vis sammenlignelighed på tværs den samlede gruppe af mindreårige i asylprocedure.

undersøgelser af børn og unges position i asylsystemet og nogle af de vilkår, der kan bidrage til at deres forklaring forstyrres eller mistænkeliggøres.

5.2.1. Muligheds- og udelukkelsesbetingelser

Foucault trækker i høj grad på samme tanke-arvegods som Bourdieu fra den historiske epistemologi og strukturalismen, der er opridset i afsnit 4.1.1. Hos Foucault som hos Bourdieu findes en grundlæggende pointe om, at vores forståelsesmæssige kategorier er afledt eller betinget af eksisterende sociale kategorier, som når Bourdieu f.eks. påpeger, at staten selv har givet os de tanker, vi gør os om den. Hos Foucault får denne antagelse om det forud-strukturerede i tanken form af fokus på hvilke *muligheds-* og *udelukkelsesbetingelser*, der gælder i en given orden til en given tid: Hvilke spørgsmål og løsninger kan opstå – og opfattes som meningsfulde eller nødvendige – og hvilke spørgsmål, hvilke ytringer kan affejes som irrationelle, usande eller gale eller slet ikke opstå overhovedet (Foucault 2001:29, 38. Jensen 2005: 136).

Foucaults arbejde tager form af en vidensarkæologi, hvor han går på jagt i historiske dokumenter for at undersøge forskellige tiders former for udelukkelse og nødvendiggørelse og vise, hvordan sådanne mekanismer er blevet udformet og ændret, hvilke behov de har skulle møde, og hvilken tvang de har udøvet (Foucault 2001:38, 42) Samtidig illustrerer han, hvordan begreber, der anvendes som faglige, objektive eller naturlige kategorier i nutiden, har en historie, og at den mening begreber har i dag – den objektivitet, autoritet eller irrationalitet og utroværdighed, de fremstår med i dag – er resultatet af historiske definitionskampe, af skiftende magtforhold og sandhedsepistemer (Foucault 2001:41. Jensen 2005:96f, 135ff).

I dette speciales sammenhæng, og under inspiration fra den sproglige strukturalisme, giver Foucault altså blik for, at begreber som ”stat”, ”flygtning”, ”barn” og ”ung” har en historie og bestemte forudsætninger. At de, hvis man låner Foucaults optik, er opstået og formet i et givent styrkeforhold, givne interessekampe, og at de fortsat benyttes og indgår aktivt i en ”kamp” mellem herskende og beherskede, og således ikke bør opfattes som ”objektive” størrelser, ikke bør afkodes uden blik for konteksten: Den sociale orden, der betinger deres samtidige betydning (Foucault 2001:41,63-68).

Her skal Foucault altså anvendes i forlængelse af Bourdieus insisteren på en relationel tilgang med en supplerende kritisk historiserende pointe: Uledsagede mindreårige, Udlændingestyrelsen og den procedure, de mødes i, er ikke kun aktører og institutioner i et socialt felt med givne dynamikker, en given magtorden, men kan også opfattes som ”historiske” størrelser, der i øjeblikket anses som

nødvendige eller problematiske på en måde, der også er betinget af historien. Det er altså med andre ord fra Foucault, at dette speciale låner sit greb eller tilgang til at forsøge at problematisere den problematisering af de uledsagede unge og deres udsagn, der i en dansk asyl-kontekst er vævet sammen med en række hensyn til selvsamme gruppe.

Det kan hurtigt blive – og bliver det også hos Foucault – meget abstrakt, men kan illustreres uhyre konkret. I en dansk asyl-kontekst kan det for eksempel iagttages, hvordan der over få årtier sker et skift fra, at flygtninge er noget nær eksotiske, politiske helte fra undertrykkende regimer, til at de mistænkeliggøres som ”fup-flygtninge” (Valeur 2003). Eller den definitions-kamp – og ikke kun teknisk-juridiske skelnen – der kan ligge i anvendelsen af betegnelsen ”flygtning” og ”asylansøger”, hvor flygtningen antages allerede fra ankomsten at have et berettiget beskyttelsesbehov, en legitim migrationsgrund, mens asylansøgerens udsagn først må granskes og mistænkeliggøres, før de eventuelt kan opfattes som meningsfuldt eller legitimt flygtende.

Strukturerne i samtalens rum

Foucault beskriver, hvordan det sociale rum er struktureret af bestemte opdelingsprincipper, som er bestemmende for, hvad der kan opfattes som sandt og falsk, som normalt eller unormalt, men også hvordan agenters viljer og intentioner virker *i og på* det sociale rum. Der er altså tale om en dynamik, hvor forestillinger, viljer og handlinger strukturerer det sociale rum samtidig med, at forestillings- og handlingsmuligheder netop er forud-struktureret af det sociale rum, den sociale ordens sandheds- og opdelingsprincipper (Jensen:36-37). På den måde kommer bestemte forståelser af verden, og bestemte handlinger eller løsningsmodeller, til at fremstå som åbenlyse. Her er vi altså igen ved Bourdieu og Foucaults fælles – men forskelligt udformede – pointe om, at socialt skabte klassifikationsskemaer forud-strukturerer oplevelses-, vurderings- og handlemuligheder (ibid:37). Under eksempelvis et asylinterview tilbyder bestemte historisk betingede virkelighedsforståelser sig altså. Og tilbyder eller skaber dermed bestemte talepositioner, hvilke man må indtage for at kunne gennemføre vellykkede handlinger, for at kunne fremstå som rationel, sandfærdig, normal. Disse positioner kalder Foucault *subjektpositioner* – altså de forud-strukturerede, men ikke statiske mulige positioner eller identiteter, vi kan indtage. Den socialt betingede proces som gør individer til bestemte subjekter kalder han *subjekt-gørelse* (ibid:46-47). Her skal bemærkes netop det aktive i subjekt-gørelse: Vores mulighed for at fremstå meningsfulde, for at præsentere os, skabes af os og dem vi møder i et socialt rum, der også skaber, strukturerer eller sætter rammerne for hvilke identiteter, hvilke udsagn, der kan opstå.

Hos Foucault er sproget en central medspiller i sådanne struktureriger af det sociale rum. Magt virker gennem sprog og sætter sig netop igennem via ordener og regler for talefrembringelse. Men disse ordener er tavse ordener: En art usynlig struktur, hvorfor samtalen kommer til at fremstå som fri. De sandheder, der fremstår som selvfølgelige, vil dog altid knytte sig til, eller være kompatible med den rationalitet, der kendetegner en given periode – en bestemt historisk og social kontekst. Derfor er talen ikke fri, men begrænset (Jensen:135-136). Den er underlagt særlige diskursive regler, som ordner det sagte på en sådan måde, så talen formes efter eksempelvis bestemte institutioners logikker (ibid: 140). Derfor vil institutioner – ikke overlagt, men som et socialt vilkår – sætte bestemte klassifikationsskemaer igennem (ibid:134).

I det følgende vil jeg forsøge at følge Butlers arbejde, der – i høj grad inspireret af Foucaults tankegods – beskæftiger sig nærmere med de grundlæggende menneskelige muligheder for at præsentere sig, for at finde genkendelse. Dette for at se nærmere på, hvilke sociale dynamikker, der kan være på spil under eksempelvis et asylinterview, når en ung dreng fra Afghanistan skal fortælle sin historie og en dansk fuldmægtig skal lytte.

5.2.2. Muligheder for genkendelse

I værket *Giving an Account of Oneself* beskæftiger Butler sig med de sociale og eksistentielle vilkår, der betinger ethvert menneskes fremtræden i verden. Og dermed også omvendt med de præmisser, der påvirker vores evne til at genkende andre, når vi møder dem.

Når du træder frem i ønsket om at blive set eller forstået som noget, som subjekt, sker det i et socialt rum – overfor en anden. Fortællingen om dig selv præsenteres over for nogen, og mødet i et givent socialt rum handler om, hvem man er, og hvem man har mulighed for at blive, når man træder frem overfor bestemte andre. Er man, eller er man ikke, genkendelig for den anden? I sådanne sociale rum skabes historien om os selv (Butler 2005:11, 20-21). Omvendt kan en anden kun komme til syne for mig, hvis der er en ramme, hvori jeg kan se og opfatte den anden i hendes partikularitet. Man bliver altså genkendt og tildeler genkendelse gennem et sæt af normer, der styrer genkendelighed (ibid:25). På den måde bliver vores evne til at genkende den anden som et menneske betinget af en referenceramme, der varierer mellem menneskeliggørelse og umenneskeliggørelse (ibid: 29). Eller i denne sammenhæng måske mellem barn og ikke-barn, flygtning og ikke-flygtning. Fremtrædelse forudsætter med andre ord genkendelse. Mulighederne for genkendelse af den anden hænger sammen med socialt og historisk etablerede normer eller koder for genkendelse. En struktur der betinger, hvilke former subjektet kan

tage: Hvad vi kan være og ikke være. Eller med andre ord: Et normsæt, hvori der ligger en magt, der sætter grænser for, hvad der kan blive betragtet som en forståelig præsentation (ibid: 17). Dette normsæt behersker ikke fuldt ud den form subjektet tager, men tilbyder nærmere *en ramme* for genkendelse – en skabelon for hvem der kvalificerer til en given identitet. Genkendelse sker altså i relation til denne ramme, som dog kan blive både udfordret og transformeret (ibid: 22).

Disse normer for genkendelse ”handler på os” i konkrete sammenhænge, hvor spørgsmålet om hvem vi er, bliver taget op: Når *en* henvender sig til *en anden* med spørgsmålet ”Hvem er du?” (Butler 2005: 30-31). Men ingen forklaring kan til fulde udtrykke det levede selv. Der findes ingen fremstilling af mig selv, som ikke i en eller anden udstrækning tilpasser sig de normer, som styrer det menneskeligt genkendelige – eller som udfordrer disse normer, med hvad det måtte føre med sig af sociale risici (ibid: 36). Her nærmer vi os problemet med at forstå det singulære – den unikke anden: Hvis min historie om hvem jeg er ikke kan forstås med det normsæt, der er gældende, kan andre ikke genkende mig eller forstå mig, og derfor vil eller kan man i forsøget på at gøre sig selv genkendelig og forståelig i nogen grad opgive det unikke ved sig selv (ibid:37) Et forsøg på at fortælle hvem man er, vil altid være et forsøg på at gøre sin historie mulig gennem sprog. Med Foucaults optik på sprogets magt, på dets muligheds- og udelukkelsesbetingelser in mente, konkretiserer Butler altså i sin analyse, hvordan enhver selv-præsentation er en skabelse af en historie, som sker fortløbende og som vi ikke selv er herre over. Der gives ingen fuldendt fremstilling af mig selv (ibid: 39): ”...*the very terms by which we give an account, by which we make ourselves intelligible to ourselves and to others, are not of our making. They are social in character, and they establish social norms, a domain of unfreedom and substitutability within which our “singular” stories are told*” (Butler 2005:21). Butler foreslår en opmærksomhed på sådanne normer. Hvis vores forsøg på at genkende den anden mislykkedes, kan netop det være en lejlighed – en kritisk åbning – til at udfordre den normative forståelseshorisont, som vi ser “den anden” igennem. Situationer, hvor selve ikke-genkendeligheden af den anden finder sted, kan på den måde skabe muligheder for forhandling eller nyfortolkning af vores forståelsesramme (ibid:24).

Butler påpeger altså, at nogle individer under bestemte omstændigheder træder frem som synlige og genkendelige, mens andre ikke gør. At bestemte sandhedsforestillinger opretholder bestemte sandheder om det enkelte individ. Der er altså tale om en struktur der opretholder, hvad der vil – og ikke vil – konstituere sig som sandheden om den enkelte, og som har betydning for, hvordan den fremstilling af sig selv, som den enkelte tilbyder, overhovedet kan blive forstået (ibid: 30). Hvis man indser dette – ifølge Butler – menneskelige grundvilkår og er bevidst om, at man ikke er præcis den samme, som den man har mulighed for at fremstille sig som i den tilgængelige diskurs, så bør man –

foreslår Butler - også udvise tålmodighed og tillade andre samme form for diskrepans mellem det præsenterede jeg og andre mulige jeg'er, som man kan indeholde (ibid:41-42). Når vi (uundgåeligt) spørger "hvem er du?", og bliver ved med at stille dette spørgsmål, bør vi altså gøre det uden forventning om et fuldendt svar (ibid:43).

Hos Butler findes altså en på én gang banal og radikal pointe om, at såvel vores selv-opfattelse som vores opfattelse af hinanden muliggøres og indsnævres af den tid, den kultur, den politiske orden og det konkrete sociale rum, vi fremsætter enhver fortælling i. Og en opfordring til at udfordre eller i hvert fald være opmærksom på de normer, de sociale forståelsesrammer, der (nødvendigvis) vil strukturere vores blik på hinanden. På baggrund af disse skitserede præmisser for ethvert menneskeligt møde er der altså, hvis man følger Butlers Foucaultsk inspirerede grundrids af samtalens rammer, også ved mødebordet hos Udlændingestyrelsen "en tanke i blikket", når en given sagsbehandler skal se, forstå og genkende en given ungs fortælling om sig selv, sin flugt, sin nødvendighed. Og når den unge skal formulere en sådan fortælling for sig selv eller for den spørgende forsker. Det er med andre ord vigtigt at forsøge at være opmærksom på, hvad der kan præge vores opfattelse af, hvem nogen kan være?

5.2.3. En generaliseret mistanke

I den finske ombudsmandsinstitutions undersøgelse af barnets tarv i den finske asylprocedure lokaliserer Annika Parsons en kultur præget af skepsis og mistro hos de involverede myndigheder, hvor der i stigende grad bliver stillet spørgsmålstejn ved de mindreåriges alder og sandhedsværdien i deres udlægning af årsagerne til at søge asyl, hvilket får betydning for de mindreåriges muligheder for at fremstille deres oplevelser (Parsons 2010). Den finske undersøgelse peger således på en direkte sammenhæng mellem en asylpolitisk "strammerkurs" og konkrete mindreåriges muligheder for at fortælle deres historie, idet deres årsager til at søge asyl i stigende grad bliver betvivlet. En mistænkeliggørelse som mere konkret giver sig udslag i eksempelvis et øget brug af aldersundersøgelser: Er de overhovedet mindreårige, eller er de i virkeligheden voksne? (ibid:80-84). Herudover har betegnelsen *ankerbørn*⁸ vundet frem, også i Danmark, og er blevet en etableret term i debatten om mindreårige asylansøgere (Dansk Flygtningehjælp 2005:2) En term, der antager og fremhæver bestemte negative kendetegn ved gruppen af uledsagede mindreårige som sådan og understreger forventningen om misbrug af reglerne og udnyttelse af asylsystemet. Sådanne antagelser kan føre til øget mistænkelighed overfor *alle øvrige grunde* til at søge asyl (Parsons 2010:83-84). En ekstra dimension

⁸ Et begreb, der indikerer at uledsagede børn sendes til f.eks. Danmark af familie som et slags "anker", som de øvrige familiemedlemmer efterfølgende kan hive sig en opholdstilladelse i land på. Begrebet bruges altså om børn, om hvem det formodes søger asyl med henblik på udnyttelse af asylreglernes særlige børnehensyn.

knytter sig til gruppen af 16-17-årige drenge, som ofte af myndighederne betegnes som ”unge mænd” og dermed som en gruppe, der ikke længere bør behandles som børn men derimod som voksne. Her sniger sig en kønsdimension ind, da det samme tilsyneladende ikke gør sig gældende for 16-17-årige piger (Parsons 2010:84).

Lignende tendenser kan ifølge Dansk Flygtningehjælp (bilag 1) identificeres i en dansk sammenhæng. Ved sidste reform af lovgivningen vedrørende uledsagede mindreårige asylansøgere i 2010, fremgår der således af Integrationsministeriets motivation for de skærpende ændringer et klar migrationspræventivt formål og en slags generaliseret mistanke rettet mod særligt de 15-17-årige unge. Som illustration her et udpluk af citater fra lovforslagets bemærkninger: ” *Dette vil på sigt kunne føre til en nedgang af indrejsetallet for udlændinge, der indrejser i Danmark som angiveligt uledsagede mindreårige*” (Integrationsministeriet 2010: 36), ”*Regeringen ønsker at sikre, at de regler, der er møntet på børn, som har et reelt behov for hjælp, ikke misbruges. Enhver form for misbrug med reglerne skal bekæmpes*” (ibid:4). Og her som en slags opsummerende motivation for det skærpende lovforslag og en tydelig skelnen mellem ”børn” og de store, unge drenge: ”*...imidlertid sket en markant ændring af profilen for de uledsagede mindreårige, der kommer til Danmark, idet uledsagede mindreårige generelt er ældre ved indreisen end tidligere. Når reglernes formål sammenholdes med udviklingen i gruppens profil, er de hensyn, der begrundes de særlige rettigheder, der bør gælde for børn, ikke længere til stede*” (ibid:19).

Der tegner sig altså et billede af, at asylsøgende unge – især de 15-17-årige drenge – kan være oppe imod en række negative forventninger og en slags generaliseret mistanke, når de skal forsøge at forklare deres asylmotiv. En mistænkelighed, der kan begrænse, præge eller afvise muligheden for at fremsætte en fortælling om grundene til flugt. Alvorlige grunde, der må antages at kunne være til stede *uden* eller *samtidig* med de antagede grunde om familiært pres eller forsøg på snyd og afgivelse af urigtige informationer.

5.2.4. Tolkens rolle

I et diskursanalytisk studie af, hvordan tolke kan udfordre uledsagede mindreåriges position som samtaledeltagere giver de lingvistisk orienterede forskere Keselman, Cederborg og Linell fra Linköping Universitet mere konkrete bud på, hvordan sprog, magt og bestemte positioner at tale fra spiller en rolle, når asylansøgere skal fremsætte deres fortælling (Keselman et. al 2010)⁹. Med afsæt i en

⁹ Artiklen er grundet forfatterens sprog-faglige baggrund meget lingvistisk orienteret, og bygger på 26 båndoptagede tolkede asylinterviews, hvor al tale på begge sprog er transskriberet, hvilket har givet forfatterne mulighed for at undersøge, hvad der sker med sproget undervejs i samtalen, hvordan konkrete udsagn udformes fra barnet via tolken til sagsbehandleren og retur.

interaktionistisk forståelsesramme gives der bud på, hvordan tolken i samspil med sagsbehandleren kan risikere at positionere den mindreårige som en deltager på sidelinjen. Når deltagerstatus forhandles, kan tolke således være magtfulde aktører i asylinterviewet og udfordre den mindreårige asylansøgers mulighed for deltagelse ved at:

1) *ekskludere den mindreårige fra samtalen*, når tolk, repræsentant og sagsbehandler har en samtale med hinanden ”ved siden af interviewet”, som, deltagerne ikke mener, er relevant for den mindreårige, og som derfor ikke oversættes. I et konkret eksempel meddeler tolken den mindreårige ”*That is not necessary for you to know*”, hvorved den mindreårige ekskluderes via tolkens selvudnævnte rolle som den ekspert, der ved hvad, den mindreårige bør vide.

2) *Forstyrre den mindreåriges stemme* ved at påvirke forhandlingen af mening eksempelvis gennem redigerede eller tilpassede versioner af den mindreåriges udsagn.

3) *Miskreditere den mindreåriges stemme* ved eksempelvis at gøre sig til ekspert i forholdene i den mindreåriges oprindelsesland, og overfor sagsbehandleren åbent give udtryk for sin vurdering af sandhedsværdien af den mindreåriges oplysninger. På den måde diskvalificeres den mindreåriges udsagn som falske.

4) *Guidning af den mindreåriges stemme*, hvor tolken påtager sig rollen som en ekstra interviewer, og forsøger at guide den mindreåriges fortælling i en bestemt retning ved eksempelvis at foreslå den mindreårige forskellige svar på interviewerens spørgsmål – måske i et misforstået forsøg på at hjælpe den mindreårige gennem samtalen på en måde, der tjener den mindreåriges interesser bedst (Keselman et al 2010: 91-100).

Dette studie viser, hvordan sagsbehandleren kan risikere at overse potentielle implikationer som følge af tolkens intervention under asylinterviews. Implikationer som har betydning for de mindreåriges status som deltagere, deres muligheder for at blive hørt og som øger den i forvejen asymmetriske magtrelation mellem interviewer og mindreårig. Det betyder, at den mindreåriges udsagn kan risikere at miste autenticitet eller troværdighed, når tolken evaluerer, sandsynliggør eller diskvalificerer, hvad den mindreårige siger (Keselman et al 2010: 101).

5.3. Juraens tryllerier

I det følgende vil jeg forsøge kort at opridsede nogle af de særlige dynamikker – eller den måske lidt magiske magt – det juridiske felt besidder og udøver. Først præsenteres med afsæt i de grundrids af

Bourdieu's tilgange, der er skitseret i afsnit 4.1.2., Bourdieus bud, på hvordan det juridiske område i kraft af sin sproglige tradition og sin nærhed og afstand til den politiske magt udøver sin magt. Dernæst fremhæves pointer fra en empirisk analyse af, hvordan en sådan juridisk forvaltning kan opfatte og gengive et barns migrationsgrunde.

5.3.1. Det juridiske felts magi og magt

Ifølge Bourdieu kan loven hverken ses som et isoleret upåvirket system eller som et domineringsinstrument, der alene er et direkte resultat af eksisterende magtrelationer. Det førstnævnte er et indefra-perspektiv, som understreger lovens tilsyneladende uafhængighed og sidstnævnte et udefra-perspektiv – et marxistisk strukturalistisk perspektiv. Fra Bourdieus perspektiv ignorerer begge forståelser eksistensen af et socialt univers og hermed strukturen i det symbolske system; den form den juridiske diskurs tager. Det juridiske felt må derfor forstås med et bourdieusk *dobbeltblik*. På den ene side ud fra konkrete samfundsmæssige magtrelationer i og ikke mindst udenfor feltet og på den anden side ud fra interne logikker om, hvordan forvaltning af lovgivning fungerer, hvilke juridiske løsninger, der er realiserbare (Bourdieu 1987:814-816).

Det juridiske felt, her f.eks. den konkrete forvaltning af national og international udlændingelovgivning, er ifølge Bourdieu et særligt magtfelt, der på én gang fremtræder objektivt og neutralt, men som samtidig fungerer på den måde, at der i enhver sag altid skal træffes afgørelse, en beslutning der altid vil være relativ sort/hvid: skyldig eller uskyldig, troværdig eller utroværdig. Herudover skal enhver anmodning eller ansøgning passes ind i bestemte juridiske kategorier, før det juridiske system kan håndtere den pågældende ansøgning (Bourdieu 1987:832). Der er altså uundgåeligt forholdsvis tydelige grænser for, hvilke forklaringer, udsagn og menneskelige skæbner en juridisk afgørelse kan opfatte, forvalte og tage nuanceret hensyn til i sagsakter og afgørelser.

Opdelingen mellem lægfolk og professionelle (jurister) skaber en opdeling mellem almindelige naive opfattelser af retfærdighed og (faglige) afgørelser truffet på baggrund af loven. Det betyder, at juridiske normer – afgørelser og andre handlinger – kommer til at fremstå som *uafhængige* af de magtrelationer, som det juridiske felt samtidig opretholder og legitimerer (ibid: 817). Denne mekanisme fungerer blandt andet gennem det juridiske sprog, som fremstår upersonligt og neutralt, hvilket skaber dels en *neutraliserende effekt*, hvor anvendelse af passive og upersonlige vendinger får normative bedømmelser til at fremstå netop upersonlige, hvilket konstituerer afsenderen som upartisk og objektiv, og dels en *universaliserende effekt* ved anvendelse af eksempelvis konstaterende udsagn med understregning af faktuelle forhold og en bundethed af bestemte formularer eller skemaer, som

efterlader meget lidt plads til individuelle variationer (ibid: 819-820). I juridiske afgørelser vil en institution, og ikke den enkelte sagsbehandler, således investere sin autoritet i dokumentet (Dahler-Larsen 2005:242) På den måde bliver det juridiske sprog et retorisk værktøj – en slags tryllestav om man vil – der forvandler eller legitimerer beslutninger som objektive og neutrale, og dermed gør beslutningerne uantastelige i forhold til personer udenfor det juridiske felt (Bourdieu 1987:828). Agenterne i det juridiske felt introducerer en neutraliserende distance uden, at hverken dem, der beslutter eller dem, der besluttet om, nødvendigvis hverken opdager det eller vil det (ibid:830).

Loven og juridiske beslutninger er dermed en meget aktiv form for diskurs: Gennem sine egne operationer skaber den sin effekt. Ligesom den sociale verden er med til at skabe loven, med-skaber eller opretholder loven den sociale verden (ibid: 839). Det juridiske felts praksis skaber reelle effekter for mennesker, og afspejler eksisterende sociale og magtpolitiske strukturer. Det juridiske felt er altså en del af et større magtfelt, og de interesser, som strukturerer juridiske praksisser, vil være i overensstemmelse med, eller i hvert fald afspejle, det øvrige magtfulds interesser (ibid:839-842).

Med Bourdieus blik på det juridiske felt, tegner der sig altså et billede af et felt og en bureaukratisk magt, som igennem sit virke afpolitiserer de afgørelser, der ikke desto mindre forvaltes efter politisk bestemt lovgivning, og får dem til at fremstå som neutrale, objektive og nødvendige. Et virke, der altså gennem sin retoriske form, kan forvandle eller fremstille (uundgåeligt) subjektive vurderinger, f.eks. hvorvidt en forklaring om en hændelse i en landsby i Afghanistan er troværdig, som objektive og neutrale afgørelser.

5.3.2. At forsvinde i en tekst

I en artikel om barnets tarv, uledsagede mindreårige og familiesammenføring diskuterer Ada Engebrigtsen fra Norwegian Social Research NOVA, i et bourdieusk perspektiv blandt andet, hvordan det bureaukratiske system omformer eller tilpasser det individuelle barn med individuelle interesser til en juridisk generaliseret prototype (Engebrigtsen 2003). Juridiske processer får altså det individuelle barn til at forsvinde, og i stedet fremkommer det juridiske barn – en generaliseret prototype (ibid: 192). Engebrigtsen fremhæver uledsagede mindreårige asylansøgere som et eksempel på en juridisk klassifikation skabt til at blive behandlet og reguleret på en bestemt måde, af bestemte regler og i særlige bureaukratiske procedurer (ibid:193). Hun peger på, hvordan det individuelle asylsøgende barn bliver usynligt, når eksempelvis meget følelseladede fortællinger om den mindreåriges baggrund og flugt af udlændingemyndighederne bliver transformeret til et juridisk – måske lidt tørt konstaterende – sprog i

et dokument, i en dansk kontekst for eksempel Udlændingestyrelsens samtalereferat. I den proces bliver det individuelle barn i stedet et abstrakt og depersonaliseret juridisk objekt, hvilket betyder at den mindreårige får en mere "skyggeagtig" position i sin egen sag. Helt konkret foregår dette eksempelvis ved, at den mindreårige ikke refereres ved sit navn, men ved termen "the referee" (ibid:197). Eller i dansk asyladministration som "ansøger". På denne måde bliver den mindreårige omformet til en universel juridisk kategori, hvor mere individuelle interesser synes mindre desperate eller helt forsvinder (ibid:197).

6. Den analytiske værktøjskasse

I dette speciale eksisterer der som nævnt i afsnit 4 et slags sammenfald mellem den anvendte metode og genstandsfeltet i den forstand, at jeg har udført en række interviews for at se nærmere på et særligt interview; asylinterviewet. Derfor er specialets analytiske del ikke kun inspireret af de ovenstående skitserede teoretiske perspektiver. Jeg har i lige så høj grad benyttet specialets mere videnskabsteoretiske og metodiske tilgange som et analytisk greb i forsøget på at nærme mig en forståelse af asylinterviewet og ikke mindst alt det, der *også* sker under interviewet: De sociale dynamikker og betingelser, der kan være på spil, når Asaf og Birgitte mødes i et kontorlokale for at præsentere, forstå og vurdere Asafs historie og hans grunde til flugt. Jeg har f.eks. ikke valgt det interaktionistiske interview blandt en række andre interviewteknikker, fordi det lige i denne sammenhæng gav metodisk fordel, men fordi jeg betragter den interaktionistiske præmis som et grundvilkår for ethvert interview, således også for asylinterviewet. Som en sammenfatning vil jeg derfor i det nedenstående kort opsummere de teoretiske og metodiske begreber, påstande og tilgange, der i høj grad har ledt og inspireret mit analytiske arbejde.

- Sproglige og sociale begreber og kategorier er ikke tomme eller deskriptive størrelser, men udtrykker derimod et givent (og historisk foranderligt) magtforhold, der for eksempel giver nogle kategorier, nogle udsagn autoritet og nødvendighed, mens andre udsagn, andre subjektpositioner fremstår mindre troværdige. Sproget – de fortællinger og præsentationer vi gør igennem det og de kategorier vi opfatter en sådan fortælling igennem – er med andre ord betinget af den givne samfundsorden og det konkrete sociale rum, vi befinder os i. Asylinterviewets formål er at trække en skillelinje mellem den – i national og international lovgivnings forstand – legitimt flygtende *flygtning* og *asylansøgerens* måske usandfærdige, og i hvert fald ikke beskyttelsesberettigende grunde til flugt. Disse to kategorier – og skillelinjen imellem dem – skal altså her forsøges set ikke som en teknisk-juridisk distinktion, men som socialt betingede størrelser, der står i relation til den gældende samfundsmæssige orden.
- Talen er altså ikke fri, men begrænset af sproget, af den sociale orden talen indgår i. Udsagn muliggøres og umuliggøres – autoriseres og diskvalificeres – konstant i det sociale rum. På samme måde som der altid allerede er en tanke i blikket, når vi ser på et givent felt, en given person, er der altså altid allerede en orden, en mening, et rationale vi ikke selv er herre over, i den forståelse af verden sproget giver os og i den mulighed for præsentation, det muliggør. At

mennesket kun kan fremtræde – og kun kan forstå hinanden – igennem givne klassifikationsskemaer, som står i tæt relation til en given samfundsorden er et socialt vilkår. Et vilkår, der ikke desto mindre kan synes skjult, særligt i statens juridiske forvaltning, der kan præsentere sine afgørelser, sine kriterier som objektive, neutrale og nødvendige til trods for deres åbenlyse sammenhæng med en given politisk orden.

- Ethvert sprogligt møde, enhver samtale, foregår *i* – og er betinget, men ikke determineret af – et socialt rum og foregår *imellem* (minimum) to parter. Enhver selv-præsentation fremsættes altså *overfor* en anden. I dette møde kan der aldrig skabes en objektiv eller helt fyldestgørende fortælling, men derimod en fortløbende, ofte forvirrende eller modsætningsfyldt fortælling, der opstår i relation til – og måske forsøger at nærme sig – de normer og forventninger, vi (tror vi) møder. Omvendt betyder denne antagelse også at vores evne til at opfatte, genkende og forstå et andet menneske er socialt betinget. Vi går ikke til hinanden på objektive, ”rene” vilkår, men derimod *i* et rum, en social orden, der sætter rammerne – f.eks. i kraft af en institutions logik og opdelingsrationale – for mødet, hvor overraskelser og nybrud ikke desto mindre kan finde sted.
- Som der altid allerede ligger en tanke i blikket, en orden i sproget eksisterer der altså også en magt i ethvert samtalerum; at genkende og forstå en anden som et unikt menneske – eller at afvise en historie som utroværdig – er altså uundgåeligt også en magthandling. Udsagn er altid *producerede* eller kommer til orde i et givent samtalerum, der altså betinger og medskaber udsagnet. Spørgsmålet rummer med andre ord allerede de mulige svar; udstikker rammerne for svarene. Ligesom sproget ikke er frit, er en fortælling heller aldrig helt fri: Der vil altid være socialt betingede forventninger fra begge sider, der præger og med-producerer den fortælling, der kan opstå. I en skandinavisk asyl-sammenhæng kan en af disse forventninger – i samspil med en række andre – være en slags *generaliseret mistanke* overfor særligt de ældste drenge blandt de uledsagede mindreårige.
- Disse mellemmenneskelige og sproglige magt- og meningsvilkår kan i asylinterviewets sammenhæng blive ekstra uigennemskuelige i kraft af oversættelsens nødvendighed. Den sproglige oversættelse – et begrebs forvandling til et andet – og ikke mindst tolkens adfærd kan altså yderligere autorisere eller diskvalificere asylansøgerens og den fuldmægtiges stemmer i deres forsøg på at mødes.

- Der gives altså ingen ”objektiv” lytte- eller fortælleposition i et interview. Interviewet er per definition *interaktionistisk* – en *mellemmenneskelig* aktivitet – og intervieweren kan således ikke ”hente” eller ”finde ind til” den *sande* historie; de hændelser, der tilsammen kan udgøre en livs- eller asylfortælling. En sådan fortælling skabes i samspil under interviewet mellem en asylansøger og en fuldmægtig, der på hver sin vis er situerede i samtalerummet og dets sociale og samfundsmæssige kontekst. Denne situerethed gælder også vurderingen af udsagn og spørgsmål: Der gives ingen uafhængig, objektiv position eller logik – intet gude-trick – for den fuldmægtige at vurdere et udsagns troværdighed ud fra, ligesom der ikke gives den unge et fuldt overblik over sit liv, sine flugtgrunde. En samtale, der ikke desto mindre regner sådanne muligheder for sin forudsætning, risikerer altså at lide under en art *biografisk illusion*, hvor en meningsfuld, kontinuerlig og konsistent livsfortælling forventes at kunne fremsættes og opfattes.
- De retslige og menneskelige konsekvenser af den grundlæggende konflikt mellem nationalstatens migrationspræventive interesser og det enkelte menneskes ønske eller behov om beskyttelse risikerer at sætte asylansøgeren i en ganske udsat position uden for den almindelige jurisdiktion og udenfor deltagelse i samfundet. Dermed risikerer asylansøgeren at leve – eller noget nær henslæbe – en tilværelse i asylcentret, hvor muligheden for at give sine handlinger betydning, sine dage mening og sin fremtid perspektiv synes vanskeliggjort. Asylansøgerens venteposition kan altså opfattes og opleves som en slags reduktion af liv, hvor der konstant sættes grundlæggende spørgsmålstejn ved den enkelte unges legitime eksistens, det lovlige i hans blotte tilstedeværelse.
- En sådan tilværelse kan således på én gang være udelukket fra samfundet og i meget høj grad underordnet selvsamme samfunds regulering og kontrol. Tiden, den enkelte unges ungdomsår, skal bare gå i ensformige dage på centeret, mens man venter på en afgørelse eller en tilbagesendelse, der står ganske uden for ens magt. Dagene kan således forkrøbles af den mangel på mulighed for at handle, for at gøre sig realistiske eller håbefulde forventninger om fremtiden, for at skabe sig en plads i verden, som ungdomsliv ellers kan karakteriseres ved. Dermed kan den uledsagede mindreåriges dobbelte identitet som asylansøger og barn forskyde sig, så den enkelte først og fremmest er asylansøger, ikke barn eller ung. Alt dette står imidlertid

til at ændre igennem asylinterviewet, som står som en slags port eller test på vejen indtil drømmen om lovligt ophold, og hvad det indebærer af almindelig skolegang, nye venner, eget værelse og en grundlæggende sikkerhed vedrørende ens tilstedeværelse; muligheden for at planlægge sin fremtid. Asylinterviewet fremstår derfor som et ekstremt betydningsfyldt og indflydelsesrigt møde for den enkelte unge.

På baggrund af disse teoretiske begrundede påstande og analytiske greb vil jeg se nærmere på asylinterviewet, på dets sociale kontekst og dynamikker, for at give en række konkrete bud på hvordan de unges mulighed for at præsentere deres asylmotiv ser ud i den danske asylprocedure i dag. Men først en mere generel fremstilling af asylproceduren og gruppen af uledsagede mindreårige.

7. Uledsagede mindreårige asylansøgere i Danmark

I dette afsnit gives en kort introduktion til sagstrin og aktører i asylproceduren for uledsagede mindreårige. Derefter skitseres gruppen af uledsagede mindreårige såvel statistisk som mere kvalitativt.

7.1. Den danske asylprocedure for uledsagede mindreårige

Den danske asylprocedure rummer som nævnt i afsnit 2.2.2. en række særlige tiltag, såfremt asylansøgeren er en uledsaget mindreårig. Den unge er ved samtlige møder med myndigheder ledsaget af en uvildig bisidder eller frivillig repræsentant. Den unge indkvarteres på særlige asylcentre, hvor der kun bor børn og unge. Fylder den mindreårig 18 år undervejs i proceduren, bortfalder de særlige tiltag, herunder repræsentantordningen, og den unge flyttes til et asylcenter for voksne. Der benyttes tolk ved samtlige møder mellem asylansøgere og de danske udlændingemyndigheder. Nedenstående fremstilling af asylproceduren er baseret på oplysninger fra interview med Dansk Flygtningehjælp og Udlændingestyrelsen (bilag 1) og suppleret af oplysninger fra udlændingemyndighedernes hjemmeside (nyidanmark.dk 2012).

Ankomst og indkvartering. Den unge standses af eller søger selv asyl hos politiet, typisk ved grænseovergange eller på Hovedbanegården i København. Politiet afhører kort den unge, hvorefter den unge indkvarteres på et særligt modtagecenter for børn og unge.

ID-afhøring. Efter få dage skal til den unge til ID-afhøring hos Rigspolitiets Udlændingefdeling i Sandholm. Det er politiets opgave at fastlægge den unges identitet (nationalitet, familieforhold m.m.) samt rejserute. Politiet vil dog ofte afslutningsvis spørge til asylmotivet. Afhøringen resumeres i en politirapport. Der vises en film, hvor asylproceduren gennemgås på et sprog, den unge forstår.

Skemaskrivning eller motivsamtale. Efter ID-afhøringen skal den unge, såfremt han kan skrive, udfylde et længere spørgeskema om familieforhold og asylmotiv. Analfabeter interviewes i stedet kort på baggrund af skemaets spørgsmål af en medarbejder fra Udlændingestyrelsen.

Alderstest. Hvis de danske myndigheder er i tvivl om, hvorvidt ansøgeren er under 18 år, indkaldes den unge til en medicinsk alderstest på Rigshospitalet bestående af tre undersøgelser:

Røntgenfotografering af håndledsknogle, tandundersøgelse samt en samlet vurdering af den unges kropsudvikling. På baggrund af undersøgelserne foretager Retsmedicinsk Institut et skøn af ansøgerens alder. Udlændingestyrelsen lægger i næsten alle tilfælde det lægelig skøn til grund og fastsætter herefter ansøgerens alder¹⁰. I 2011 blev 72% af de unge, der blev udtaget til alderstest vurderet til at være over 18 år. Disse unge overgår herefter til den almindelige voksenprocedure.

Dublin-forordningen. Hvis den unge har nære familiemedlemmer eller tidligere har søgt asyl i et andet EU-land, bliver asylansøgningen ikke realitetsbehandlet i Danmark. Den unge sendes herefter til det pågældende EU-land for at få sin sag vurderet dér. Det skyldes en fælles EU-aftale, Dublin-forordningen, der indebærer, at kun ét EU-land – typisk det land, hvor den unge først registreres som asylansøger – er ansvarlig for behandlingen af asylansøgningen, uanset hvor den unge senere måtte søge asyl.

Asylinterview hos Udlændingestyrelsen. Den unge indkaldes til asyl-interview hos Udlændingestyrelsen i deres afdeling ved asylcenteret Sandholm. På baggrund af de tidligere afgivne oplysninger ved især motivsamtalen interviewes den unge om social baggrund og asylmotivet; årsagen til flugten samt hvad den unge frygter ved en eventuel tilbagevenden til hjemlandet. Interviewet, der foretages af UMI-teamets fuldmægtige, er omfattende og tager ofte 4-8 timer. Under interviewet og i vurderingen af sagen anvender Udlændingestyrelsen baggrundsoplysninger om den unges oprindelsesland¹¹. På baggrund af interviewet foretager Udlændingestyrelsen først en *modenhedsvurdering* af, hvorvidt den mindreårige er egnet til at kunne forklare sig i en asylprocedure. Hvis ikke kan den unge meddeles en midlertidig opholdstilladelse, indtil det anses for forsvarligt at gennemføre proceduren. Hvis den unge vurderes at være tilstrækkelig moden, træffer Udlændingestyrelsen afgørelse om hvorvidt, der skal meddeles afslag eller asyl. Afgørelsen træffes som regel inden for 3-8 uger måneder hvorefter afgørelsen fremsendes skriftligt og evt. forkyndes af det lokale politi.

Ankeinstans hos Flygtningenævnet. Hvis den unge har modtaget afslag fra Udlændingestyrelsen i 1. instans, påklages afgørelsen automatisk til Flygtningenævnet. Den unge beskikkes samtidig en advokat,

¹⁰ Dansk Flygtningehjælp oplyser, at de sammen med Red Barnet og Dansk Røde Kors er skeptiske overfor den vægt, de medicinske alderstest tillægges. I andre EU-lande suppleres testen af pædagogiske og psykologiske vurderinger. Flygtningehjælpen bemærker, at for særligt de afghanske drenge er det så godt som umuligt at løfte bevisbyrden om sin alder, i det alle personlige dokumenter fra Afghanistan som udgangspunkt vurderes forfalskede. Den medicinske alderstest er netop et skøn, og er i flere sager fra andre områder end asylområdet blevet underkendt af andre beviser (Bilag 1: DFH1).

¹¹ Dansk Flygtningehjælp udtrykker en vis ambivalens i forhold til myndighedernes brug af baggrundsoplysninger, og understreger, at man skal være meget opmærksom på kildekritik i forhold til de enkelte oplysninger og generelt anerkende, at i lande som Afghanistan kan forholdene være yderst omskiftelige og regionalt afhængige (Bilag1: DFH1).

der repræsenterer ansøgeren i Nævnet. Den unge interviewes på ny i Flygtningenævnet, men nævnsmøderne vil typisk være væsentligt kortere end hos Udlændingestyrelsen og fokus vil være på eventuelle uoverensstemmelser mellem tidligere afgivne oplysninger. Nævnet består af 3 medlemmer og træffer som regel afgørelse samme dag. Flygtningenævnets afgørelse om asyl er endelig.

Vurdering af socialt netværk. Hvis den unge har modtaget afslag fra Flygtningenævnet, vurderer Udlændingestyrelsen på baggrund af de afgivne oplysninger, hvorvidt den unge i hjemlandet har et socialt netværk, f.eks. i form af slægtninge, eller kan forventes at stilles i en reel nødssituation ved en tilbagevenden. I tilfælde af fravær af socialt netværk kan den unge meddeles en midlertidig opholdstilladelse indtil det fyldte 18. år. Afgørelsen kan ankes til Justitsministeriet. Bestemmelsen forvaltes restriktivt, og fjerne slægtninge, som den unge aldrig har mødt, vurderes efter Justitsministeriets faste praksis at kunne udgøre et socialt netværk.

Opholdstilladelse eller afslag. Hvis den unge får opholdstilladelse, placeres han i en udvalgt kommune, hvor et integrationsforløb med uddannelse m.m. indledes. Hvis den unge modtager endeligt afslag, forbliver han indkvarteret på et asylcenter, indtil Rigspolitiet har arrangeret en frivillig eller tvangsmæssig udsendelse til hjemlandet¹².

Den samlede sagsbehandlingstid offentliggøres ikke, men typisk vil vejen fra ankomst til endelig afgørelse tage 10-24 måneder, da der er en del ventetid mellem de forskellige instanser. I 2011 var den gennemsnitlige opholdstid i et asylcenter for den samlede gruppe asylansøgere cirka 550 dage. I tabel 1 ses en oversigt over typer af opholdstilladelse til uledsagede mindreårige.

¹² I praksis udsendes ingen mindreårig tvangsmæssigt. I det de fylder 18 år, kan de udsendes tvangsmæssigt på linje med voksne asylansøgere.

Tabel 1

Typer af opholdstilladelse til uledsagede mindreårige			
	Årsag	Udlændingeloven	Varighed
Asyl	Beskyttelse i Danmark fordi ansøgeren i sit hjemland risikerer alvorlig forfølgelse		Med henblik på permanent ophold
<i>Konventionsstatus</i> § 7.1.	Beskyttelse i henhold til FN's Flygtningekonvention.	<i>"hvis udlændingen er omfattet af flygtningekonventionen af 28. juli 1951". "..velbegrunnet frygt for forfølgelse på grund af sin race, religion, nationalitet, sit tilbørsforhold til en særlig social gruppe eller sine politiske anskuelser"</i>	Med henblik på permanent ophold
<i>Beskyttelsesstatus</i> § 7.2.	Beskyttelse i henhold til den Europæiske Menneskerettighedskonvention.	<i>" hvis udlændingen ved en tilbagevenden til sit hjemland risikerer dødsstraf eller at blive underkastet tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf."</i>	Med henblik på permanent ophold
Umoden § 9c, stk. 3, nr.1	Ansøgeren vurderes at være for umoden til at kunne redegøre for sit asylmotiv.	<i>"er særlige grunde til at antage, at udlændingen ikke bør gennemgå en asylsagsbehandling"</i>	Midlertidig (til barnet vurderes moden)
Fravær af socialt netværk § 9c, stk. 3, nr.2	Det vurderes, at den unge i sit hjemland vil blive stillet i en reel nødsituation uden adgang til et socialt netværk.	<i>"..ved en tilbagevenden til hjemlandet eller det tidligere opholdsland vil være uden familiemæssigt netværk eller uden mulighed for ophold på et modtage- og omsorgscenter og dermed vil blive stillet i en reel nødsituation."</i>	Midlertidig (til den unge fylder 18 år)

7.2. En skitse af uledsagede mindreårige asylansøgere

Som det fremgår af tabel 2 varierer antallet af uledsagede mindreårige, der søger asyl i Danmark, fra år til år. I de seneste år har Europa oplevet en stigning i antallet af ansøgere (Gammeltoft-Hansen 2010).

Tabel 2

Uledsagede mindreårige asylansøgere 2007-2012						
<i>Antal indrejste i Danmark</i>						
Nationalitet	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (pr.31.08)
Afghanistan	39	168	386	313	169	82
Algeriet	0	6	8	9	34	26
Irak	31	67	30	9	8	5
Iran	3	20	22	32	11	11
Somalia	3	5	26	11	8	32
Syrien	0	0	11	17	4	9
Øvrige	17	36	46	41	48	59
I alt	93	302	529	432	282	224
<i>Andel af samtlige asylansøgere</i>	5%	13%	14%	8%	7%	6%

Udlændingestyrelsen 2012a: 43 & Justitsministeriet 2012: 6

Indrejsetallet er et såkaldt "bruttototal", der for det første medregner alle, der ved registreringen oplyser at være under 18 år, uanset myndighedernes eventuelle senere alderstest og ændring af alder. For det andet er bruttotallet *før* en eventuel afgørelse om tilbageførsel til et andet EU-land i henhold til Dublin-forordningen (Udlændingestyrelsen 2012a:39). I forhold til den samlede gruppe af asylansøgere medfører Dublin-forordningen, at Danmark normalt kun realitetsbehandler cirka 50 % af de asylansøgninger, der indgives i Danmark. De øvrige sendes tilbage til andre EU-lande for at få deres sag behandlet dér (ibid: 51). Langt størstedelen af de uledsagede mindreårige er teenage-drenge, primært fra Afghanistan. I 2011 var 82 % 15-17 år (ibid:43).

Som det fremgår af tabel 3 giver Udlændingestyrelsen i øjeblikket asyl til cirka 35 % af alle asylansøgere, hvis sag realitetsbehandles i Danmark. Den særskilte anerkendelsesprocent for uledsagede mindreårige offentliggøres ikke. I 2011 omgjorde Flygtningenævnet som 2. instans 32 % af afslagene fra Udlændingestyrelsen (Udlændingestyrelsen 2012a: 42).

Tabel 3

Anerkendelsesprocent i asylsager hos Udlændingestyrelsen		
<i>Den samlede anerkendelsesprocent for både voksne og uledsagede mindreårige asylansøgere</i>		
Nationalitet	2010	2011
Afghanistan	41%	26%
Irak	23%	13%
Iran	63%	48%
Syrien	58%	64%
Samtlige nationaliteter	38%	33%
Udlændingestyrelsen 2012a: 42		

I tabel 4 fremgår det samlede antal opholdstilladelser meddelt til uledsagede mindreårige asylansøgere i 2010 og 2011.

Tabel 4

Antal opholdstilladelser til uledsagede mindreårige asylansøgere				
	<i>Type opholdstilladelse</i>			
	Asyl	Umoden (midlertidig)	Socialt netværk (midlertidig)	I alt
2010	142	6	40	188
2011	111	11	50	172
Udlændingestyrelsen 2012a:43				

Selvom gruppen af uledsagede mindreårige udgøres af unge fra en bred vifte af nationaliteter med ganske forskellige grunde¹³ til at flygte til Danmark, er den ”typiske” uledsagede mindreårige altså en teenagedreng fra Afghanistan. En sådan skitse af en ”typisk” uledsaget dreng i den danske asylprocedure kan – for at tilføje statistikken lidt kontekst og forhistorie – være på flugt med følgende oplevelser i bagagen:

Størstedelen af de afghanske drenge er flygtet fra konflikter med Taleban i Afghanistan. Ofte vil Taleban have forsøgt at tvangsrekruttere dem som soldater eller forfølge dem som led i en art blodhævns-konflikt, hvor faderen eller storebroderen måske har været aktiv for en politisk opposition eller NATO-styrker, og hvor den unge som ældste nulevende mandlige familiemedlemmer, nu er legitimt mål for hævnaktioner. Derudover er en del på flugt fra dødstrusler i forbindelser med arvestrid over ejendomsretten til jord med magtfulde, evt. Taleban-relaterede, familiemedlemmer. Unge drenge, der har forbrudt sig mod traditionelle normer ved at indlede kæresteforhold eller seksuelle relationer udenom ægteskab og social accept kan være på flugt fra sanktioner fra æresmotiveret forfølgelse fra de involverede familier. Endelig kan en del unge fra minoritetsgrupper i det afghanske samfund være på flugt fra etnisk betinget chikane og forfølgelse (Interview med Dansk Flygtningehjælp, bilag 1).

Den typiske flugtrute går via dyre, illegale og farlige ruter via Iran til Tyrkiet, hvorfra asylansøgere forsøger at nå Europa på en livsfarlig sejlads over Middelhavet til Grækenland. Flugten er typisk finansieret af salg af familiens jord eller illegalt arbejde i Iran undervejs. Rejsen kan særligt hvis den skal finansieres af illegalt børnearbejde undervejs – tage flere år (ibid). Internationale organisationer skønner, at 1.500 personer hvert år mister livet til havs under overfarten til Europa (Heller et. al 2012: 14, UNHCR 2012). Særligt unge drenge er under flugten i risiko for udnyttelse i form af børnearbejde og seksuel udnyttelse (Hopkins & Hill 2008: 264f).

Med sit øhav og sydvendte kyststrækning modtager Grækenland cirka 80 % af samtlige asylansøgere, der ankommer til EU (Human Rights Watch 2010). I kombination med den alvorlige økonomiske krise i Grækenland betyder det høje indrejsetal i Grækenland, at der – særligt for unge, raske mænd og drenge – ikke er en realistisk mulighed for at få behandlet sin asylansøgning eller modtage basal humanitær hjælp i form af mad, logi og adgang til lægehjælp, hvorfor størstedelen af asylansøgere i Grækenland bor på gaden (Amnesty International 2010). Grundet de ekstremt vanskelige leveforhold samt risikoen for deportation uden forudgående vurdering af asylansøgningen forsøger de, der kan, at

¹³ Udover de afghanske drenge er der f.eks. tale om aktive i studenterbevægelsen i Iran, unge kurdere, der har hjulpet oppositionen i Syrien, somaliske borgerkrigsflygtninge og drenge, der har levet som gadebørn fra nordafrikanske lande.

flygte videre mod Nordeuropa. Ved paskontrollen ved de danske grænseovergange standses eller stopper flugtruten typisk for de uledsagede mindreårige, der er i Danmark (Interview med Dansk Flygtningehjælp, bilag 1).

Dansk Flygtningehjælp betegner alt i alt, de teenagedrenge, der søger asyl i Danmark, som nogle ”*på én gang meget stærke og skrøbelige drenge. De har oplevet ting og klaret en flugtrute som ingen af os sikkert ville kunne klare. Og som ingen mennesker måske burde skulle opleve. Og har klaret sig selv på egen hånd meget længe. Samtidig er de jo netop drenge. Børn, der bærer på savn og sorger og ansvar, og som når de først finder midlertidig sikkerhed og danske børnevilkår i Danmark, kan have behov for stor omsorg og beskyttelse.*” (Interview med Dansk Flygtningehjælp, bilag 1).

8. Analysens bud

Efter præsentationen af de uledsagede mindreårige og den asylprocedure, som møder dem, når de når Danmarks grænser, skal vi nu vende blikket mod specialets kerne: Asylinterviewet som det opleves af unge afghanske asylsøgende drenge, deres udfordringer og muligheder for at præsentere sig og de mulighedsbetingelser, som både mindreårige og fuldmægtige danser og slås med, når den unges asylmotiv skal frembringes under asylprocedurens og interviewets rammer.

Der er ikke tale om nogen evaluering af Udlændingestyrelsens praksis, om den er god, dårlig eller placerer sig på en skala midt imellem. Der gives derimod en række bud på, hvordan feltet kan forstås i sin kompleksitet, hvor flertydigheden og ambivalenserne får lov at træde frem. Her vil de unges stemme – i en undersøgelse som samtidig er bredt empirisk funderet – være stærkest repræsenteret i et slags forsøg på at styrke de mindreåriges perspektiv, da de jf. afsnit 5.1. generelt kan karakteriseres som værende i en strukturelt marginaliseret og udsat position, hvorfra det kan være svært at gøre sin stemme gældende.

I det følgende præsenteres en række temaer, som tilsammen rummer forskellige perspektiver på asylinterviews med uledsagede mindreårige: De udfordringer de unge kan opleve, de særlige hensyn som Udlændingestyrelsens UMI-team løbende tager og de magtstrukturer, sproglige betingelser og juridiske opdelingsprincipper, som alligevel – og i nogen udstrækning som et vilkår – besværliggør de unges præsentationsmuligheder og de fuldmægtiges ønske om en behagelig samtale.

Referencerne henviser til transskriptionerne af de enkelte interviews. For en oversigt se bilag 1.

8.1. Viljen til særlige hensyn

Før en mere strukturelt orienteret analyse, som dog forhåbentlig også lykkes udført med afsæt i Bourdieus dobbeltlæsning og Staunæs' kompleksitetssensitive blik, skal det indledningsvist slås fast, at jeg under arbejdet med specialet har mødt en personalegruppe i Udlændingestyrelsens UMI-team, som fremstod engagerede i deres arbejde, interesserede i at skabe gode, børnevenlige samtaler med hensynsfuld kommunikation, og som udviste åbenhed overfor at forholde sig til egen praksis og indgå i en dialog om eventuelle forbedringer, ændringer eller justeringer af teamets arbejde med de

mindreårige. En åbenhed som viste sig, ikke mindst, ved at invitere mig som specialestuderende indenfor, afsætte tid og ressourcer til interviews, se relevansen af et andet fags (socialt arbejde) blik på feltet og indgå i en åben dialog med mig i en workshop om den konkrete praksis og de sociale vilkår for asylinterviewet.

At uledsagede mindreårige asylansøgere på forskellige tidspunkter gennem de sidste 20 år har været genstand for politisk opmærksomhed med lovændringer og – på nogle punkter – forbedringer af de uledsagedes forhold til følge, har givetvis ført til en særlig opmærksomhed på mindreåriges forhold i den danske asylprocedure, herunder tilrettelæggelsen og gennemførelse af asylinterviews i Udlændingestyrelsens UMI-team. Her har medarbejderne, når de starter ”*asylsagerfaring i forvejen*” (US1:2), og der lægges vægt på at finde ”*medarbejdere, som har lysten og evnen til at afholde asylinterview på en lidt anden måde, end det er i voksenproceduren*”. Medarbejdere, som souschefen vurderer, ”*har en interesse i det, [...] en særlig tilgang til interviewet*”, ”*lyst til at forklare på forskellige måder*” og ”*lidt mere tålmodighed*” (US1:1-2). De fuldmægtige selv giver, samtidig med at de udviser opmærksomhed på det grundlæggende svære i interviewsituationen, ligeledes udtryk for, at de har ”*...en opgave, der hedder at sørge for at ansøgeren får den behageligst mulige samtale*” (US2:13). På den måde er der i teamet og blandt de fuldmægtige fokus på og umiddelbar vilje til at skabe interviewsituationer, hvor der tages hensyn til de mindreårige asylansøgere. Også repræsentanterne betegner UMI-teamets generelle praksis som mere hensynsfuld end de øvrige udlændingemyndigheders (R2:8, R1:3). Så før der gribes fat i de mere problematiske, komplicerede og dilemmafyldte områder af asylinterviewets forløb, skal nogle af de områder af Udlændingestyrelsens arbejde med de mindreårige, der beskrives som særligt vellykkede, udfoldes her.

8.1.1. Opmærksom kommunikation

Blandt andet fordi der skal foretages en modenhedsvurdering (jf. afsnit 7.1.) er de fuldmægtige i Udlændingestyrelsen meget opmærksomme på om og i hvilken grad, de mindreårige forstår spørgsmålene, om de giver meningsfulde svar og i hvilken grad, de er i stand til at forklare sig (US2:2). Der er fra de fuldmægtiges side opmærksomhed på, hvilke konkrete forudsætninger de mindreårige har for at indgå i dialog med myndighederne: ”*Vi ved også, hvis vi sidder med analfabeter... Vi starter faktisk ud, mange af os, med at spørge, om de forstår noget rent tidsmæssigt: Om de forstår, hvad en måned er, og et år og sådan nogle ting*” (US2:3). På den måde ønsker de fuldmægtige at indrette samtalen og kommunikationen efter den mindreårige ved at være ”*opmærksom på ansøger*”, og for at bryde lidt med de mindreåriges nervøsitet prøver de fuldmægtige at skabe en stemning, hvor ”*det ikke bliver så formelt*” (US2:3). Det er også repræsentanternes oplevelse, at UMI-teamet ”*generelt [...] tilpasser spørgsmålene*” (R2:15). En repræsentant uddyber: ”*Men der, hvor det går rigtig godt, det er der, hvor de formår at stille spørgsmålene på en måde, så de forstår*

det. *Altså omformulerer det spørgsmål, de sidder med*” (R1:3). Herudover er det ”*rigtig godt, når der er en god introduktion*” (R1:3).

Når det drejer sig om mindreårige gør Udlændingestyrelsen noget ekstra ud af at være forklarende i forhold til både asylinterviewets formål og forløb (US1:4). ”*Mange af dem kommer jo og tror, at vi er politiet. Så det er næsten noget af det første, vi forklarer dem: At vi ikke er politiet, hvad vi skal og hvorfor de er her*” (US2:4). Under asylinterviewforløbet er de fuldmægtiges brug af systematiske pauser positivt, for – som en repræsentant fremhæver – selvom ”*den unge føler, at han kan trække den lidt længere*”, så ”*fungerer det ret godt, at de får en pause der [en gang i timen]*” for ”*Det er en lang dag*” (R1:4). Til sidst skal det nævnes, at – på trods af plads til forbedringer – er Udlændingestyrelsen overordnet ”*meget professionelle i deres tolkebrug*” (R2:17). De fuldmægtige arbejder bevidst med tydelig rollefordeling mellem dem selv og tolken, er opmærksomme på tegn på mangelfuld oversættelse og på, om den unge og tolken forstår hinanden (R2:18).

Denne opmærksomhed på kommunikationen og den enkelte asylansøger er måske det, som får en repræsentant til at iagttage en forskel i ”*tonen og måden at gå til de unges historie*”, som er positivt forskellig fra asylinterviews med voksne (R2:13). Og måske det, som får en ung, der på den ene side konstaterer, at det ”*aldrig er godt at være til interview*”, til også at give følgende lidt nøgterne, men positive, udtalelse om asylinterviewet: ”*De stillede mig nogle spørgsmål, og så svarede jeg på spørgsmålene, men jeg synes, at det overordnet set var godt*” (UMI 1:1-2).

Endelig påpeger en repræsentant, at der er mulighed for, at UMI-teamet kan tage individuelle hensyn, især når det drejer sig om ”*særligt sårbare*”, eksempelvis piger, stærkt traumatiserede eller helt små børn (R2:5, 15, US2:23). Der er adgang til et ”*UMI-lokale*”, som er indrettet mere børnevenligt end de øvrige kontorer, hvor asylinterviewene ellers normalt gennemføres (US1:3), og herudover oplever repræsentanterne lydhørhed, når de henvender sig med forberedende oplysninger om de unge og fremsætter væsentlige hensyn, der bør tages under asylinterviewet i det konkrete tilfælde (R2:5, 15).

8.1.2. Den fri fortælling

Det sidste område af Udlændingestyrelsens praksis, som jeg her vil fremhæve som generelt set velfungerende, er brugen af ”*fri fortælling*”, der er en særlig ”*interviewteknik*” eller ”*kommunikationsteknik*”, som UMI-teamet bevidst arbejder med, når de har asylinterviews med mindreårige (US2:6). Her lader man den mindreårige ”*starte ud med en fri fortælling*”, og den fuldmægtige understøtter den frie fortælling med åbne spørgsmål (US2:6). Selvom det kan variere fra mindreårig til mindreårig, hvilke

spørgsmålstyper og kommunikationsteknikker der fungerer, er det overordnet de fuldmægtiges oplevelse, at metoden ”virker rigtig godt” (US2:7). Hos repræsentanterne er der ligeledes begejstring for metoden:

”Man kan sige, der er nogle sagsbehandlere der har udviklet sådan en kultur omkring, hvordan de unge skal stilles spørgsmål – som jeg faktisk synes er meget god. Det er, at man starter med at sige »nu fortæller du fra start af, hvis du kan. Hvad er dine problemer« [...] Så den unge sådan får mulighed for at fortælle sammenhængende, fordi nogen gange, [...] de der spørgsmål hele tiden... Altså de kritiske spørgsmål, det kan bringe de unge helt ud af den” (R2:3).

Repræsentanten forklarer her, hvordan brugen af ”fri fortælling” fungerer godt i modsætning til gentagende og kritiske spørgsmål, der måske hurtigt kan skabe den forhørsagtige stemning, som asylinterviewet somme tider også kan bære præg af (R1:4f). Den ”fri fortælling”, derimod, skaber en bedre stemning, ”hvor den unge ikke hele tiden bliver afbrudt” (R2:3). Dermed bestemt ikke sagt, at en sådan mere fri fortælling får alt det ufrie ved et interview til at forsvinde. Det vil jeg diskutere nærmere i afsnit 8.5.3. Men ikke desto mindre gives de mindreårige i den ”fri fortælling” mulighed for i øget omfang at styre den måde, deres fortælling bliver fremsat på.

Efter dette blik på UMI-teamets vilje til særlige hensyn, ønsker om den ”behageligst mulige samtale” og omsætningen heraf til konkrete rutiner og kommunikationsteknikker, vil jeg i det følgende sætte fokus på nogle af de forhold, som opleves udfordrende, uigennemskuelige eller umulige for uledsagede mindreårige i mødet med den danske asylprocedure. I det følgende tages udgangspunkt i de unges fortællinger og perspektiv, og dermed i asylsystemet og asylinterviewet som det ser ud for unge afghanske drenge. Drenge som på den ene side er mindreårige, men på den anden side hurtigt opleves, og også ofte for de fuldmægtige fremtræder, som nærmest voksne: En ”fyrr på 17” (US1:3).

8.2. At vente i et mærkeligt system

Da jeg indledte denne undersøgelse og indsnævrede mit genstandsfelt til *asylinterviewet*, disse 3-7 timer af en uledsaget asylansøgers liv og en fuldmægtigs arbejdsdag, var jeg, som en måske nødvendig del af tilrettelæggelsen af et undersøgelsesdesign, meget optaget af afgrænsningen fra det øvrige felt: Hvad undersøger jeg *ikke*, eksempelvis de unges sociale hverdagsvilkår og oplevelsen af asylproceduren som helhed. Spørgsmålet er om en helt så rigid afgrænsning er meningsfuld? Det var med Bourdieu en af mine måder at optegne og afgrænse feltet på, men skal *dobbeltbruddet* gøres, må man være villig til

gentagne gange at bryde med sine antagelser om, hvordan et givent felt kan forstås, og lytte til de unge, når de giver udtryk for, at asylinterviewet ikke kan forstås isoleret fra den øvrige asylprocedure og asylsystemets indretning som sådan.

8.2.1. Asylprocedurens uigennemskuelighed

På trods af forklaringer om asylsystemets indretning fra repræsentanterne, den introducerende filmvisning hos myndighederne og de fuldmægtiges introduktion og forklaring under asylinterviewet, kan det være svært for de unge at gennemskue asylsystemet i Danmark: ”Jeg synes det er meget mærkeligt hvad jeg har været igennem, fra da jeg meldte mig ved grænsen. Som asylansøger har jeg været igennem fire forskellige samtaler” (UMI3:3).

Et bureaukratisk system der, måske særligt for dem, som arbejder i det, fremstår logisk, kan altså trods forklaringer opleves som meget uigennemskueligt og forvirrende for de unge. De unge, jeg har talt med, omtaler gentagne gange UMI-teamets fuldmægtige som ”politiet”, og da jeg afklarende spørger en af de unge, om det er Udlændingestyrelsen, han taler om, svarer han: ”De er alle sammen politiet” (UMI1:1). Han griner lidt og ved tydeligvis godt at vi – jeg selv, hans repræsentant og Udlændingestyrelsen – går op i forskellen mellem politiet og Udlændingestyrelsen (UMI 1:1). Men hvor repræsentanterne beskriver samtaler med Udlændingestyrelsen som mere hensynsfulde og børnevenlige end politiets afhøringer, og hvor de fuldmægtige i UMI-teamet også gør meget ud af, at de netop ikke er politiet, og at interviewet ikke skal have afhøringslignende karakter (US2:4), så er denne bureaukratiske opdeling i et asylsystem mellem dem, som foretager ID-afhøringer og dem, der foretager asylinterviews, ikke nødvendigvis den afgørende forskel for de unge. De unge er klar over, at asylinterviewet ”er den sidste samtale, man har med myndighederne, og det er en samtale, der slutter med om man får asyl eller ej. Og derfor er det meget vigtigt” (UMI3:2). Men præcis hvilken myndighed, der afholder interviewet og træffer den afgørelse, er ikke så tydeligt og måske mindre vigtigt, og under alle omstændigheder er det svært at skelne, også mellem hvem, der er myndighed og hvem, der ikke er: ”Jeg tror generelt, de[unge] er meget mistroiske overfor alt, hvad der har med store systemer at gøre. Altså, myndighederne. Og jeg tror, at de ser alt, hvad der er organiseret, også i centre og det ene og det andet, de ser det meget, som en del af et stort system” (Repræsentant, R1:6). Det er både repræsentanterne og de fuldmægtige helt opmærksomme på, og der bliver gjort gode forsøg på at afhjælpe de unges forvirring. Men der er givetvis en række forskellige forhold, som har betydning for, hvordan det enkelte møde med myndigheder opleves. Hvor Asaf primært husker et kritisk udsørgende blik fra den fuldmægtige under sit asylinterview, var

asylinterviewet for Yonis overordnet godt, og sagsbehandleren ”*fin nok*”, og selvom UMI-teamet er meget bevidste om interviewteknikker og særlige hensyn til mindreårige, så var Hazmats bedste møde med de danske myndigheder en samtale med en lokal politibetjent på Københavns Hovedbanegård, dengang han ankom til Danmark (UMI1:6, UMI2:2f, UMI3:).

Den danske asylprocedure kan altså forstås og opleves helt forskelligt, anderledes, men måske mest af alt grundlæggende forvirrende og fremmed for de uledsagede mindreårige. ”*Vi kan ikke sproget, og når man er til samtale, så har de nogle love og sådan, og så forstår vi ikke hvad det handler om [...] Og så er den endelige afgørelse hos dem.*” (UMI1:2)

Den fremmedgørelse overfor systemet, som Yonis her giver udtryk for kan både betyde, at 1) asylproceduren og sammenhængen mellem dens enkelte trin synes uigennemskuelig, og at 2) også lovgivningen, de konkrete vurderingskriterier og hvad der forventes af den unge til asylinterviewet kan komme til at stå noget uklart for den unge. En forståelse for, at de unge oplever asylproceduren og dens vurderingskriterier som svært gennemskuelige, er også en forståelse for, hvad det er for nogle vilkår den unge fremsætter sit asylmotiv under til selve asylinterviewet. Måske kan det sammenlignes med at være til en eksamen uden at kende studieordningens krav til bedømmelse. Dette giver måske asylansøgerens *inklusive-eksklusion* et ekstra perspektiv: De uledsagede unge er ikke blot uden indflydelse på det system, som regulerer deres liv og afgør deres fremtid. Det element af deltagelse – asylinterviewets forklaring – hvor de selv kan agere eller ”præstere” i forhold til at opnå asyl, forstår de ikke præmisserne for, og de kan have overordentligt svært ved at finde den logiske struktur i spørgsmålenes karakter. Her hvor de inkluderes – og gives ordet under interviewet – er de altså ekskluderet fra at kende eller forstå, hvilke forventninger der stilles, hvilke kriterier for vurdering, der gælder denne – for de unge – eksamenslignende situation.

Når de unge møder et asylsystem, som de på den ene side føler sig fremmede overfor, men som de på den anden side udmærket er klar over, har en afgørende magt over og betydning for deres fremtid, sker der tilsyneladende det, at de unge skaber deres egne logikker om asylsystemets indretning, sagsgange og kriterierne for opnåelse asyl. De unge ved godt, at det her er ”*det store interview*” (UMI3:1), men hvad vil Udlændingestyrelsen spørge om? Hvad skal jeg svare? Hvad er det egentlig, man skal præstere til den her samtale? Hvor meget må man fortælle? De unge sammenligner sig enormt meget med de andre på centret (R1:19), og spørger måske sig selv: Hvorfor har jeg ikke været til samtale endnu, når mine kammerater har? Hvad betyder det for min sag, at det der er gået lang tid? Er der noget jeg selv har gjort, som har indflydelse på, hvor hurtigt min sag bliver behandlet – og hvilket udfald den får?

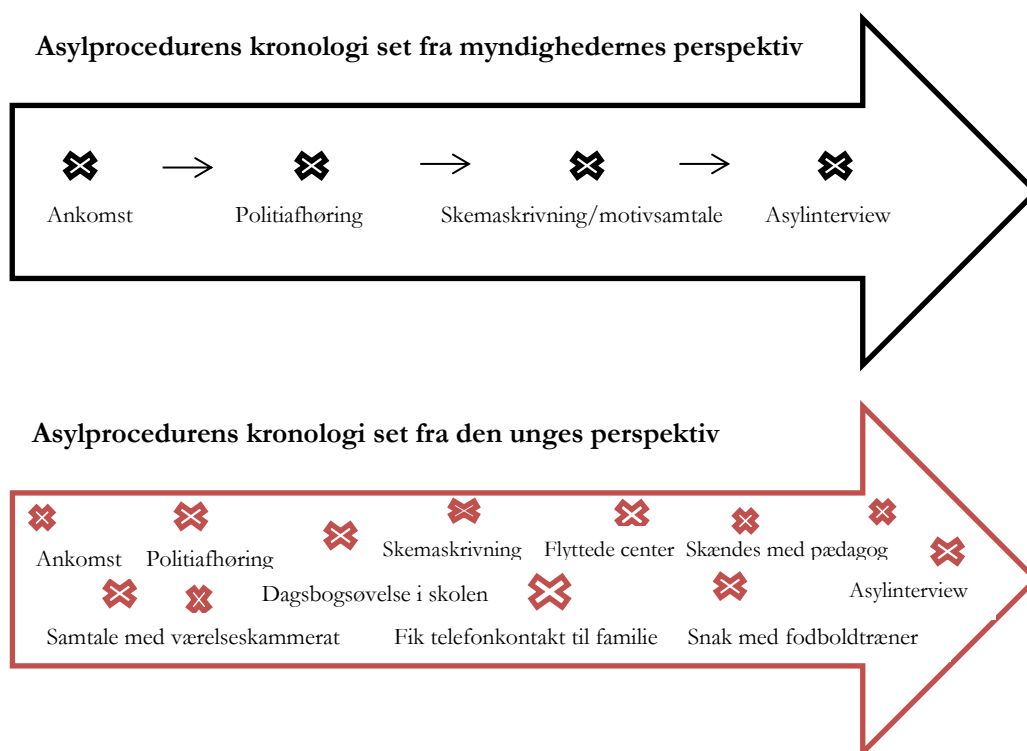
Når asylproceduren bliver uforudsigelig for Hazmat gør han sit eget forsøg på at forklare logikkerne bag forskellen i ventetid fra ung til ung i en læsning af centerpersonalets adfærd, ligesom han er ”100 procent” sikker på, at hvis man ikke har hørt noget i tre uger, er det ensbetydende med et afslag (UMI2: 27). Når systemets generelle uigennemskuelighed sammenholdes med den opslidende ventetid, som den enkelte unge ikke oplever at få en meningsfuld, hvis overhovedet nogen, forklaring på, så bliver det ”*ulideligt og uudholdeligt for dem*” at vente (R1:17).

8.2.2. Ventetidens rum og effekt

”*Jeg undrer mig meget over, hvorfor det kan tage så lang tid*” (UMI 3:3).

Samtidig med at ventetiden i høj grad er det, der plager og forvirrer de unge drenge, kan netop tiden – og divergerende opfattelser af tid – få en meget afgørende rolle eller effekt under asylinterviewet og i drengenes mulighed for at svare i overensstemmelse med hvad, der fra den anden side af skrivebordet fremstår rationelt eller konsistent. Fra den unge ankommer til Danmark til Dublin-proceduren er afsluttet, asylskemaet udfyldt, alderstesten afgjort og det endelig er blevet tid til asylinterview, kan der let gå 5-10 måneder (DFH1:1). Det er mange dage på et asylcenter. Dage, der på en gang kan føles som en lang, ubærlig ventetid i usikkerhed, men også rumme en række overvejelser, drømme og erindringer samt samtaler med alt fra fodboldtræneren, centerpersonalet og sin bror over en telefonforbindelse til Iran. Omvendt kan den unges vej gennem asylproceduren for den fuldmægtige måske udgøres af de proceduretrin, der fra et bureaukratisk perspektiv – og også i min udlægning i afsnit 7.1. – udgør asylproceduren, og som er repræsenteret ved hver sit bidrag til bunken af sagsakter, den fuldmægtige gennemgår under sin forberedelse umiddelbart inden interviewet: F.eks. politiets afhøringsreferat, oversættelse af skemaet eller motivsamtalen. I sagsakt-kronologien er det, der er sket umiddelbart før interviewet altså, hvad den unge har skrevet i sit skema eller fortalt til motiv-samtalen, og som den fuldmægtige husker tydeligt, da hun lige har læst det, mens det i den unges kronologi kan føles som meget lang tid siden, man var til skemaskrivning. En række samtaler med psykolog, kammerater og evt. familie – og natlige overvejelser og forsøg på at huske eller glemme – kan have ændret den unges forståelse af hvad, der er hændt ham. Asylinterviewets møde kan altså i høj grad være et møde mellem divergerende opfattelser af tid og kronologi, som illustreret i figur 1.

Figur 1

Når nu ”*motivsamtalen og asylsamtalen, de bliver holdt meget op imod hinanden*” (R1:4) især i forbindelse med troværdighedsvurderinger, og man som fuldmægtig spørger den unge ”»*hør her, det du siger i dag, det er ikke helt det samme som du har fortalt tidligere. Du har faktisk fortalt sådan og sådan og sådan*«?” (US2:14), så er det måske netop vigtigt fra myndighedernes side, at have en forståelse for denne divergerende opfattelse af tid og kronologi: At siden det referat fra motivsamtalen, som man læste i morges, blev skrevet, har den unge tænkt, ventet og vendt og drejet og på ny erindret sine oplevelser og måske fortalt dem til en række mennesker. Alt sammen noget, der kan give den enkelte en ny eller ændret forståelse af grundene til sin flugt, tydeliggøre eller forskybe nogle erindringer fremfor andre og ikke mindst give forstærket eller formindsket tillid til at fortælle sin historie til andre, f.eks. til en fuldmægtig.

Butlers pointe om, at der ikke findes – ikke kan gives – nogen objektiv eller helt fyldestgørende fortælling eller selv-præsentation, synes bestemt relevant her, hvor den unge måske til asylinterviewet kan møde et krav om konsistens og logisk sammenhæng i sin fortælling, der ifølge Butler ikke er mulig for nogen af os. Asylinterviewet risikerer altså i dette lys at lide under en slags *biografisk illusion*, hvor en konsistent livsfortælling uden interne modsætninger forventes at kunne fremsættes og opfattes.

Barn eller voksen

En repræsentant giver udtryk for, hvordan ”... ventetiden har rigtig meget at sige”, og tilføjer: ”Hvis man kunne korte den ned, så ville det også være udgangspunkt for en bedre samtale” (R1:19). De mange måneder, de unge ofte venter på at komme til asylinterview, får altså på flere måder konkret betydning for asylinterviewet og de unges mulighed for at forklare sig. Blandt andet på grund af det skift, de unge oplever, når de fra den ene dag til den anden pludselig er centrum for et flere timers langt interview, hvor deres fremtid afhænger af det, de fortæller den dag. De unge går med andre ord fra 180 passive dage i ungdomsinstitution – i *undtagelsestilstandens handleløshed og ventetid* – til at skulle være ekstremt meget på. Asylinterviewet er deres ”tur til at skinne” (R1:7). De er på. Netop nu.

Måske netop i dette skift, denne bevægelse, fra centerliv til asylinterview – og tilbage igen, når asylinterviewet er slut kl. 16, og den unge følges til toget af sin repræsentant – tydeliggøres de unges position som både barn og voksen:

”Man kan også sige, at når de kommer hertil, så møder de jo også sådan et helt system, der behandler dem som børn. De får ligesom hjælp til alt, og der er strukturerede rammer til en vis grad. Men lige pludselig henne til asylsamtalen, der sidder de jo faktisk og skal... Der skal de jo med det de fortæller...der skal de forme deres fremtid. Det bliver det, der er afgørende for deres fremtid, hvor alt andet her i Danmark, det handler altså om, at der er spisetid der, og du skal gå i skole der, og sådan og sådan. Altså, der er nogle helt faste rammer, men berinde [til asylinterviewet] der er det ligesom dem selv, der skal komme ud med det. [...] De skal være så voksne, at de selv kan frembringe deres asylmotiv på en ordentlig måde.” (Repræsentant, R2:9).

En dobbelt-position, hvor asylinterviewets enorme betydning for den enkelte unge måske kan skabe et pres og en nervøsitet, som det kan være vanskeligt at forvalte. En nervøsitet, der nok langt hen af vejen er et vilkår, men som dobbelt-identiteten mellem asylcentrets børne-institutionelle sengetider, regler og vejledning og asylinterviewets forventning om konsistente svar og evne til at have – og fremstille - et overblik over sin situation og historie, måske kan forværre.

8.3. Kommunikation og tolkebrug

Nu bevæger vi os fra asylprocedure og ventetidsvilkår til selve samtalerummet. Jeg har tidligere været omkring Udlændingestyrelsens opmærksomhed på netop kommunikationen med de unge, hvor tilpasning eller omformulering af spørgsmål, etablering af en mere uformel stemning og en bevidst og professionel benyttelse af tolke er vigtige strategier for de fuldmægtige i tilrettelæggelsen og

gennemførelsen af *den behageligst mulige samtale*. Med udgangspunkt i de unges beskrivelser skal vi nu vende blikket mod forhold, der også kan have betydning for selve kommunikationen til asylinterviewet, især hvordan spørgsmålene – som de fuldmægtige jo i sagens natur kan have mange gode grunde til at stille, men som ikke desto mindre jo altid i en eller anden forstand vil afspejle bestemte måder at forstå asylsystemet, den unge og eksempelvis konflikten i Afghanistan på – opleves af de unge.

8.3.1. At spørge til et asylmotiv

Til et asylinterview bliver der stillet spørgsmål. Det er et vilkår. Rammen om eller formålet med asylinterviewet er jo netop, at Udlændingestyrelsen får uddybet hvorfor de unge søger asyl, og hvorvidt de kan få opholdstilladelse. Samtidig skal de fuldmægtige vurdere, om den unge fremstår troværdig (US2:1, 14).

Som fuldmægtig i Udlændingestyrelsen har man altså en dobbelt opgave, hvor man på den ene side skal vurdere hvorvidt en ung afghaners grunde til at flygte fremstår troværdige og i henhold til juridiske konventioner og dansk lovgivning kvalificerer til at opnå asyl, og på den anden side samtidig har til opgave "*... når der er tale om mindreårige, at de kommer godt igennem denne her samtale, og at de føler sig trygge ... Og at de står på den anden side med en følelse af »Jeg har fået sagt det, jeg gerne ville. Jeg føler mig godt behandlet«*" (Fuldmægtig, US2:14). En sådan balancering mellem på den ene side nationalstatens interesse i at regulere hvor mange - og ikke mindst hvilke - udlændinge, der kan få ophold i Danmark og på den anden side særlige hensyn til barnet, synes umiddelbart ikke som en let opgave. De fuldmægtige giver udtryk for, at begge hensyn godt kan integreres i deres praksis i asylinterviewet, men medgiver på mit direkte spørgsmål "*... er det aldrig en udfordring at integrere begge de hensyn?*":

"Jo, fordi nogle gange er man jo nødt til at stille spørgsmål [...] Og der er det selvfølgelig en udfordring at gå ind og konfrontere dem [...] Det kan være helt vildt svært at gøre det. Og det gælder jo også om at gøre det på en så lempelig måde som muligt" (US2:14).

Måske er det netop disse spørgsmål, som trods de fuldmægtiges intention om at stille dem på en lempelig måde, får de unge, jeg har talt med, til uden undtagelse at sidde tilbage med oplevelsen af, at "*det bare [er] spørgsmål, spørgsmål, spørgsmål*" (UMI 2: 8).

Alle de spørgsmål

Mængden af spørgsmål kan være overvældende for de unge. En ung forklarede, at han ikke troede det var gået så godt til interviewet, for han kunne ikke svarene: "*De spørger om mange forskellige spørgsmål [...]. Jeg ved ikke hvorfor, de stillede de her spørgsmål. Det var nogle spørgsmål, som jeg slet ikke kender svaret på*" (UMI3:

4). I det lys kan det måske være hensigtsmæssigt igen at anvende eksamens-analogien og forestille sig, at nogle unge kan opleve interviewet som en slags eksamen: Man skal kunne præstere noget til samtalen, der kan give en ophold. Man skal kunne svare på en masse spørgsmål, og der er nok et ”rigtigt” svar på spørgsmålene.

”Jeg oplever i hvert fald tit, at drengene siger i pausen: »De stiller godt nok mange spørgsmål. Jeg kan jo ikke svare på dem«, eller sådan. [...] hvor de sådan bliver nervøse for...»altså skal man finde på noget, eller hvad er det de vil have svar på?«. »Jeg kan jo ikke svare dem på det, de spørger om. Er det dårligt for min sag?«” (R1:5).

Selvom de fuldmægtige gør meget ud af at ”forklare dem, hvorfor man stiller dem de her spørgsmål” (US2:14) og repræsentanten i pauserne siger ”Jamen bare rolig. Det er fint, at du siger, at du ikke ved det, eller at du ikke kan huske det, eller at du aldrig har haft nogen indsigt i de her ting” (R1:5), så kan det alligevel opleves svært for de unge. Det kan med Hazmats ord føles som at blive ”slået med ord” (UMI2:20). I det lys kan det måske være meget fint at gøre sig nogle forestillinger om, hvordan det påvirker den unge, at der stilles en masse spørgsmål, som han ikke kender svaret på, at det kan skabe følelser af nervøsitet eller utilstrækkelighed i en situation, som i forvejen er svær. Den unge har ventet i måske 150 dage og nu gælder det, de ved, at det er ”meget, meget vigtigt for hele dit liv”(UMI2:12). Og de skal redegøre for konflikter, frygt, flugtruter og savnede familiemedlemmers skæbne. Og så er der alle de her spørgsmål, som de ikke kan svare på. Mængden af spørgsmål kan altså påvirke samtalen og øge de forhold af nervøsitet og eksamens-lignende præstationsangst, som den unge skal fremsætte sin fortælling under. Ikke mindst fordi der er så meget på spil.

”I forhold til børnene, skal man være ekstra obs på, at de gerne vil gøre os tilfredse. [...] De ved jo godt, at det er os de skal overbevise, eller hvad man kan sige. Så man skal passe meget på med ikke at stille dem spørgsmål, hvor de fornemmer, at man vil have et bestemt svar, fordi jeg tror, at de er meget bevidste om, at det er os, der afgør sagen” (Fuldmægtig, US2:19).

Udover øget nervøsitet kan mængden af spørgsmål altså givetvis øge risikoen for det, de fuldmægtige her beskriver og netop gerne vil undgå: At de unge svarer et eller andet mere eller mindre tilfældigt for at tilfredsstille situationen, eller med Butlers pointe: At de unge i helt håndgribelig forstand tilpasser sig – og her deres udsagn – til den forventningsramme, de oplever, den fuldmægtige eller interviewet udstikker.

Trickspørgsmål

Ligesom mængden af spørgsmål kan være overvældende for de unge, kan oplevelsen af at det samme spørgsmål stilles gentagne gange, eventuelt formuleret på forskellige måder, opleves forvirrende:

”...jo færre spørgsmål, jo bedre. De spørger om én ting først, og så spørger de om det igen lidt senere, og så spørger de om det på en anden måde, og så spørger de om det igen, og sådan. Og det bliver man forvirret af” (UMI1:8).

Denne spørgeteknik kan sikkert både have til formål, at få *”den rigtige forklaring frem”* (Fuldmægtig, US2:17) – hvilket man med dette speciales optik vil forholde sig delvis kritisk overfor mulighederne for – men det kan samtidig også være den fuldmægtiges forsøg på at give den unge endnu en mulighed for at forklare sig: *”det [kan] være, at de svarer, at det ved de ikke. Altså på et spørgsmål, man stiller. Men så prøver man ligesom at spørge på en anden måde, [...]for en anden forståelse for spørgsmålet, og så kan de egentlig godt svare på spørgsmålet. Man skal bare prøve at spørge ind på forskellige måder”* (Fuldmægtig: US2:10).

Under alle omstændigheder kan det på den anden side af skrivebordet – for en nervøs ung fyr – opleves som en slags trickspørgsmål, som *”ikke rare spørgsmål”*, hvor de *”leger med drengene, som om de prøver at finde noget gal”* (UMI2:30). En ung, lidt forsigtig dreng, som under sit asylinterview blev foreholdt nogle baggrundsoplysninger om Afghanistan, som talte imod hans egne oplevelser, beskriver, hvordan spørgsmålene fra den fuldmægtige bringer ham i tvivl om sin egen historie:

”Der var nogle spørgsmål som jeg havde besvaret før, og som jeg skulle svare på på en anden måde. [...]Hun spurgte om den gruppe som jeg havde problemer med i Afghanistan. Og sagsbehandleren sagde at hun havde undersøgt det, og at der ikke findes den gruppe i Afghanistan. [...]Det var meget mærkeligt. Og nogle gange var det så mærkeligt for mig, at jeg selv kom i tvivl om det kunne passe, det jeg sagde. Om det er sket, som jeg fortalte. Jeg kom meget i tvivl, om det jeg havde sagt var korrekt eller ikke korrekt” (UMI3:5).

En sådan konfrontation kan altså give den unge en opfattelse af, at der ikke er rum for hans oplevelser, fordi man her i Danmark åbenbart har nogle papirer, der siger at en given organisation ikke findes. Stik imod den unges individuelle oplevelse eller forståelse. Udlændingestyrelsen vægtning og institutionelle autorisering af en given rapport om Afghanistan, kan altså *diskvalificere* den unges fortælling og oplevelser, i det den unges erfaring og udsagn hermed ikke er kompatible med den forståelse af hverdagen og virkeligheden i Afghanistan, der er blåstemplet i Udlændingestyrelsen.

Det bringer os videre til en anden type spørgsmål, de mange detalje- og fakta-orienterede spørgsmål, som for de unge igen kan virke mistænkeliggørende, men også mærkelige, irrelevante i forhold til det væsentlige i deres flugthistorie: *”fordi jeg har været igennem mange problemer indtil jeg kom her op. Der var mange*

ting, og de spørger ikke om det”(UMI3:4). Måske netop derfor virker spørgsmålene som mistænkeliggørende trickspørgsmål – fordi de unge ikke kan se andet formål med den slags detaljeorienterede spørgsmål end Udlændingestyrelsens bagvedliggende vurdering af, om den unges fortælling kan opfattes og anerkendes som sand. At blive spurgt om det samme mange gange, særligt på en fakta-orienteret måde, kan altså have en forvirrende effekt på den unge, som oplever spørgsmålene som ”mærkelige”. De bliver nervøse, kommer selv i tvivl, og får fornemmelsen af, at der bliver holdt øje med, om de laver bare ”en lille smule fejl” (UMI 2: 30).

Hazmat: ”[...] De har spurgt mig om, hvor jeg bor henne og jeg siger i et bus sammen med min mor og far. De spørger hvor mange dyr har du? [...] Jeg kan ikke sige det, hvor mange jeg har af køer, lam eller kyllinger”.

Interviewer: ”Skulle du sige præcis hvor mange dyr?”

H: ”Jeg skulle sige at jeg havde en ko, at den gik udenfor og græssede, ligesom det. Det er ikke spørgsmål”.

I: ”Det er nogle mærkelige spørgsmål?”

H: ”Ja. Hvorfor spørger de sådan? De ved godt hvorfor du har problemer! [...] ... hvis drengene siger... En gang siger han: »Jeg har en ko«. Og så igen et spørgsmål: »Hvor mange dyr har du?«. Så siger han: »jeg har to. Et lam også«. Så til nummer tre spørgsmål, fordi du har dyr: »Hvad laver dine dyr?«, »Hvor mange dyr har du?«. Det spørgsmål igen. Så siger drengen... måske siger han fire”.

I: ”Ja”.

H: ”Men han har før sagt tre”.

I: ”Og hvad sker der så?”

H: ”Så er der problemer. Så lyver du”.

I: ”Okay”.

H: ”Man kan ikke sige, hvor mange dyr der er. Du tænker på dit problem, og ikke på dyr”.(UMI 2: 29-30).

De fakta- og detaljeorienterede spørgsmål kan altså risikere at bidrage til at skabe øget nervøsitet og en eksamenslignende oplevelse af interviewet for de unge. Ligesom de kan virke irrelevante og uforstående overfor det, de unge, oplever som det vigtige i deres fortælling: En dreng kan eksempelvis have svært ved at huske, hvor mange Talebansoldater, der kom og hentede hans far, for det eneste der står – måske alt for - tydeligt i erindringerne fra den dag, er hans lillesøsters gråd (DFH1:3)

3. persons-spørgsmål

Den sidste spørgsmålstype vi skal omkringe, er det en repræsentant kalder ” 3. persons-spørgsmål” (R1:4). Her bliver den unge bedt om, at redegøre for rationaler, tanker, hensigter, risikoberegninger eller

følelser hos andre personer, f.eks. deres familie eller deres forfølgere: ”»Hvad tror du, din far har tænkt, dengang det så skete?« eller »hvad tror du, Taleban... hvorfor tror du, de gjorde, som de gjorde?«? (R1:4).

Særligt repræsentanterne fremhæver denne type spørgsmål som u hensigtsmæssige, især for børn og unge, som for det første ikke kan forventes at kende til deres forældres fulde situation og overvejelser: ”Det er også i forhold til den der måde, man spørger ind til, især med de mindreårige, for der har det været nogle andre, der sådan har truffet afgørelserne i deres liv. Om deres bevæggrunde i Afghanistan for eksempel. Og rigtig tit, så bliver man [til interviewet] forboldt og spurgt om nogle ting som... [...], altså de bliver spurgt ind til motiverne for nogle andre folks beslutninger. Altså familiemedlemmers, fædres, storebrødres beslutninger” (R2:24).

For det andet vil det under alle omstændigheder hurtigt bliver gætværk. Den type spørgsmål kan give den unge enten incitament til at gætte for i det mindste at give et eller andet svar (R2:24).

Disse forskellige sproglige former, som de fuldmægtiges spørgsmål og de unges svar tager i asylinterviewet, kan betyde, at den unge oplever interviewet som noget, der minder om et *kyrdsforbør* snarere end et interview (R1:4). Med Butlers pointe om umuligheden i en fuldstændig fremstilling – og Foucaults pointe om, at hvad der fremstår sandt, logisk eller fornuftigt vil være kompatibelt med en given verdensforståelse, en given magtorden – kan det måske være hensigtsmæssigt i højere grad at lytte til de unges fortællinger med en større forståelse for og forventning om modsigelser, variation og pludselige forskydelser. Eller som en repræsentant her formulerer det:

”Jeg synes tit, der er sådan nogle ting... hvor sagsbehandleren bare ofte siger »det kan jeg simpelthen ikke forstå«. Hvor den unge bare kan... Man kan sådan se det på ham: »Sådan er det bare i mit land! Jamen, det er sådan at vi ikke kunne gå ud efter klokken det« [...] Og hvor sagsbehandleren så bare kan sige »jamen, det finder jeg altså meget usandsynligt«. [...] Så jeg tror altså at der er ting, hvor de unge ikke føler, at de bliver forstået. Og det tror jeg har meget med kultur at gøre. At man simpelthen ikke fra den anden side af skrivebordet er i stand til at sætte sig ind i, at det kan være 100 % anderledes!” (R2:13)

8.3.2. Tolken, skærmen og et skarpt blik

Selvom kommunikationen til asylinterviewet primært består af samtalen mellem to parter; den fuldmægtige og den unge, er der også andre forhold, som har indflydelse på og er en del af kommunikationen i rummet. Der er først og fremmest de øvrige tilstedeværende: tolken og repræsentanten. Men der er også rummets indretning, bord, telefon, blyant, papir og ikke mindst computeren: den fuldmægtiges redskab, den unges gåde – ”hvad skriver de?”(UMI3:21). Men først til tolken, senere til skærmen.

Tolkens rolle

Tolken har en afgørende rolle for asylinterviewets forløb, og bruges tolken ikke med omhu, eller er tolken ikke bevidst om sin egen vigtige – men også magtfulde position – kan tolkens bidrag til dialogen fører til enten *autorisering* eller *diskvalificering* af den mindreåriges stemme og hans fortælling. Både de fuldmægtige, repræsentanterne og i særdeleshed de unge er meget opmærksomme på – og til tider bekymrede over – tolkens rolle og indflydelse.

Repræsentant A: ”[...] Det er et utrolig vigtigt redskab, fordi der kan være så mange misforståelser, og der kan være så mange sproglige ting, som er vigtige at vide, som man ikke ellers kan vide, så man har en meget meget vigtig rolle. Som oversætter”.

Repræsentant B: ”og når man tænker på nogle detaljer der nogen gange kan afgøre en asylsag”.

R.A: ”Ja. For fanden”.

R.B: ”Altså om man sad ovenpå taget... eller man sad inde under taget”.

R.A: ”Det er helt vildt”.

R.B: ”Når det er sådan nogle helt små divergerende ting...”.

R.A: ”Ja, der er det bare altafgørende”. (R2: 25)

De unge er meget opmærksomme på tolkens kundskaber og bekymrer sig for, om tolken kan forstå præcis deres specifikke dialekt og detaljerne i sproget (UMI2:3, UMI 3:9). ”En god tolk er en tolk, som kan forstå rigtigt, hvad jeg siger. Og det skal være en tolk som er uddannet. Og som kan oversætte præcist hvad der bliver sagt. For jeg har oplevet flere gange, hvor jeg har været til samtaler, hvor der har været tolk til stede, og så næste gang, hvor der blev læst op [hvad jeg havde sagt], så kunne jeg godt se, at der var blevet tolket forkert” (UMI 2: 9).

Frygten for misforståelser og konsekvenserne heraf kan skabe stor usikkerhed hos de unge, og en ung foreslår derfor, at asylinterviewets deltagere udvides med en ekstra person: En kontroltolk (UMI2:25). En lignende form for ekstra opmærksomhed på, hvilke veje og udformninger sproget tager fra den fuldmægtiges udsagn via tolken til den unge og retur, er en repræsentants forslag om, at asylinterviewet lydoptages (R1:8). Herudover påpeger en repræsentant, at der let kan opstå en samtale mellem de fuldmægtige og tolken eller repræsentanten. Blot små praktiske sprogudveklinger, som ikke nødvendigvis drejer sig om det konkrete asylinterview eller den konkrete mindreårige (R1:13). Ikke desto mindre kan sådanne uoversatte dialogpassager skabe en oplevelse af eksklusion fra samtalen hos den mindreårige.

Trods UMI-teamets generelle professionelle tolkebrug, kan der alligevel opstå situationer, hvor tolken ”vejleder sagsbehandleren om, hvordan forholdene er, der hvor den unge kommer fra”, eller hvor tolken bliver spurgt om ”sådan nogle ekspertspørgsmål fra sagsbehandleren” (R1:15). Her kan altså opstå situationer, hvor tolken *miskrediterer den unges stemme* ved at indtage en form for ekspertrolle. Det er dog repræsentanternes oplevelse, at de fuldmægtige i UMI-teamet som hovedregel ikke anvender tolken på denne måde, og er gode til at korrigere tolken, hvis denne selv positionerer sig som lokalkendt ekspert. Herudover nævner en repræsentant, at nogle tolke til tider med positiv effekt kan ”*agere en lille smule som skuespillere, og man kan sige, at de overfører følelserne, altså, de stemninger, der er i en sagsbehandler og så videre i budskabet til knægten*” (R1:14), hvilket dog nogle gange også kan tage sig ud i en art nyfortolkning af budskabet, hvor tolken agerer ”*en slags myndighedsperson*”, ”*retter øjenbrynene*” og bliver skrap overfor den unge i et kropssprog, der ikke er sagsbehandlerens (R1:14, US2:16). På den måde *forstyrrer* tolken den fuldmægtiges stemme og kan således potentielt autorisere og miskreditere både den unges og den fuldmægtiges stemme.

Skærmen og et skarpt blik

Når en stor del af kommunikationen foregår via tolk, kan kropssprog og attitude blive særlig vigtigt. Her virker det i mine interviews som om særligt *computeren* spiller en vigtig rolle for mødet mellem den unge og fuldmægtigen. ”*Jeg kan ikke lide kontorer, fordi jeg bliver meget stresset derinde. Fordi mens du snakker med dem, så har de bare hovedet i computeren*” (UMI2:21).

Computerskærmen og det, at den fuldmægtige skal skrive referat løbende, kan komme til at virke som en slags barriere i kommunikationen. Der bliver skrevet en masse på computeren - den unge får selvfølgelig referatet læst op til sidst – men det kan være svært at huske undervejs, at man bagefter får denne mulighed for gennemlæsning, og de unge bliver måske nervøse og bekymrer sig over, hvad der bliver skrevet, om det er godt eller dårligt for udfaldet af asylsagen: ”*Så tænker jeg »Hvad skriver de? Hvad skal jeg svare dem, hvordan skal jeg forklare dem?«... Det bliver man meget stresset af*” (UMI2:21).

For at skabe et rum, hvor den unge kan føle sig mere tryk, og mindre stresset, er det måske særligt afgørende, at den fuldmægtige ikke opfatter den del af samtalen, hvor tolken oversætter og den unge taler på sit modersmål, som ”pauser”, hvor man som fuldmægtig selv er *ude af* samtalen og derfor kan tage notater, skrive på computeren. For det er jo netop dér, at den unge skal fortælle sin historie. Mens han i detaljer skal forsøge at gengive den dag hans far forsvandt – en dag han måske har gjort sit for at glemme – sidder han altså og taler til en person, som sidder og kigger ind i en skærm og skriver noget.

”De sidder og skriver, mens tolken siger noget til drengen, som han lige har fået at vide af sagsbehandleren, og så sidder han [sagsbehandleren] og kigger ind i skærmen og skriver [...] Det er jo ikke tolken, der skal forklares til. Det er sagsbehandleren. Det er der kommunikationen skal være” (R1:7-8).

Som sagsbehandler har man altså muligheden for at gå ind og ud af samtalen. En mulighed den unge ikke har. De unge fortæller, at de blev særligt nervøse, når sagsbehandleren hævede blikket fra skærmen og så på den unge på ny. Som om det blik var et andet blik end det, han ellers var blevet mødt af til samtalen (UMI3:2)

”Det er fordi de snakker til mig, og så skriver på computer hurtigt, og så kigger de. Så skriver de og så kigger de igen. Så man bliver mange bange, fordi jeg tror, de er meget hårde. De er meget hårde sådan, når de kigger og så skriver” (UMI2:7).

Så selvom asylinterviewet indledes med en venlig og imødekommende introduktion, kan det måske opleves som om sagsbehandleren *trækker sig* fra samtalen og *går ind* i skærmen og dér skriver ting, som den unge er udenfor. Når hun så kigger op fra skærmen igen – på en måske *lidt skarp* måde – er den fine introduktion til asylinterviewet måske glemt, og tilliden må etableres på ny. Under passagerne mellem tolk og asylansøger kan den fuldmægtige altså risikere at glemme – eller nødtvunget ignorere i kraft af systemets krav om, at referatet skal skrives *under* samtalen – interviewets interaktionistiske præmis: At ikke alene interviewerens spørgsmål, men også hendes adfærd, hendes opmærksomhed eller fravær påvirker og i varierende grad mulig- og umuliggør den unges fortælling.

8.4. I den unges sted

Man kan kalde det et vilkår for asylinterviewet, at det er en svær situation for de unge, at de er nervøse og usikre i situationen. Måske netop derfor er det nødvendigt, som også de fuldmægtige siger, at kunne ”*sætte sig i ansøgers sted*” (US2:25). Nu vil jeg derfor forsøge at hæve perspektivet lidt – fra computeren og de konkrete spørgsmål – til de unges perspektiv på selve interviewet som helhed: Deres oplevelse af mødet i Sandholm og mit bud på et forsøg på at sætte sig i de unges sted.

8.4.1. Hegnet

De unge kan være bange for, hvad der skal ske – både til interviewet – men selvfølgelig også overordnet med deres sag. Får de lov til at blive? For at illustrere dels hvor forskellige oplevelser man kan have af et sted som Sandholm, og dels hvordan asylinterviewet for de unge *ikke* kan isoleres til den konkrete

ordudveksling, de konkrete 5 timer og det lokale samtalen holdes i, men at der derimod er en række omkringliggende forhold, erfaringer og indtryk, som de unge har med sig, når de træder ind i samtalerummet, skal vi for en stund gå med den unge, før under og efter asylinterviewet.

For Hazmat starter asylinterviewet med et brev: ”Dengang var jeg her [på centret], og så kom der post til mig. Der stod: »Du skal til interview«. [...] Bagefter, hele dagen, tænkte jeg meget. Og så blev jeg stresset, og jeg kunne ikke finde ud af hvorfor. Så lå jeg for eksempel i sengen, fordi »i morgen skal jeg til interview«, og hele dagen, hele natten, hørte jeg musik, fordi jeg ikke kunne sove. Fordi jeg var bange for, hvad der skulle ske med mig, når jeg skulle til interview” (UMI 2:1).

Senere fortæller Hazmat, hvordan det var for ham at ankomme til Asylcenter Sandholm, hvor Udlændingestyrelsens asylkontor ligger, på dagen for asylinterviewet. Under sin forklaring tegner han sin rute gennem centret. En affotografering af Hazmats tegning ses i figur 2.

Hazmat: ”Så kommer du den vej hen til kontormanden der [i porten]. Så har du brevet med. Han siger »Har du interview?«. Du siger »ja«. Så skal du bare vente her. Så kommer der måske en tolk og politiet [Udlændingestyrelsen] hen til dig”.

Interviewer: ”Ja...”

H: ”Så kommer de, og så går vi den vej [viser på tegningen, hvordan man skal gå over til de lange huse]. Men: Vi går den vej, og de har sådan en... [tegner et gitter eller et hegn]. Hvad hedder det på dansk?”

I: ”Hegn?”

H: ”Ja. [Tegner hegnet færdigt]. Sådan”.

I: ”De har lavet et hegn der?”

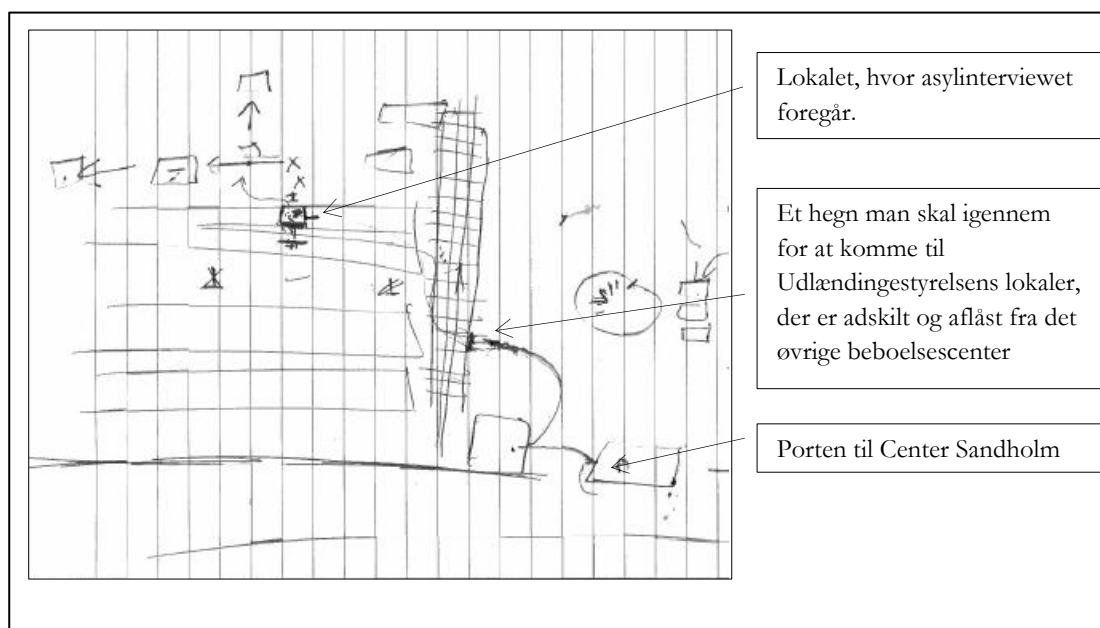
H: ”Ja. Så jeg bliver meget bange og stresset, da jeg kigger på det. Fordi jeg tror, jeg er på vej i fængsel. Så jeg er meget stresset og bange, når jeg går den vej. Altid. Så går man den vej [viser på tegningen, hvilken vej man går over i et af de lange huse]. Så går man her hen og snakker for eksempel [tegner et lille lokale i et af de lange huse]. Så hvis man går her, så har man lidt stress [viser igen på tegningen, hvor man kommer ind ad den første port og over i venterummet]. Så man har lidt stress, når man går den vej, men så har jeg set det [peger på hegnet]”.

I: ”Hegn?”

H: ”Ja, så bliver jeg meget stresset og bange. Fordi jeg tror, de fanger mig til fængslet. Så jeg blev meget stresset og bange. Så kommer man her hen og snakker [peger på lokalet hos Udlændingestyrelsen], og så kommer man ud igen, og så bagefter... når man er udenfor her [peger på udenfor hegnet], så bliver man helt »Jeg er fri!«”

(UMI2:10-11).

Figur 2

Et sted, der for den fuldmægtige er en fredelig arbejdsplads, er altså for de unge et sted med et hegn, der varsler frihedsberøvelse, fare og frygt for udsendelse. De unge kan have oplevelser med i rygsækken fra hjemlandets politi (og den græske kystvagt), der giver dem mistillid til myndigheder, og frygt for at evt. ubehagelige erfaringer med myndigheder kan gentage sig: ”Jeg var bange, fordi jeg havde et billede af politiet i hovedet fra den gang jeg var i Iran” (UMI3:2). En sådan grundlæggende frygt for myndigheder, og de erfaringer den bygger på, har de unge altså med sig, når de ankommer til Sandholm – hvor frygten pludselig bliver meget nærværende ved synet af et hegn – og når de træder ind i samtalerummet. Selvom en ellers venlig fuldmægtig og den unges repræsentant forklarer ”*hvor vigtigt det er, at man har tillid til de danske myndigheder*” (R2:10), så det en følelse de møder op med, og som ikke nødvendigvis forsvinder før interviewet er overstået, og man som Hazmat formulerer det ovenfor ”*er fri*”.

Samtidig med at drengene, fortæller om deres frygt for, hvad der skulle ske med dem til samtalen, fortæller de imidlertid, at de nu – efter interviewet - ved, at det ikke var farligt på den måde, og hvis de skulle give et godt råd til en anden ung asylansøger før asylinterviewet, ville det (blandt andet) være: ”*Man skal bare vide, at man skal ikke være bange for politiet [Udlændingestyrelsen]*” (UMI 3:7). Det har de erfaret ved asylinterviewet. Men det er måske netop en erfaring, man skal gøre sig, og ikke noget man med sikkerhed kan vide hverken før eller under mødet. Derfor er det en utryghed, en nervøsitet, de sidder og slås med under mødet samtidig med at de skal finde præcise ord og gengivelser for alle mulige svære emner: Deres tab, frygt og flugt.

8.4.2. At begå sig til et interview

Skal vi ud fra de perspektiver på asylinterviewet, som vi indtil nu har været igennem, forstille os, hvordan det er at være Asaf til asylinterview, må vi altså forestille os en dreng, der med manglende søvn og en grundlæggende frygt for myndigheder samt en nervøsitet og enorm bevidsthed om det altafgørende ved interviewets udfald, skal mønstre – gennem en tolk – at svare på en række spørgsmål, som for ham umiddelbart virker mærkelige og meget detaljeorienterede, og som muligvis bliver stillet med et skarpt blik omme bag computerskærmen. Under disse forudsætninger skal den unge altså forsøge at træde frem for den fuldmægtige og gøre sin fortælling gældende.

De unge gør sig en masse tanker og forsøg på at aflæse, forstå og regne situationen ud. Samtidig med at de skal svare på de konkrete spørgsmål om oplevelser, der kan være svære og følelsesmæssigt belastende at tale om og svære at forstå eller overskue for den unge selv. Med alle deres tanker og strategier for at klare asylinterviewet bedst muligt kan interviewet dermed blive en hård udfordring for de unge. I den forbindelse nævner en repræsentant, at ”*længden på samtalerne kan være rigtig ubehagelig*” (R2: 22), ligesom en ung opfordrer til kortere asylinterviews: ”*Lad være med at lave et interview i tre timer med ham. Fordi hans krop kan ikke bære det, fordi han i en uge har siddet på sit værelse og tænkt*” (UMI2:30).

Et andet indblik i de unges forsøg på en strategi gives af Asaf, som fortalte, at han tænkte meget på, hvad han skulle sige, så Udlændingestyrelsen ”*ikke ville blive sure*” (UMI3:2). Asylinterviewet kan med andre ord opleves som en hård og svært gennemskuelig eksamenssituation, som ”*det gælder om at komme hurtigt igennem*”, men hvor tiden ikke desto mindre går langsomt: Hver gang Hazmat kiggede på klokken, var der kun gået 5 minutter (UMI2:12).

De unge forsøger sig altså med en række strategier, forstået på den måde, at de i allerhøjeste grad er på arbejde under asylinterviewet. Med en bagage af ventetid, uvished om fremtiden og mangel på søvn sidder de ved et skrivebord overfor en sød og imødekommende sagsbehandler og opfordres til at fortælle frit. Men det er ikke ”bare” at fortælle og svare på spørgsmålene. For *samtidig* med at de skal gengive deres erindringer og deres forståelse af årsagerne til, at de er på flugt og besvare de mange konkrete spørgsmål, sidder de måske og

- er nervøse
- bliver måske ekstra nervøse af ikke at kunne svare på spørgsmålene
- sidder og tænker over, hvad der mon skrives på computeren
- om der er nogen, der bliver sure over det de fortæller
- slås med rent sprogligt at forstå tolkens dialekt

- skal forholde sig til to fremmede personer, tolken og den fuldmægtige, som på én gang har stor magt over deres liv og som de samtidig skal mønstre tillid til.
- prøver at fornemme om de svarer ”rigtigt”
- prøver at tyde en eller anden hensigt bag spørgsmålene: tror de ikke på mig?, svarede jeg forkert sidste gang?
- prøver at gennemskue hvilke kriterier, der vurderes efter. Hvad er relevant?

At de unge må kæmpe med disse udfordringer og mønstre mere eller mindre vellykkede eller velovervejede strategier er nok et stykke hen af vejen et vilkår for asylinterviewets særlige situation og formål. Men det er måske hensigtsmæssigt at have en forståelse for, når man sidder på den anden side af skrivebordet og stiller spørgsmål, og når man efterfølgende vurderer svarerne. Svar, som interviewets betingelser og interviewerens og tolkens spørgsmål og adfærd, måske i højere grad end antaget har været med-formende i udformningen af.

Samtidig med at de kan rumme en tankestrøm, som skitseret ovenfor i punktform, og nervøsitet og autoritetstro eller -uro, kan mange af de unge drenge måske betegnes som nogle lidt rastløse teenagere, der ikke nødvendigvis kan mønstre en særlig langsigtet strategi for det hensigtsmæssige i at få forklaret detaljeret og grundigt, når de bare sidder og kigger på viseren, er sultne og tænker på at komme ud. Det kan ligeledes være hensigtsmæssigt at huske, som repræsentanterne også påpeger, når samtalereferatet gennemgås til sidst: At nogle måske vil skrive under på hvad som helst, fordi lige om lidt er det slut, der er ikke flere spørgsmål, man er færdig med at fortælle om alt det svære, og man har ”fri”.

”En uledsaget mindreårig, der skal sidde fra klokken 9 om morgenen til klokken fire og svare på spørgsmål og blive konfronteret med divergerende oplysninger og blive foreholdt ting fra tidligere referater, det er virkelig virkelig hårdt, lige meget hvor mange pauser du holder. Og når du så skal slutte af med at have en times oplæsning, hvor US siger: »Nu er interviewet færdigt, nu skal det bare læses op«. Så sidder vi og fortæller [de unge], at det er meget meget vigtigt, at de stadig følger med, det er jo helt ekstremt vigtigt, at det der referat står, som det skal. Men [...]nogen af dem kan ikke” (R2:22).

De unge påpeger selv denne ambivalens: At på én gang er selv et ”kort” interview på 3 timer utrolig langt, for langt, hvis man spørger dem, men samtidig er det ”kun” 3 timer, der afgør deres fremtid: *”Det betyder dit liv. Kun tre timer!”* (UMI3:11) Det sætter den situation, de 3 timer, under et ganske stort pres.

8.5 En asymmetrisk relation

Afslutningsvis vil jeg forsøge at diskutere et mere grundlæggende vilkår ved asylinterviewet: den uundgåeligt asymmetriske magt-situation, som jeg vil påstå, at det udgør. De fuldmægtige beskriver selv dette element at interviewet: ”*de ved jo godt, at vi skal afgøre, om de må blive i Danmark*” (US2:18), men det kan måske være relevant at gøre sig yderligere overvejelser om hvad denne asymmetri betyder, og hvordan den også på mere skjult vis eksisterer og – hvis vi kigger godt efter – viser sig i de spørgsmål der stilles, de svar der gives.

Magtasymmetrien er en præmis, der ikke kan ændres, men samtidig et vilkår, der er vigtigt at holde sig for øje, særligt som fuldmægtig, fordi det præger den forståelse af asylinterviewet, spørgsmålene og svarerne, som vi kan have. Med afsæt i sådanne betragtninger er asylinterviewet, eller *asylsamtalen* som den primært omtales af de fuldmægtige, netop ikke at betragte som en ligeværdig *sam*-tale, men derimod et vigtigt interview i en asylprocedure, hvor den unge skal begå sig og svare inden for nogle rammer, regler og kriterier, som de ikke har nogen indflydelse på. Selve asylinterviewet er – hårdt sat op - en situation, hvor en sagsbehandler på vegne af en myndighed har en afgørende magt over det, den unge ønsker sig allermost: Ophold. Mit ærinde er ikke her at udkælde en sådan magt-asymmetri eller de fuldmægtiges rolle i den. Det er snarere at påpege, at asymmetrien findes som et vilkår. Et vilkår, der betinger interviewets situation og derfor også bør indgå aktivt i de involveredes forståelse af situationen.

8.5.1. Forskellige positioner at tale fra

Når jeg vægger mig ved at betragte asylinterviewet som en samtale og ikke et interview, hvor en myndighed på mest behagelige og hensynsfulde måde, *men* samtidig underlagt nogle regler og strukturelle rammer, skal skaffe oplysninger til en afgørelse, så er det netop med udgangspunkt i de unges perspektiv. De har bedt om asyl og er her i Danmark underlagt en procedure, som de ikke kan påvirke og måske har svært ved at gennemskue, og afgørelsen er ikke i deres hænder, men derimod i den fuldmægtiges på den anden side af skrivebordet. Den fuldmægtige forvalter naturligvis en demokratisk, politisk vedtaget asyllovgivning, men det er måske ikke så tydeligt undervejs i selve interviewet, hvor den unge skal præstere en historie, som den fuldmægtige kan vurdere som kvalificerende til asyl.

Uanset hvor godt et interview er, hvor venlige og tillidsfulde de fuldmægtige end agerer, så er det en præmis for samtalen, at den fuldmægtige træffer en afgørelse på baggrund af nogle kriterier, de unge måske har svært ved at forstå. En afgørelse som samtidig er ekstremt vigtig for dem. Det er derfor ikke et ligeværdigt møde. Det kan det ikke være, og det skal det heller ikke være. Det er en præmis for myndighedsarbejde. Men ikke desto mindre en præmis, som har afgørende betydning for asylinterviewets forløb, og det de unge fortæller.

I asylinterviewet sidder to parter, som befinder sig i to vidt forskellige positioner, overfor hinanden. For den fuldmægtige er det arbejde: Man har flere asylinterviews den uge, bagefter har man fri, skal måske ud at handle, mødes med en veninde og hjem til sit øvrige hverdagsliv, mens asylinterviewet for den unge betyder alting: ”*Det er kun tre timer, og så kan I bestemme over mit liv – om det går den vej eller ej*” (UMI2:11). Selvom både den fuldmægtige og den unge er betinget af – og virker tilbage på – de strukturer som sætter sig igennem i samtalens rum, så står de to samtidig i vidt forskellige positioner, herunder *talepositioner*, hvor man som sagsbehandler er givet en særlig magt, som udfolder sig, ikke kun i afgørelsen, men også gennem hvordan man lytter, hvordan man spørger, hvad og hvordan man skriver noget til referat, hvor opmærksom man lige er den dag.

8.5.2. At skabe en fortælling

Da de positioner der tales fra – og den position de unge taler fra – med Foucault har betydning for vores muligheder for at præsentere fortællingen om os selv på en meningsfuld måde, kan det måske være befordrende, ikke at betragte asylinterviewet som et sted, hvor man kan ”hente” information fra den unge om hans asylmotiv, men hvor den fuldmægtige sammen med den unge *skaber* og *medproducerer* en fortælling om asylmotivet. Hvor den fuldmægtige uundgåeligt *påvirker* de muligheder den unge har for at huske, gengive – og turde gengive – sin forståelse af sine problemer. Når denne pointe fremhæves er det dels for at skabe opmærksomhed på den unges perspektiv: Den side af skrivebordet, hvor den unge – alle gode hensigter, imødekommenhed og venlige attituder til trods – er oppe at slås med nervøsitet, rastløshed, tidligere oplevelser med myndigheder og alle mulige strategier for at forstå og klare sig bedst muligt til interviewet. Men også for at tydeliggøre, at de forskellige positioner får helt konkret betydning for udbyttet af interviewet; hvilke svar man får, hvordan man opfatter situationen. En dreng sagde for eksempel om sine tanker på vej til asylinterviewet:

”*Jeg havde ingen erfaring med hvordan den ville foregå, den samtale. Og jeg var bange for at politiet ville sende mig tilbage til Afghanistan. Jeg var meget nervøs og bange. [...] Jeg tænkte meget på, hvad jeg skulle sige, så politiet ikke ville blive sure på mig eller så det ikke skulle gå ud over mig (...). Jeg var bange for at jeg skulle sige noget forkert, så de ville blive sure og sende mig ud af landet?*” (UMI 3:1f).

Her møder vi altså en dreng, der mens han svarer på spørgsmål sidder og overvejer om svaret betyder, at han bliver sendt ud af landet. Det er for det første ikke en ligeværdig samtale og for det andet har sådanne overvejelser selvfølgelig betydning for hvordan han svarer, hvordan han opfatter spørgsmålene, hvor meget ro og tryghed han kan finde til at genkalde sig detaljer og forsøge at forklare sig. Så *samtidig* med, at de fuldmægtige ønsker at møde de her drenge med stor imødekommenhed, er det vigtigt, at man også, ikke mindst i vurderingen af de unges udsagn, husker, hvordan situationen ser ud fra deres perspektiv: At et ”forkert” svar kan sende en tilbage til Afghanistan.

8.5.3. Den fri fortællings dobbelthed

Den ”fri fortælling” er som nævnt en metode, de fuldmægtige, repræsentanterne og givetvis også de unge oplever som et godt udgangspunkt for samtalen under asylinterviewet. Uden at anfægte den ”fri fortællings” positive indflydelse på de unges oplevelse af asylinterviewet, som måske netop ved brug af metoden bliver mindre præget af eksempelvis gentagende, fakta-orienterede spørgsmål, vil jeg her udlægge den dobbelthed der kan ligge i anvendelsen af den fri fortælling, hvis fortællingen senere i asylinterviewet alligevel udfordres – og i yderste konsekvens underkendes – af viden fremkommet under mere forhørs-lignende teknikker.

De unge kan have forskellige forudsætninger for at indgå i dialog og fremsætte meningsfulde talehandlinger. Nogle ”er i stand til at fortælle mere”, mens andre har et mere begrænset sprog (R1:16) og de fuldmægtige fortæller, at nogle ”skal hjælpes lidt” for at kunne fortælle (US2:7). Man kan derfor forestille sig, at også den ”fri fortælling” kan være lettere for nogle end andre. At den fri fortælling rummer forventninger, som kan være lettere at imødekomme for især unge, der i kraft af uddannelse og kulturel og familiær baggrund er vant til at tage ordet, til at tale frit overfor voksne, mens andre unge uden uddannelse og fra mere autoritære miljøer kan have mere vanskeligt herved¹⁴.

Derudover kan den ”fri fortælling”s metode måske risikere at blive underkendt, hvis den fuldmægtige i forsøget på at hjælpe den unge på vej, eller hvis den fuldmægtige i den netop fremsatte ”fri fortælling” finder ”at det virkelig divergerer meget” (US2:14), kommer til at hive ”logikken” fra en mere forhørs-lignende teknik ind i et interview, som ellers tog udgangspunkt i en ”fri fortælling”. Som udgangspunkt er holdningen hos de fuldmægtige, at de unge gives den bedste mulighed for at fremsætte deres problem, hvis de kan fortælle uden afbrydelser, uden at blive foreholdt en baggrundsrapport eller en divergens, fordi sådanne ting netop kan påvirke den unge unødigt, kan skabe nervøsitet og mistillid

¹⁴ De fuldmægtige drager selv implicit samme skelnen, når de flere gange under interviewet fremhæver de unge, veluddannede iranske asylansøgere, som ”lette” at interviewe, mens den store gruppe af afghanere fremhæves som eksempler på en gruppe, det er noget sværere at arbejde med (US2:10f).

(US2:9). Samtalen *starter* altså med en forståelse af, at den ”fri fortælling” er den bedste mulighed for at forklare sig. Når de fuldmægtige så skal have flere detaljer og finde ud af om denne fortælling fremstår troværdig – hvilket er en del af deres opgave under asylinterviewet – så går man måske tilbage til en mere afhøringslignende-logik, hvor der stilles mange detalje- og fakta-orienterede spørgsmål, for at afklare måske væsentlige detaljer. Det kan muligvis være nødvendigt i en eller anden udstrækning, men pointen er, at hvis opfattelsen af, hvad der er bedst for at fremstille en fortælling uden unødvendig påvirkning forsvinder og bytter plads med de mere afhøringslignende teknikker, som man netop tog afstand fra, så går man måske i sin egen fælde og vurderer nu oplysninger, fremsat under den gamle metode, som det der kan fælde den ”frie fortællings” troværdighed.

Derudover kan det – med Foucaults pointe om ethvert samtalerums forudstrukturerede logik – tilføjes at også åbne spørgsmål rummer en forventning, at såvel fortæller som tilhører under en ”fri fortælling” er situeret i en tid, en verdenforståelse, en magtorden, som ikke forsvinder ved, at man opfordrer en dreng til frit at forklare sine problemer.

8.5.4. Hvem fører pennen

Afslutningsvis skal her tilføjes et sidste aspekt i forhold til asylinterviewets grundlæggende magtasymmetri. Nemlig spørgsmålet om hvem, der sidder ved tasteturet; hvem, der formulerer den udgave af asylinterviewet, der får afgørende vægt i en eventuel appelsagsbehandling hos Flygtningenævnet. Svaret på dette retoriske spørgsmål er naturligvis den fuldmægtige, som i kraft af at være referatførende uundgåeligt får en slags definitions- og genfortællingsmagt over den unges fortælling.

Samtalereferatet er en forholdsvis grundig gengivelse på cirka 6-12 sider, af hvad der er blevet fortalt, spurgt og primært svaret under asylinterviewet. Dokumentet indgår i tilfælde af afslag som det vægtigste sagsakt i Flygtningenævnets ankeinstans behandling af sagen. Flygtningenævnet forbereder altså primært sagen ud fra – og vurderer den unges troværdighed op imod – samtalereferatet fra Udlændingestyrelsen (DFH1:4). Samtalereferatet læses som nævnt op for den unge til sidst i interviewet, men i og med at oplæsningen jo er en oversættelse, er det, den unge har mulighed for at godkende, primært de faktiske oplysninger i referatet: Gik der 6 dage, før Taleban kom igen? Var det en sort bil, de kom i? Bor der 2 eller 3 brødre i Kabul? Den unge har – grundet oversættelsens vilkår og manglende kendskab til de nuancer, der kan ligge i sproget – dermed ikke mulighed for at fornemme tonen og den præcise sproglige gen-formulering af hans udsagn. Den sproglige definitions- og genfortællingsmagt ligger derfor i høj grad hos den fuldmægtige i Udlændingestyrelsen, og her kan Bourdieus påpegning af det

juridiske sprogs *neutraliserende effekt* synes relevant: Embedsmandssproget kan have en tendens til – gennem passive og upersonlige vendinger, at få normative og subjektive vurderinger til at fremstå netop upersonlige, hvilket konstituerer afsenderen som upartisk og objektiv. I samtalereferatet kan den unges stemme altså fremstå som subjektiv, usammenhængende eller selvmodsigende, mens den fuldmægtiges (jo ligeså subjektive) undren og opfølgende spørgsmål kan miste eller fratrylles deres subjektive ophav i samtalereferatets passive og afpersonificerende tone. Der hviler med andre ord et stort ansvar på den, der fører pennen, i dét man igennem samtalereferatet risikerer at videregive sin egen undren eller subjektive troværdighedsvurdering til f.eks. ankeinstansen, uden at vurderingens subjektive udspring ekspliciteres.

8.6. Opsummering

Helt overordnet tegner der sig et billede af asylinterviewet som en situation, hvor den unge i høj grad er ”på arbejde” i forsøget på at forvalte nervøsitet, autoritetsuro og præstationsangst og forstå og gøre sig forståelig overfor tolken og svare præcist og grundigt på spørgsmål, der kan omhandle forhold det kan være svært eller følelsesmæssigt belastende at huske, forstå og gengive og forholde sig til en lang række af usikkerhedsmomenter og tvivlstanker omhandlende spørgsmålenes hensigt, referatets indhold, sagens udfald og den mulige tilbagesendelse.

I et møde med imødekommende og hensynsfulde sagsbehandlere er der altså – alle gode hensigter til trods – en række konkrete og diffuse forhold, der betinger, påvirker og muligvis spænder ben for den unges mulighed for at præsentere sine grunde til at søge om beskyttelse. Den unge skal mere generelt forsøge at begå sig i et asylsystem – og præstere en fortælling til et måske eksamenslignende interview – hvis indretning, formål og vurderings- og relevanskriterier, han ikke kan forstå eller påvirke. Set fra den unges perspektiv – og fra mit bud på et socialvidenskabeligt perspektiv – er asylinterviewet altså et asymmetrisk møde mellem en beslutningsdygtig myndighed og en beslutningsafhængig ung asylansøger. Et møde, hvor spørgsmål og svar, den fortælling der stykkes sammen og tages til referat, opstår imellem den unge, den fuldmægtige og tolken i et rum, der er situeret i og betinget af mere overordnet migrationsretlige og –politiske hensyn og en række grundlæggende mellem menneskelige og sproglige vilkår.

9. Forandringsorienteret dialog med feltets aktører

I dette afsnit præsenteres de væsentligste pointer, refleksioner og kommentarer, der kom ud af workshoppen med Udlændingestyrelsens UMI-team. Til workshoppen fremlagde jeg centrale analytiske pointer fra undersøgelsen, understøttet af lydafspilninger¹⁵ af de unges udsagn, og efterfulgt af dialog om oplæggets indhold, abstrakte pointer og mere jordnære og konkrete forslag til justering af Udlændingestyrelsens praksis – i nogle tilfælde formuleret direkte af de unge.

Fokus var som i resten af undersøgelsen på de 15-17-årige drenge, og dermed ikke de mindste uledsagede børn. Med udgangspunkt i oplæggets inddeling i fire hovedtemaer: 1) *Sagsforløb og oplevelser af (vente)tid* 2) *Kommunikation og tolkebrug* 3) *I den unges sted* og 4) *En asymmetrisk samtale* (se bilag 7), blev de forskellige pointer med tilhørende forslag til forandring eller justering af de fuldmægtiges praksis omdrejningspunktet for en dialog med og mellem de fuldmægtige – et forsøg på at skabe et refleksionsrum. Hensigten var således ikke at blive enige om et vist antal konkrete praksisændrende forslag, men snarere at sætte overvejelser og refleksioner i gang, som måske kan føre til små praksisjusteringer, ændrede tilgange til forståelsen af den unges historie eller øget mulighed for at kunne sætte sig i den unges sted.

De tidligere omtalte dialogsedler blev anvendt som guidning: En måde at styre samtalen på, som fastholdt udgangspunktet i undersøgelsens vinkler på asylinterviewet. Her introducerede jeg en række forslag til ændringer eller opmærksomhedspunkter, udformet i direkte forlængelse af analysens pointer eller videreformidlet fra de unge eller repræsentanterne. Et eksempel på sådanne forslag kunne være: *Lydoftag samtalen, undgå 3. persons-spørgsmål og overvej hvor lang tid en samtale bør være* (se i øvrigt bilag 8). Forslagene er ikke ment som mit endegyldige bud på, hvad der med sikkerhed kan gøre asylinterviewene bedre, men skal snarere ses som konkrete oplæg til dialog. Her præsenteres centrale refleksioner, kommentarer og indsigter fra workshoppen.

¹⁵ Der er tale om genindspilninger af de unges udsagn af hensyn til anonymiseringen, jf. afsnit 4.3.

9.1. Workshoppens bidrag

Samtalens længde

Med udgangspunkt i de unges oplevelser af asylinterviewets udfordringer blev mulighederne for et kortere interview, en opdeling over to dage og evt. adskillelse af asylinterview og samtalereferat drøftet med varierende argumenter både for og imod: Vil et kortere asylinterview medføre færre pauser og en mere forjaget stemning? Vil de unge gerne have overstået samtalen, da det netop er en svær og ubehagelig situation, og derfor blive mere frustrerede, hvis samtalen afbrydes for at afsluttes en anden dag? Der var ikke entydige argumenter hverken for eller imod en afkorting eller opdeling af samtalen, men diskussionen fik forskellige perspektiver frem, og en fuldmægtig understregede til sidst, at det under alle omstændigheder er den fuldmægtiges ansvar at have et opmærksomt blik på den unge gennem hele samtalen, også for at holde øje med om den unge fortsat er ”til stede” (W:2).

Spørgsmålene

I forlængelse af diskussionen om samtalens længde overvejede en af de fuldmægtige, om nogle af de spørgsmål, som de unge kan opleve som irrelevante eller mærkelige, er de spørgsmål som indledningsvist stilles som en del af de fuldmægtiges metode til at få gang i samtalen, stille lette spørgsmål og netop ikke gå direkte til de mest følsomme emner. Hun overvejede om man hellere – også for at forkorte samtalen – skulle gå direkte til det, som de unge kalder ”rigtige spørgsmål”. Også fordi de unge måske netop har forberedt sig på at tale om deres problemer og ikke om ”deres dyr”.

Ventetid

De unges oplevelser af ventetid, herunder hvordan tiden mellem de enkelte trin i asylproceduren kan skabe divergerende opfattelser af kronologi, blev drøftet, og de fuldmægtige gav udtryk for at kronologi-illustrationen jf. afsnit 8.2, var en sigende visualisering af temaet, og udtrykte vanskelighederne ved at holde den unges udsagn op mod det, der blev sagt til motivsamtalen. Samtidig gav de fuldmægtige udtryk for, at de ikke umiddelbart kan se andre måder at klarlægge den unges historie på, og at det derfor er nødvendigt. For at imødegå noget af den bekymring, som ventetiden skaber hos de unge, blev det foreslået, at man til motivsamtalen kunne gøre mere ud af at forklare om den forventede ventetid og mulige årsager til forlænget ventetid (W:3). Et konkret forslag fra en repræsentant om at indlede asylinterviewet med at anerkende de unges oplevelse af en (urimelig) ventetid: ”du har godt nok ventet i lang tid” (R1:19) – også selvom de unge evt. i den fuldmægtiges perspektiv er kommet relativt hurtigt gennem systemet – blev godt modtaget. For selvom den unge

måske i vores forståelse af systemet har ventet kort tid, f.eks. to måneder, så er det lang tid for den unge. De fuldmægtige gav udtryk for, at de allerede er opmærksomme på de unges ventetid, og normalt netop ville nævne ventetiden, hvis der var gået særlig lang tid. Pointen om at ventetiden er lang, uanset om det er 2, 3 eller 9 måneder, fordi en dag i Vestervig, hvor man bare sidder og venter på posten, kan være rigtig lang for en 16-årig, blev taget til efterretning. En fuldmægtig afsluttede drøftelsen med at konstatere for sig selv, at hun fremover vil være mere opmærksom på at anerkende de unges oplevelse af både meget lang ventetid, men også ”almindelig” ventetid (W:3).

Computer og tolk

Alle de fuldmægtige ville gerne, at asylinterviewene kunne gennemføres uden computer. De benævnte den som en ”*kommunikationsdestroyer*”, og taler om andre løsninger, som for eksempel en model med én interviewer og én sekretær (W:3). Det er tydeligvis et emne, der løbende bliver diskuteret i teamet, men samtidig – selvom de ville ønske det – mener de fuldmægtige ikke, der bliver lavet om på den del af asylinterviewet i den nærmeste fremtid, da det er for ressourcekrævende. Derfor begyndte de fuldmægtige at diskutere, hvad man kan gøre for, at computeren bliver mindre forstyrrende for kommunikationen. F.eks. foreslog en fuldmægtig, at man kan man gøre noget ekstra ud af at forklare den unge, hvorfor man bliver nødt til at skrive på computeren under samtalen (W:3). Også en af de unges forslag om en kontroltolk bliver umiddelbart vel modtaget i UMI-teamet, men igen anset som urealistisk grundet manglende økonomiske ressourcer. En fuldmægtig nævnte dog, at en ekstra person i de i forvejen små lokaler, måske ikke er hensigtsmæssigt, og de fuldmægtige bevægede sig tilbage til det oprindelige forslag om at lydoptage samtalerne (W:4). En anden foreslog, at brugerundersøgelser som dokumenterer at referat-skrivningen forstyrrer, må være vejen frem, hvis der skal afsættes ressourcer til området (W:4)

Hegnet

”*Det var sjovt at høre om de unges oplevelse med hegnet*”, sagde en af de fuldmægtige, og dialogen ledtes hen mod en diskussion af hegnets nødvendighed, hvem det beskytter – de ansatte hos Udlændingestyrelsen eller de asylansøgere, som bor i centret ved siden af (W:5). Da de fuldmægtige nåede frem til, at hegnet måske er nødvendigt, spurgte jeg om hegnet evt. kunne erstattes af noget andet med samme effekt, men en knap så faretruende signalværdi for de unge, et plankeværk eller lignende. Man kunne måske plante noget, foreslog en, eller gøre mere ud af at forklare de unge om hegnet (W:5).

Magten

Til sidst nåede vi til den lidt mere abstrakte pointe: den asymmetriske relation mellem fuldmægtige og mindreårige og de mere skjulte magtmekanismer, som også sætter rammerne for asylinterviewet. Det blev fra mit perspektiv workshoppens sværeste session, da det for det første måske repræsenterer et socialvidenskabeligt perspektiv, som ikke er umiddelbart omsætteligt til de fuldmægtiges hverdag og fag, ligesom det nok uundgåeligt blev en svær balancering mellem på den ene side, at den enkelte fuldmægtige måske oplevede, at skulle forsvare sin position og virke – da magt-begreber og overvejelser om hierarki ofte har negative konnotationer – og på den anden side langt mindre defensive åbninger for refleksioner over Udlændingestyrelsens institutionelle praksis, den fuldmægtiges rolle og asylinterviewets vurderingers subjektive karakter.

Det mest konkrete i dette perspektiv; at den fuldmægtige er i en position til at træffe afgørelse i den unges asylsag, var umiddelbart lettest at gå til, og en fuldmægtig nævnte, at hun lægger vægt på at være tydelig om sin magtposition og tydeliggøre overfor den unge, ”*at det er mig, der træffer afgørelse*”. Dette kan måske betragtes som en måde at stå ved sin position, skabe gennemsigtighed for den unge og dermed mindske såvel forvirring som den magtudviskelse, der kan ligge i at agere som om, interviewet er et ligeværdigt møde.

Jeg spurgte til sidst til den magt, der ligger i de spørgsmål, der stilles, de ord der skrives til referat og pointen om at de fuldmægtige er med til at skabe den unges fortælling. Her nævnte en af de fuldmægtige, at det givetvis ville være gavnligt for de fuldmægtiges arbejde at afsætte tid til at skabe refleksionsrum i det daglige arbejde, hvor man kunne tænke over og tale om egen rolle og prioritere drøftelser om, hvilke forhold der har betydning for samtaleforløbet og den historie, der kommer frem (W:7).

9.2. En ansats til forandring

Staanæs’ opfordring til en kompleksitetssensitiv tilgang har jeg forsøgt at have med mig gennem hele undersøgelsen og min kontakt til feltets forskellige aktører. Denne nysgerrighed for feltets nuancer og konstante udfordring til det mere strukturalistiske magtopmærksomme blik har været mit forsøg på at holde undersøgelsen praksisnær, og dermed mulig at anvende i en direkte dialog med UMI-teamet. Den invitation til refleksion over egen praksis, som workshopen var udtryk for, blev taget velvilligt op af de fuldmægtige, som lyttede og forholdt sig til de præsenterede pointer og indgik i en konstruktiv dialog med mig og hinanden om undersøgelsens analytiske bud.

Man kan forestille sig og håbe på at nogle af workshoppens pointer bliver taget med videre og får et liv efter workshopen som fortløbende overvejelser hos de enkelte fuldmægtige og i UMI-teamets arbejde. At de konkrete forslag og mere grundlæggende overvejelser, som workshopen måtte have igangsat findes anvendelige og bringes med tilbage til samtalerummet. Omvendt vil jeg bringe de nye indsigter, som de fuldmægtige gennem workshopen har givet mig, med tilbage, når undersøgelsens analytiske bud om lidt opsummeres og diskuteres i en konklusion. De fuldmægtiges påpegning af såvel åbenlyse økonomiske begrænsninger som nødvendigheden – givet Udlændingestyrelsens mandat og institutionelle praksis – af visse, måske mindre behagelige, spørgeteknikker og vurderingskriterier opsummeres måske afslutningsvis meget fint af teamets souschef, som gav udtryk for følgende overvejelser, der måske kan ses som såvel UMI-teamets som dette speciales forandringsambitions begrænsninger: ”Når man snakker med andre lande og organisationer omkring hvad, det er vi skal, og hvad vi skal kunne, så er det nogle gange bare ikke helt realistisk, fordi vi er en myndighed” (US1:8).

10. Konklusion

I det følgende vil jeg opsummere de ovenfor præsenterede analytiske bud i lyset af specialets mere teoretiske afsæt for at give et svar – eller forsøg på en række svar – på problemformuleringens spørgsmål om, hvilke udfordringer og muligheder for at præsentere sig og sine grunde til at søge asyl, der skabes i Udlændingestyrelsens praksis i asylinterviews med uledsagede mindreårige asylansøgere. Afslutningsvis vil jeg forsøge på baggrund af mine analytiske konklusioner og workshoppens kvalificering og udfordring heraf at give nogle bud på, hvordan Udlændingestyrelsens praksis kan udvikles eller justeres med udgangspunkt i de unges perspektiv.

Der gives naturligvis ikke et entydigt eller enkelt svar eller blik på asylinterviewets komplekse og flertydige situation, men på baggrund af undersøgelsen, som har været bredt empirisk funderet, men især styret af et særligt fokus på de unges oplevelser og vilkår, mener jeg at kunne pege på:

- At de fuldmægtige i Udlændingestyrelsen udviser stor vilje til at gennemføre hensynsfulde og alderstilpassede interviews, f.eks. ved at give grundig introduktion til interviewet, tilpasse spørgsmål og sprogbrug den unges modenhed og kundskaber samt indledningsvist undlade at afbryde den unges fortælling.
- At til trods for tilgængeligt informationsmateriale og rådgivningstilbud og forsøg fra flere sider på at oplyse om asylproceduren og ikke mindst dens aktørers forskellige ansvarsområder, kan f.eks. Udlændingestyrelsen og politiet opfattes som én og samme myndighed, ligesom forskellige individuelle oplevelser og forventninger kan afgøre, hvad der for den enkelte unge opleves som et behageligt eller trygt møde med myndighederne.
- At asylproceduren – eller den ventetid, der går forud for asylinterviewet – har stor betydning for den unges mulighed for at begå sig under interviewet, da de unge kan have svært ved at forstå – og er uden indflydelse på – asylsystemets indretning og formål samt de vurderingskriterier, der afgør om den enkelte meddeles asyl. En sådan mangel på kendskab, forståelse og overblik kan medføre en form for fremmedgørelse overfor det system, der ikke desto mindre regulerer og bestemmer mulighederne for de unges hverdag og fremtid. De unge kan således i asylinterviewets specifikke kontekst opleve en slags *inklusive eksklusion*, hvor de på en gang er interviewets centrum og omfattet af den beslutning, interviewet skal føre til, mens de

samtidig kan have overordentligt svært ved at forstå, hvilke forventninger de skal imødekomme, hvilke relevanskriterier, deres udsagn vurderes efter, og de er under alle omstændigheder udelukket fra indflydelse på disse kriterier.

- At ventetidens ligeledes kan få afgørende betydning, da henholdsvis den fuldmægtiges og den unges opfattelse af tid, kronologi og konsistens kan divergere på en måde, der kan medføre, at der sættes spørgsmålstejn ved den unges troværdighed grundet hans tidligere udsagn. Hvis myndighederne fortsat finder det nødvendigt at sammenholde eksempelvis den unges udsagn fra motivsamtalen og asylinterviewet, kan et fravær af forståelse for ventetidens oplevelser – dens varighed, overvejelser og samtaler om asylmotivet med en række andre – skabe en forventning om en konsistent og logisk sammenhængende fortælling, som det i dette speciales teoretiske optik ikke er mulig at give, heller ikke for en ung asylansøger. Et interview, der ikke tager højde for ventetidens effekt og divergensen mellem den fuldmægtige og unges opfattelse af sagsforløbet, risikerer således at lide under en slags *biografisk illusion*, hvor en konsistent livs- og asylfortælling uden interne modsætninger forventes at kunne fremsættes.
- At det bratte skift mellem passiv ventetid og interviewets intense række af spørgsmål kan være svært håndterbar for de unge. Et skift fra en hverdag underlagt børneinstitutionelle vilkår, hvor den unge med Arendts formulering er udelukket fra at give sine handlinger betydning, til interviewets krav om at fremsætte et asylmotiv på en ordenlig og troværdig måde, og dermed bære ansvaret for interviewets udfald.
- At spørgsmålenes mængde og karakter kan risikere at øge nervøsitet, præstationsangst og tendensen til gættende svar hos den unge i håbet om at ”svare rigtigt”. Samtidig kan især meget detalje- og faktaorienterede spørgsmål give den unge en oplevelse af – i et rum, hvor han skal mønstre tillid til at fortælle om svære ting – at hans udsagn mistænkeliggøres, eller at der ikke er rum for hans erfaringer fra hjemlandet, hvis baggrundsoplysninger gives højere troværdighedsstatus end hans udsagn.
- At tolkens sproglige kompetencer, adfærd og hvorvidt han eller hun optræder som lokalkendt ekspert har stor indflydelse på interviewet og i nogle tilfælde kan risikere at diskvalificere eller forstyrre den fuldmægtiges og den unges forsøg på at mødes.

- At de unge kan opleve computerskærmen og den fortløbende udformning af samtalereferatet som en kommunikationsbarriere, der kan skabe usikkerhed, stress og eventuel mistillid samt oplevelser af eksklusion.
- At ligesom interviewet må ses i sammenhæng med den forudgående ventetid, må det også forstås i sammenhæng med den unges oplevelse af interviewets rammer og hans umiddelbare forudsætninger: F.eks. søvnmangel, nervøsitet, en grundlæggende frygt for myndighedspersonale og hans oplevelser af Center Sandholm fængselslignende opbygning, som alle hver for sig og til sammen kan påvirke den unge under interviewet.
- At de unge imidlertid erfarer og *efter* interviewet er klar over, at Udlændingestyrelsens ansatte ikke bekræfter deres forestilling om myndighedspersonale, baseret på tidligere erfaringer med myndigheder i hjemlandet og under flugten. En sådan erfaring skal den enkelte unge imidlertid først gøre sig, og nervøsitet og frygt for myndigheder kan derfor være til stede *under* interviewet.
- At den unge således i allerhøjeste grad er ”på arbejde” under interviewet og på en gang skal forvalte nervøsitet, autoritetsuro og præstationsangst *og* forstå og gøre sig forståelig overfor tolken *og* svare præcist og grundigt på spørgsmål, der kan omhandle forhold det kan være svært eller følelsesmæssigt belastende at huske, forstå og gengive *og* forholde sig til en lang række af usikkerhedsmomenter og tvivlstanker omhandlende spørgsmålenes hensigt, referatets indhold, sagens udfald og den mulige tilbagesendelse.
- At asylinterviewet altså for den unge er en ekstremt betydningsfuld og presset situation, der på én gang kan opleves som ubærlig lang og urimelig kort.
- At asylinterviewets vilkår er en grundlæggende magtasymmetri grundet dets karakter af møde mellem beslutningsdygtig myndighed og beslutningsafhængig asylansøger. Det indebærer, at interviewet alle gode hensigter og imødekommende interviewteknikker til trods ikke kan være – og måske ikke bør opfattes som – en ligeværdig samtale: Der er én der spørger, undrer sig og formulerer referatet og en anden, der svarer uden at spørge igen. Asylinterviewets specifikke

situation af magtasymmetri afspejler et mere overordnet ulige modsætningsforhold mellem på den ene side nationalstatens migrationspræventive interesser og styrke til at sætte disse interesser igennem, og på den anden side asylansøgerens ønske om beskyttelse. En sådan magtasymmetri kan altså ses konkret i interviewet, hvor den fuldmægtige blandt andet har magten til – eller mere positivt formuleret: Muligheden for – at tillade ansøgeren manglende konsistens i sin fortælling. Magten til at kræve – eller netop ikke kræve - en fuldendt redegørelse fra den unge om sig selv.

- At en interviewteknik, der i øvrigt med fordel benytter sig af en ”fri fortælling” kan rumme implicite forventninger, der for det første muliggør, hvad der kan fortælles, og hvad der kan opfattes som relevant, og for det andet måske tilgodeser mere uddannede og selvstændigt formulerede unge. Anvendes den ”frie fortælling” desuden i kombination med en mere forhørslygnende interviewteknik risikerer myndighederne implicit at underkende ”den frie fortælling”s idé, hvis den ”frit” fremsatte fortællings troværdighed vurderes ud fra oplysninger afgivet under en mere afbrydende og måske mistænkeliggørende teknik, som man ellers tager afstand fra.
- At den unges mulighed for at præsentere sine grunde til flugt dermed opsummerende kan forstås i et grundlæggende magtasymmetrisk perspektiv, hvormed den interaktionistiske produktion af den unges fortælling under interviewet ligeledes tydeliggøres: Den fuldmægtige ”finder” eller ”indhenter” ikke den ”rigtige” eller ”rene” forklaring, men skaber den i samarbejde med den unge, tolken og de eksplicite og implicite strukturelle vilkår asylinterviewet er underlagt.
- At i lyset af ovenstående perspektiver og udfordringer – og med fokus på den unges perspektiv – kan Udlændingestyrelsens praksis *justeres* i form af eksempelvis overvejelser om længden af interviewet, erstatning af det computerskrevne samtalereferat med lydoptagelser samt overvejelser om, hvilken symbolik Center Sandholms fængselslignende opbygning har. Justeringer, der tager sit udgangspunkt i en forståelse af, at ikke alene interviewets spørgsmål, men også bygningerne, computere og hegnet taler til den unge og risikerer at forstyrre eller overdøve den fuldmægtiges stemme.

- At de fuldmægtige i UMI-teamet allerede anerkender den nedbrydende ventetid overfor de unge, der har ventet særligt længe på at komme til interview. På baggrund af workshoppens præsentation af, at set fra de unges perspektiv kan en dag, og dermed også eksempelvis ”bare” to måneder, være meget lang tid at vente for en mindreårig, giver teamet imidlertid udtryk for at ville *udvide* denne anerkendende praksis – og den forståelse af de unges situation, der ligger heri – til alle unge.
- At der med fordel kan etableres en praksis, hvor UMI-teamet i det daglige arbejde drøfter og overvejer, hvilken effekt mængden og karakteren af de stillede spørgsmål får for den unges oplevelse af nervøsitet, gennemsigtighed og gensidig tillid under interviewet. Under workshopen foreslog en fuldmægtig således, det givtige i at *udvikle* teamets daglige praksis med etablering af en slags refleksionsrum eller møder, hvor overvejelser om de fuldmægtiges rolle og hvilke forhold, der har betydning for interviewet og den efterfølgende (troværdigheds)vurdering, kan finde sted. Med andre ord kan en mere grundlæggende udvikling af teamets praksis indebære en øget opmærksomhed på interviewet set fra den unges side af skrivebordet, især med et blik for de magtmæssige og interaktionistiske vilkår, der betinger situationen.
- At konkrete forandringer i og omkring Udlændingestyrelsens praksis er betinget af såvel økonomiske ressourcemæssige begrænsninger, som det faktum at Udlændingestyrelsen samtidig med at skulle forestå vigtige interviews med mindreårig, netop *er* en myndighed og således skal forvalte såvel børnefaglige hensyn som migrationsjuridiske vurderinger med eventuelle afslag på ophold til følge.

10.1. Perspektiverende overvejelser

I dette speciale har jeg givet en del vægt – både i konkrete antal sider og i indflydelsen på min analyse – til især Bourdieu, Foucault og Arendts mere abstrakte overvejelser og måske lidt flyvske perspektiver om, at den herskende sandhedsopfattelse og den gældende magtorden, sin dominans og rodfæstethed til trods, kun er en blandt flere mulige, og at den eksisterende orden, f.eks. den danske asylprocedure og -lovgivning, således ikke er naturlig, legitim eller nødvendig, men derimod udtryk for en række

historiske og sociale konflikter og dominansforhold. Sådanne perspektiver kan måske let fremstå *for* flyvske eller verdensfjerne til et ellers praksisorienteret speciale, der har haft som ledesnor at præsentere de unges perspektiver for fuldmægtige i Udlændingestyrelsen i en praksisnær dialog. Det kan da også synes lidt for abstrakt eller nærmest åbenlyst at påpege, at Udlændingestyrelsen i sin praksis forvalter et ”*opdelingsprincip*”, der ”*udskiller*” asylansøgere fra flygtninge gennem ”*magtstrukturerede kategorier*”. For det er netop det, der er det åbenlyse formål: At behandle asylansøgninger med henblik på at afklare hvem der i henhold til national og international lovgivning har retskrav på beskyttelse – og hvem der ikke har. At indhente analytisk arsenal fra fransk filosofi og eksistentiel, politisk tænkning kan altså synes som lidt af et *akademisk overkill* eller måske tendere en slags romantisering af de unge asylansøgere – og en dæmonisering af Udlændingestyrelsen.

Når jeg alligevel har givet disse perspektiver så meget plads og indflydelse, er det imidlertid fordi jeg synes de giver et yderst menneskeopmærksomt og kritisk blik for, hvad det er for et asylsystem, interview eller blik Asaf, Yonis og Hazmat kan møde i Danmark. Perspektiverne har med andre ord i mit praksisnære, analytiske arbejde givet mig blik for de unges perspektiv på en mere ambitiøs måde, end jeg mener at have kunne opnå med en evaluerende tilgang. Jeg mener altså, at jeg med disse perspektiver, som giver os mulighed for at se, hvad der ligger *udenfor* den ramme for asylinterviewet, der umiddelbart er givet, har kunnet opnå et mere opmærksomt og socialvidenskabeligt kritisk kvalificeret blik for, hvad der kan udgøre den unges perspektiv.

I det følgende illustrerer Hazmat hvor konkret en ellers lidt abstrakt pointe om at der altid eksisterer udelukkelses- og mulighedsbetingelser, der påvirker et samtalerum og den unges mulighed for at opleve lydhørhed overfor sin historie, kan udfoldes. Hazmat opstiller her et forslag til et asylinterview, hvor ekskluderende præmisser som *generaliseret mistanke* forsøges begrænset, og hvor et kompromis mellem ansøgerens udsathed og Udlændingestyrelsens arbejdsopgave kan opnås. Interviewet kan ifølge Hazmat indledes med, at den fuldmægtige siger sådan her:

”Jeg ved godt, at du har problemer og har haft det rigtig dårligt. Men lige nu har jeg nogle flere spørgsmål, som jeg spørger dig om, så vi kan finde ud af, om det er rigtigt, det du har sagt om dine problemer eller nej. Vi skal finde ud af det. Men jeg skal nok tro på dig, og du skal nok tro på mig. Vi skal bare stole på hinanden”. (UMI2:31)

Hazmat behøver måske ikke at gå via socialfilosofiske indsigter for at få blik for, hvilke strukturelle forhold og sproglige umuligheder, der betinger og begrænser hans hverdag, hans forklaring til de danske myndigheder, hans mulighed for at skabe sig en meningsfuld plads og en identitet, der

overskrider asylansøgerprædikatet, i Danmark. Men det gør jeg og også de fuldmægtige, der møder Hazmat'erne i Sandholm måske i højere grad.

Mere generelt kan en abstrakt filosofisk pointe om, at der kan findes andre ordener, andre legitime kriterier for ophold måske synes svævende eller politisk naiv. Men her vil jeg igen lade Hazmat på konkret nordjysk grund komme med et bud på, hvordan en sådan anden orden – endda i overensstemmelse med dominerende nationaløkonomiske interesser – og andre relevanskriterier i migrationslovgivningen kunne se ud:

”Lige nu, så kommer der flere drenge og bor i Vestervig. De unge mennesker kan ikke bo i Danmark [får afslag på asyl]. Skal der bo gamle mennesker i Danmark? Jeg har kørt herfra og måske til Thisted, og jeg tror, jeg kan se tre eller fire plejehjem her. Det er en lille by den her. Kig! Det er mest kun gamle mennesker, der bor i Danmark. Det er ligesom om, der er brug for nogle unge mennesker, som kan bo i Danmark. Som kan arbejde.”(UMI2:33)

Ovenstående bud fra Hazmat side på en mere grundlæggende omlægning af migrationslovgivningens opholdskriterier har jeg ikke præsenteret i specialets hoveddel, da de peger lidt væk fra mit forholdsvis snævre fokus på asylinterviewet og den unges eksisterende muligheder for at forklare sig. Men jeg inddrager det her, for at illustrere hvordan et blik – her fra en ung afghaner i Vestervig – kan bryde med forestillinger, der fremstår nødvendige og fornuftige, og opstille andre muligheder uden at det fortaber sig i fransk epistemologi.

Mit perspektiverende bud bliver altså her en slags reklame for de anvendte teoriers anvendelighed for praktikere i asylfeltet, fordi jeg i arbejdet med specialet har konstateret en lidt uheldig opdeling, her lidt hårdt sat op: På den ene side lever Arendt, Foucault og Agamben i bedste velgående i akademias artikler og analyser af det asylpolitiske felt. På den anden side møder fuldmægtige og asylansøgere hver dag 9-16 hinanden i lokalerne ved Center Sandholm uden at sådanne perspektiver fra akademisk hold er gjort omsættelige for de praktikere, der ikke kan tillade sig den luksus, det er at afslutte dagens arbejde med en konklusion om det nøgnes menneske eksistens i asylcentre, men derimod skal meddele Hazmat ophold eller afslag. En sådan adskillelse finder jeg ærgerlig, og dette speciale har altså også udmøntet sig i et forsøg på at anvende disse teorier i et praksisorienteret fokus på det mikrokosmos interviewets rum udgør for at demonstrere, hvordan et kritisk, abstrakt blik med fordel kan finde anvendelse i konkret arbejde.

I det perspektiv kan såvel Foucault og Arendts som Hazmats analyser måske fungere som en invitation til såvel akademikere som praktikere til at huske at de herskende logikker – procedurens indretning, det der skal til for at opnå asyl, de spørgsmål og svar vi finder relevante og troværdige – ikke nødvendigvis

er nødvendige. I dette speciales optik er målet altså ikke at gå åbent og fordomsfrit til den andens angivelige fri fortælling, men derimod at huske, at vi møder hinanden i situationer, der er betinget af og viklet ind i en række vilkår, vi ikke er herre over, men at vi ikke desto mindre i disse situationer kan yde hinanden et talerum med plads til modsætninger og ikke fyldestgørende forklaringer i vores historier. Historier der dermed kan overraske uden at blive utroværdige, kan være rodede uden at affejes, historier der med andre ord gives sådanne rodede, flertydige og modsætningsfyldte friheder, men ikke desto mindre per definition er knap så fri.

11. Metodiske refleksioner

Undersøgelsens troværdighed

Denne undersøgelse er baseret på en tilgang, hvor verden anses som flertydig og foranderlig, ligesom den viden man kan opnå om feltet afspejler vores egen situerethed og det blik man går til feltet med: Den produceres. Det betyder også, at denne undersøgelse ikke skal ses som et forsøg på at frembringe et slags spejlbillede af verden eller sandheden om asylinterviewet. Med denne tilgang kan målet ikke være at frembringe endegyldige sandheder om feltet, men måske snarere at skabe – som Staunæs udtrykker det – ”videnskabelige kundskabsbud” (Staunæs 2008:255). Gyldighedsparametre og generaliseringsmål som generaliserbarhed, validitet og reliabilitet, som udspringer af et mere positivistisk syn på både ontologiske og epistemologiske spørgsmål, vil derfor ikke nødvendigvis være anvendelige kvalitetsmål i denne form for kvalitativ forskning. Et kvalitetsmål for undersøgelser som denne bør måske derimod snarere være undersøgelsens ”analytiske gennemsigtighed” (Olsen 2003: 93). Det er her tilstræbt gennem tydelig fremstilling af sammenhængen mellem videnskabelige tilgange, teori, konkret metode og analysens resultater. Eller som Staunæs formulerer det: ”gennemsigtighed i forhold til hvilke typer af faglige rationaliteter, der er i spil, når det empiriske materiale bearbejdes” (Staunæs 2008:255). Om denne gennemsigtighed og tydelighed er lykkedes, må læseren vurdere.

Hvilke sandheder præsenterer sig?

På det mere konkrete metodiske plan har jeg gjort mig overvejelser om, hvordan jeg i tilrettelæggelsen af mine interviews, den ramme de er udført i, de spørgsmål jeg stillede, har skabt bestemte betingelser for vidensproduktion. Hvilke svar og tilkendegivelser om asylinterviewet havde jeg fået med mig hjem, hvis interviewene med de mindreårige – som oprindeligt planlagt – var foregået som gruppeinterviews? Hvad betyder det, at mine interviews på mange måder kom til at dele lidelsespunkter med asylinterviewet: En ung uledsaget mindreårig, som måske kan have svært ved at gennemskue interviewets formål, sidder overfor en fremmed interviewer – mig – og en tolk, og skal samtidig med at eventuelle sprogforviklinger opstår, fortælle om en yderst krævende samtale med myndighederne? Måske kunne gruppeinterviewets friere rammer, især for de mere tilbageholdende drenge, havde skabt en tryggere interviewsituation og – ikke nødvendigvis mere sande – men andre svar.

I den forbindelse vil jeg også knytte en kommentar til, hvor i asylprocessen de mindreårige interviewpersoner befandt sig på interviewtidspunktet, da man kan forestille sig, at det kan have betydning for de svar, der gives, om de unge – på baggrund af netop asylinterviewet – havde fået

opholdstilladelse eller afslag. Det ville derfor sandsynligvis have udvidet nuancerne i forståelsen af asylinterviewet, hvis jeg også havde talt med unge, som efter asylinterviewet fik ophold. Her har specialets begrænsede tidsramme nødvendiggjort en mere pragmatisk tilgang til kriterierne for udvælgelse af interviewpersoner, men samtidig vil jeg hævde, at dette forhold ikke gør de interviewede unges udsagn mindre sande eller brugbare. Derimod ville det være en noget mistænkelig tilgang til de unge, hvis man lyttede til dem med en antagelse om, at udfaldet af deres individuelle sag var determinerende for deres udsagn, refleksioner og oplevelser af asylinterviewet. Men da min analysestrategiske tilgang netop har været at forbinde udsagn med hinanden snarere end at sætte dem i opposition til hinanden jf. afsnit 4.2., afspejler de præsenterede udsagn fra de unge en strategi for udvælgelse af citater, hvor de mest frustrerede tilkendegivelser, som muligvis afspejler mere generel magtesløshed over et afslag end refleksioner over selve asylinterviewet, er fravalgt.

Dobbeltblikkets udfordringer

Den kompleksitetssensitive tilgang som på den ene side har muliggjort forbindelsen til praksisfeltet og dermed dialog om forandringsperspektiver, har på den anden side været en løbende udfordring. Kan man se og anerkende forud-strukturerede positioner og betingende rammer og *samtidig* åbent lytte til, hvad feltets aktører fortæller? Hvordan undgår man en naiv videreformidling af Udlændingestyrelsens egen selvforståelse uden at skabe dens modsætning: En entydig kritisk strukturalistisk analyse? Det har været en vedvarende proces, hvor jeg hver gang min tekst, min analyse, fremstod enten for myndighedsvenlig eller for indigneret på de mindreåriges vegne, har forsøgt at vende blikket den modsatte vej. Når min analyse i én sammenhæng pegede på noget bestemt, har jeg efterfølgende forsøgt at se det modsatte. Det betyder imidlertid ikke, at nærværende speciale er en slags ligelig fordelt præsentation af henholdsvis de uledsagede og de fuldmægtiges kvaler. Mit fokus på de unges perspektiv og min forståelse af feltet som magt-struktureret giver mere vægt til de uledsagedes stemme og perspektiv. Lysten til hele tiden at lade sig udfordre har været – og er stadig – en øvelse, men jeg håber, at den i denne sammenhæng har betydet, at både Udlændingestyrelsen, repræsentanterne og de mindreårige kan genkende sig selv og feltets praksis i specialets fremstilling, og at denne undersøgelse kan være udgangspunkt for fortsat dialog.

Litteraturliste

Værker og artikler fra antologier, videnskabelige tidsskrifter m.m.

- Agamben, Giorgio (1998): *Homo Sacer. Sovereign Power and Bare Life*. Stanford: Stanford University Press.
- Agamben, Giorgio (2005): ”Hinsides menneskerettighederne”, i Bolt, Mikkel & Jacob Lund Pedersen (red.): *Livs-form. Perspektiver i Giorgio Agambens filosofi*. Århus: Klim: 138-146.
- Arendt, Hannah (1976): ”Nationalstatens forfald og menneskerettighedernes ophør” i Arendt, Hannah: *Imperialismen. 2. del af Det totalitære samfundssystemets oprindelse*. København: Notabene: 194-238.
- Bourdieu, Pierre (1987): ”The Force of Law: Toward a Sociology of the Juridical Field” i *The Hastings Law Journal. Vol. 38, July 1987*: 814-853.
- Bourdieu, Pierre (1991): ”Meanwhile, I have come to know all the diseases of sociological understanding. An interview with Pierre Bourdieu by Beate Kraus” i Bourdieu, Pierre, Jean-Claude Chamboredon & Jean-Claude Passeron: *The Craft of Sociology. Epistemological Preliminaries*. Berlin: de Gruyter: 247-259.
- Bourdieu, Pierre (1997): ”I statens ånd. Det bureaukratiske felts opkomst og struktur” i Bourdieu, Pierre: *Af praktiske grunde*. København: Hans Reitzels Forlag: 97-133.
- Brunnberg, Elinor, Rose-Marie Borg & Camilla Fridström (2011): *Ensamkommande barn. En forskningsöversikt*. Lund: Studentlitteratur.
- Butler, Judith (2005): *Giving an Account of Oneself*. New York: Fordham University Press: 3-49.
- Christensen, Else (2006): *Uledsagede asylansøgerbørn*. København: Socialforskningsinstituttet.

- Dahler-Larsen, Peter (2005): "Dokumenter som objektiveret social virkelighed" i Järvinen, Margaretha & Nanna Mik-Meyer (red.): *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv. Interview, observationer og dokumenter*. København: Hans Reitzels Forlag: 235-255.
- Engebrigtsen, Ada (2003): "The child's – or the state's – best interest? An examination of the ways immigration officials work with unaccompanied asylum seeking minors in Norway" i *Child and Family Social Work. Vol 8(3). 2003*: 191-200.
- Foucault, Michel (2001): *Talens forfatning*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Gammeltoft-Hansen, Thomas (2010): "Uledsagede asylbørn og "barnets tarv" – ny handlingsplan fra EU" i *Ugebladet Europa*, 20.05.2010.
- Heller, Charles, Lorenzo Pezzani & Situ Studio (2012): *Forensic Oceanography. Report on the "Left-To-Die Boat"*. London: Centre for Research Architecture, Goldsmiths, University of London.
- Hopkins, Peter (2008): "Ethical issues in research with unaccompanied asylum-seeking children" i *Children's Geographies. Vol. 6. No. 1, February 2008*: 37-48.
- Hopkins, Peter & Malcom Hill (2008): "Pre-flight experiences and migration stories: the accounts of unaccompanied asylum-seeking children" i *Children's Geographies. Vol. 6, No. 3, August 2008*: 257-268.
- Højgaard, Lis (2007): "Feministisk videnskabsfilosofi. Introduktion" i Søndergaard, Dorte Marie (red.): *Feministiske tankere*. København: Hans Reitzels Forlag: 265-273.
- Järvinen, Margaretha (2000): "The biographical illusion: Constructing meaning in qualitative interviews." i *Qualitative Inquiry. Vol. 6. 2000*: 370-391.

- Järvinen, Margaretha (2005): ”Interview i en interaktionistisk begrebsramme” i Järvinen, Margaretha & Nanna Mik-Meyer (red.): *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv. Interview, observationer og dokumenter*. København: Hans Reitzels Forlag: 27-48.
- Jensen, Anders Fogh (2005): *Mellem ting. Foucaults filosofi*. Frederiksberg: DET lille FORLAG.
- Keselman, Olga, Ann-Christin Cederborg & Per Linell (2010): ””That is not necessary for you to know!”. Negotiation of participation status of unaccompanied children in interpreter-mediated asylum hearings” i *Interpreting, Vol. 12:1, 2010*: 83-104.
- Kvale, Steinar (1997): *InterView. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Olsen, Henning (2003): ”Kvalitative analyser og kvalitetssikring”, i *Sociologisk Forskning, nr. 1.2003*: 68-103.
- Parker, Stephen (1994): ”The Best Interests of the Child. Principles and Problems” i *International Journal of Law and the family, Vol. 8, 1994*: 26-41.
- Parsons, Annika (2010): *The best interests of the child in asylum and refugee procedures in Finland*”. Helsinki: Vähemmistövaltuutettu.
- Skivenes, Marit (2010): ”Judging the Child’s Best Interest. Rational Reasoning or Subjective Presumptions?” i *Acta Sociologica, Vol. 53(4), December 2010*: 339-353.
- Staunæs, Dorthe (1998): *Transitliv. Andre perspektiver på unge flygtninge*. København: Politisk Revy.
- Staunæs, Dorthe (2008): ”Subversive analysestrategier – eller governmentality med kjole, fjerboa og sari.” i Kofoed, Jette & Dorthe Staunæs (red.): *Magtballader. 14 fortællinger om magt, modstand og menneskers tilblivelse*. København: Danmark Pædagogiske Universitetsforlag: 252-268.

- Stormhøj, Christel (2006): ”Videnskabsteoretiske forudsætninger” i Stormhøj, Christel: *Poststrukturalismer. Videnskabsteori, analysestrategi, kritik*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur: 31-70.
- Valeur, Erik (2003): ”Pressen. Eliten og spøgelsesfolket” i Fenger-Grøn, Carsten, Kamal Qureshi & Tøger Seidenfaden (red.): *Når du strammer garnet – et opgør med mobning af mindretal og ansvarsløs asylpolitik*. Århus: Århus Universitetsforlag: 31-68
- Vedsted-Hansen, Jens: ”Bilag B: Asylpolitiske tiltag i forhold til børn 1992-2010”, i Vitus, Kathrine & Signe Smith Nielsen (red.): *Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand*. København: Hans Reitzels Forlag: 270-274.
- Vitus, Kathrine (2011a): ”Indledning” i Vitus, Kathrine & Signe Smith Nielsen (red.): *Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand*. København: Hans Reitzels Forlag: 11-22.
- Vitus, Kathrine (2011b): ”Ventetid” i Vitus, Kathrine & Signe Smith Nielsen (red.): *Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand*. København: Hans Reitzels Forlag: 99-107.
- Vitus, Kathrine (2011c): ”Børns status” i i Vitus, Kathrine & Signe Smith Nielsen (red.): *Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand*. København: Hans Reitzels Forlag: 139-151.
- Vitus, Kathrine & Signe Smith Nielsen (red.) (2011): *Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand*. København: Hans Reitzels Forlag
- Wacquant, Loïc (1996): ”Introduktion: Struktur og logik i Bourdieus sociologi”, i Bourdieu, Pierre & Loïc Wacquant: *Refleksiv Sociologi*. København: Hans Reitzels Forlag: 15-53.
- Wæver, Ole (2010): ”Strukturalisme og poststrukturalisme” i Jacobsen, Michael Hviid, Kasper Lippert-Rasmussen & Peter Nedergaard (red.): *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. København: Hans Reitzels Forlag: 196-229.

Lovbemærkninger, statistiske udgivelser, rapporter og pressemeddelelser fra NGO'er m.m..

- Ankestyrelsen (2010): *Uledsagede mindreårige flygtninge – modtagelse og indsats i kommunerne*. Ankestyrelsen. December 2010.
- Amnesty International (2010): *The Dublin II Trap. Transfers of asylum-seekers to Greece*. Amnesty International's hjemmeside d. 7.11.2012:
<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR25/001/2010/en/e64fa2b5-684f-4f38-a1bf-8fe1b54d83b5/eur250012010en.pdf>
- Dansk Flygtningehjælp (2005): *Uledsagede mindreårige asylansøgere*. København: Dansk Flygtningehjælps hjemmeside d. 10.11.2012:
https://flygtning.dk/fileadmin/uploads/pdf/Saadan_hjaelper_vi_PDF/asyl_PDF/Uledsagede_mindre_rige_asylans_gere_mar05.pdf
- EU (1997): *Rådets resolution af 26. juni 1997 om uledsagede mindreårige, der er statsborgere i tredjelande*. På EU-portalens EU-LEX's hjemmeside d. 14.11.2012:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:1997:221:0023:0027:DA:PDF>
- EU (2010): *Handlingsplan om uledsagede mindreårige (2010-2014)*. På EU-portalens EU-LEX's hjemmeside d. 18.11.2012:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0213:FIN:DA:PDF>
- FN (1989): *FN's konvention om Barnets Rettigheder*. UNICEF's hjemmeside d. 14.11.2012:
<http://unicef.dk/boernekonventionen>
- Human Rights Watch (2010): *Greece: Asylum Reform Delay Unacceptable*. Human Rights Watch's hjemmeside d. 7.11.2012:
<http://www.hrw.org/news/2010/09/20/greece-asylum-reform-delay-unacceptable>

- Institut for Menneskerettigheder (2012): *Asyl. Status 2012*. København: Institut for Menneskerettigheder. Institut for Menneskerettigheders hjemmeside d. 14.11.2012: http://www.menneskeret.dk/files/pdf/Publikationer/Status/dk/2012/STATUS_2012_IMR-Asyl.pdf
- Integrationsministeriet (2010): *Forslag til lov om ændring af udlændingeloven og integrationsloven. LF37*. På Retsinformations hjemmeside d. 18.11.2012: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=133459>
- Justitsministeriet (1992): *Uledsagede flygtningebørn i Danmark. Rapport afgivet af en af Justitsministeriet nedsat arbejdsgruppe*. København: Rigspolitechefens Trykkeri.
- Justitsministeriet (2012): *Tal på udlændingeområdet pr. 31.08.2012*. København: Justitsministeriet. Udlændingemyndighedernes hjemmeside d. 14.11.2012: <http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/E3C50EA0-BD36-4DDD-9C8D-7AAF44DE1F12/0/senestetalpaaudlomr.pdf>
- nyidanmark.dk (2012): *Asyl*. På Udlændingemyndighedernes hjemmeside d. 18.11.2012: <http://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/asyl/>
- Udlændingestyrelsen (2012a): *Tal og fakta på udlændingeområdet 2011*. København: Udlændingestyrelsen. Udlændingemyndighedernes hjemmeside d. 14.11.2012: http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/E7182798-ADA0-4C8E-BA85-52DC11E1861E/0/tal_og_fakta_paa_udlaendingeomraadet_2011.pdf
- UNHCR (1994): *Refugee Children: Guidelines on Protection and Care*. På UNHCR's hjemmeside d. 14.11.2012: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3470.html>
- UNHCR (1997): *Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with Unaccompanied Children seeking Asylum*. På UNHCR's hjemmeside d. 14.11.2012: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html>

- UNHCR (2008): *UNHCR Guidelines on Determining the Best Interest of the Child*. På UNHCR's hjemmeside d. 14.11.2012: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48480c342.html>
- UNHCR (2009): *Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1(A)2 and 1(F) of the 1951 Refugee Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*. På UNHCR's hjemmeside d. 14.11.2012: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>
- UNHCR (2012): *More than 1500 drown or go missing trying to cross the Mediterranean in 2011*. UNHCR's hjemmeside d. 7.11.2012: <http://www.unhcr.org/4f2803949.html>

Indholdsfortegnelse over bilag

Bilag 1: Oversigt over interviews

Bilag 2: Interviewguide til interview med uledsagede mindreårige

Bilag 3: Interviewguide til gruppeinterview med repræsentanter for uledsagede mindreårige

Bilag 4: Interviewguide til interview med souschef i Udlændingestyrelsen

Bilag 5: Interviewguide til gruppeinterview med fuldmægtige i Udlændingestyrelsen

Bilag 6: Interviewguide til ekspertinterview med juridisk konsulent i Dansk Flygtningehjælp

Bilag 7: Talepapir til workshop med fuldmægtige i Udlændingestyrelsen

Bilag 8: Dialog-sedler fra workshop med fuldmægtige i Udlændingestyrelsen

Transskription af interviews med de uledsagede mindreårige, deres repræsentanter samt kontorchef og fuldmægtige i Udlændingestyrelsen kan rekvireres i digital format, dog kun af censor og eksaminator af hensyn til den anonymitet, der er lovet de interviewede. Det gælder ligeledes notater fra interviewet med Dansk Flygtningehjælp samt et referat af workshopen hos Udlændingestyrelsen.

Bilag 1: Oversigt over interviews

Interview med uledsagede mindreårige

- **UMI 1.** Interview med en 17-årig uledsaget dreng fra Afghanistan. På interviewtidspunktet havde han været til interview hos Udlændingestyrelsen, men ventede fortsat på en afgørelse. Jeg interviewede ham i et mødelokale på det asylcenter, hvor han bor.
- **UMI 2.** Interview med en uledsaget dreng fra Afghanistan, der fyldte 18 år få dage efter interviewet, men kom til Danmark som 16-årig. På interviewtidspunktet havde han været til interview hos Udlændingestyrelsen og modtaget afslag fra såvel Udlændingestyrelsen som Flygtningenævnet. Han talte godt dansk og interviewet forløb uden tolk.
- **UMI 3.** Interview med en 16-årig uledsaget dreng fra Afghanistan. På interviewtidspunktet havde han været til interview hos Udlændingestyrelsen, modtaget afslag og ventede nu på at få sin sag behandlet hos Flygtningenævnet. Jeg interviewede ham i et fællesrum i det asylcenter, hvor han bor.

Interview med repræsentanter for de uledsagede mindreårige

- **R 1.** Dobbeltinterview med en mandlig og en kvindelig repræsentant for uledsagede mindreårige. De er begge ansat ved Røde Kors asylafdeling og er repræsentanter for en større gruppe mindreårige. Interviewet foregik på repræsentanternes arbejdsplads.
- **R 2.** Dobbeltinterview med en mandlig og en kvindelig repræsentant for uledsagede mindreårige. De er begge ansat ved Røde Kors asylafdeling og er repræsentanter for en større gruppe mindreårige. Interviewet foregik på repræsentanternes arbejdsplads.

Interview med ansatte i Udlændingestyrelsen

- **US 1.** Interview med souschef i 2. asylkontor i Udlændingestyrelsen, Tina Kaare. Hun er daglig leder af det team af fuldmægtige, der har ansvaret for sagsbehandlingen af uledsagede mindreåriges asylansøgning. Interviewet foregik på hendes kontor i Udlændingestyrelsens lokaler.
- **US 2.** Gruppeinterview med tre fuldmægtige, ansat i 2. asylkontor i Udlændingestyrelsen. De fuldmægtige har som primær arbejdsopgave at forestå sagsbehandlingen, herunder asylinterviewet med uledsagede mindreårige. Interviewet foregik i et mødelokale i Udlændingestyrelsens lokaler.

Interview med juridisk konsulent i Dansk Flygtningehjælp

- **DFH 1.** Interview med juridisk konsulent i Dansk Flygtningehjælps Asylafdeling, Mary Lisa Jayaseelan. Hendes primære arbejdsopgaver er juridisk rådgivning af asylansøgere i Danmark. Interviewet foregik på hendes kontor i Dansk Flygtningehjælps lokaler i København.

Workshop med fuldmægtige i Udlændingestyrelsen

- **W.** Workshop med Udlændingestyrelsen, hvor UMI-teamets fem medarbejdere deltog. Workshoppen med afholdt i Udlændingestyrelsens lokaler, bestod af et indledende oplæg og efterfølgende dialog. Varighed: to timer.

Bilag 2: Interviewguide til interview med uledsagede mindreårige

Temaer	Interviewspørgsmål
<p>Briefing</p>	<p>Interviewet indledes med en kort præsentation af interviewerens og evt. tolkens. Og tak for at den unge vil deltage.</p> <p>Formålet med interviewet tydeliggøres:</p> <p>Jeg kommer fra Universitet.</p> <p>Jeg taler med flere unge, som har været til asylsamtale i Udlændingestyrelsen, for at finde ud af, hvordan det er at være til asylsamtale.</p> <p>Så jeg vil spørge om, hvordan det var for dig, at være til den store asylsamtale.</p> <p>Jeg har ingen indflydelse på din sag. Jeg kommer ikke fra myndighederne.</p> <p>Forventet varighed. 1 time.</p> <p>Gentagelse af aftale om anonymitet:</p> <p>Det du fortæller herinde siger jeg ikke videre til nogen, hvor jeg nævner dit navn. Jeg prøver at samle de ting du og andre afghanske drenge siger sammen, så jeg kan komme med forslag til hvordan samtalerne med unge drenge i fremtiden kan blive bedre.</p> <p>Tolken har tavshedspligt.</p> <p><i>Forklar om diktafon/ spørg om interviewet må optages.</i></p> <p><i>Forklar om interviewguiden.</i></p> <p><i>Herefter nogle helt simple indledende spørgsmål, som den unge helt sikkert kan svare på. Formålet er, at den unge får sagt noget, og fra start oplever at kunne bidrage med noget.</i></p> <p>Hvor længe har du været i DK?</p> <p>Har du boet her på centret hele tiden?</p>
<p>Indledende åbne spørgsmål</p> <p>Åbne spørgsmål.</p> <p>I denne indledende fase af interviewet gives ekstra opmærksomhed på at forfølge den unges svar, de områder, som den unge</p>	<p>Du har været til asylsamtale i Udlændingestyrelsen. Hvornår var det?</p> <p>Hvad synes du om at være til asylinterview?</p> <p>Vil du fortælle om den dag, du var til asylsamtale?</p> <p>(Var du taget til København dagen inden. Sov du på Sjælsmark, hvordan var det. Hvor spiste du morgenmad)</p>

<p>italesætter som vigtige.</p>	<p>Hvordan havde du det?</p> <p>(Hvorfor? Havde du hørt noget om samtalen fra andre af dine kammerater? Fra din repræsentant)</p> <p>Hvordan gik samtalen?</p> <p>Hvem der var til samtalen udover dig?</p> <p>Hvorfor er asylsamtalen vigtig?</p>
<p>Før samtalen</p>	<p>Hvordan forberedte du dig på asylsamtalen?</p> <p>Kan du fortælle lidt om, hvad du lavede dagen før asylsamtalen?</p> <p>Hvad tænkte du på?</p>
<p>Selve samtalen, herunder Kommunikation</p>	<p>Hvordan foregik samtalen?</p> <p>Hvordan var kvinden/manden fra Udlændingestyrelsen at tale med?</p> <p>Hvad var det gode ved sagsbehandleren?</p> <p>Var der noget sagsbehandleren skulle have gjort anderledes?</p> <p>Hvad skulle <i>du</i> gøre til samtalen?</p> <p>Kunne Udlændingestyrelsen godt forstå din historie? Forstå dig?</p> <p>Kunne du få lov til at fortælle, det du ville?</p> <p>Hvad gjorde du, hvis der var et spørgsmål, som du ikke forstod?</p> <p>Var der noget, som du ikke fik fortalt? Hvorfor?</p>
<p>Pauserne</p>	<p>Var der pauser undervejs? Hvad lavede du i pauserne?</p> <p>Tænkte du på noget bestemt i pauserne?</p>
<p>Det fysiske miljø</p>	<p>Hvad synes du om stedet, hvor samtalen blev holdt?</p>
<p>Andet</p>	<p>Hvis du skulle ønske, at der var noget til samtalen som havde været anderledes, hvad skulle det så være?</p> <p>Var der nogle ting, du var i tvivl om før samtalen?</p> <p>Var der noget, du var bange for/ bekymret for før samtalen?</p> <p>Når du snakker med de andre drenge på centret om at være til asylsamtale, hvad for nogle ting, snakker I så om?</p> <p>Er der noget, som du ikke fik at vide inden asylsamtalen, som du gerne ville</p>

	<p>have haft at vide?</p> <p>Hvad skulle have været anderledes, for at du ville føle dig bedre tilpas under samtalen?</p> <p>Kan Udlændingestyrelsen gøre noget? Hende eller ham som var til samtalen?</p>
<p>Tolk</p> <p>Kan udelades, hvis den unge i forvejen har fortalt meget om tolken.</p>	<p>Forstod du tolken?</p> <p>Hvordan synes du ellers tolken var?</p> <p>Hvad er en god tolk for dig?</p>
<p>Efter samtalen</p>	<p>Hvor lang tid tog asylsamtalen?</p> <p>Hvordan sluttede samtalen? Hvad skete der til sidst?</p> <p>Hvordan var det at læse samtalereferatet igennem bagefter? Hvordan var det at læse sin egen historie? Havde de skrevet det rigtigt ned?</p> <p>Hvis du skulle give et godt råd til andre, som skal til asylsamtale, hvad skulle det så være?</p> <p>Kan du nævne 1 ting som var godt ved samtalen? Var der mere, der var godt?</p> <p>Kan du nævne 1 ting som var dårligt ved samtalen? Var der mere, der var dårligt?</p> <p>Hvis nu vi legede, at det var dig og mig, der skulle bestemme en ny asylprocedure, som ville være god for drenge som dig. Hvordan skulle den så være? Hvad er vigtigt? Hvad skulle i hvert fald ikke være der?</p>
<p>Interviewet afsluttes</p>	<p>Nu skal vi snart slutte. Er der noget vigtigt, som du ikke har fået fortalt eller som jeg har glemt at spørge til?</p>

Bilag 3: Interviewguide til gruppeinterview med repræsentanter for uledsagede mindreårige

Temaer	Interviewspørgsmål
Briefing	<p>Interviewet indledes med en kort præsentation af interviewerens</p> <p>Formålet med interviewet tydeliggøres</p> <p>Forventet varighed. 1 time.</p>
<p>Indledende åbne spørgsmål</p> <p>Åbne spørgsmål.</p> <p>I denne indledende fase af interviewet gives ekstra opmærksomhed på at forfølge repræsentanternes svar, de områder, som repræsentanterne italesætter som vigtige.</p>	<p>Kan I starte med at fortælle, hvad jeres rolle er til asylsamtalen?</p> <p>Kan I give et eksempel på en asylsamtale som efter jeres mening fungerede godt?</p> <p>Kan I give et eksempel på en asylsamtale som fungerede dårligt? Var en dårlig oplevelse for den unge?</p> <p>Hvad kendetegner den gode asylsamtale, nævn fx 3 ting?</p> <p>Kan I nævne 3 ting som kendetegner en dårlig samtale?</p>
Før samtalen	<p>Hvordan forbereder I en ung på at skulle til asylsamtale?</p> <p>Kan I give nogle eksempler på, hvad I siger til de unge før en asylsamtale?</p> <p>Tror I, at de unge er klar over hvad det er for en samtale de skal til?</p> <p>Hvordan har de unge det typisk før en samtale?</p>
Kommunikation	<p>Hvad er det vigtigste for at kommunikationen til asylsamtalen fungerer?</p> <p>Hvordan oplever I, de unges mulighed for, at udtrykke sig frit?</p> <p>Hvad er vigtigt for en god kommunikation imellem sagsbehandleren og den unge?</p> <p>Har I nogen eksempler på god kommunikation mellem sagsbehandler og den unge?</p> <p>Oplever I at spørgsmålene er tilpasset barnets eller den unges alder? Eller modenhed? Hvordan?</p> <p>Tror I at de unge oplever at blive forstået?</p> <p>Tror I at de unge oplever at blive lyttet til?</p> <p>Hvad ville ifølge jer kendetegne en asylsamtale, som udføres på en børnevenlig måde?</p>
Kontekstforståelse	<p>Forstår de unge, hvad det er for en slags samtale de er til?</p>

	<p>Kan I sige noget mere om det?</p> <p>Forstår de hvad deres sag bliver vurderet ud fra</p> <p>Forstår de unge, hvorfor de skal til asylsamtale? Hvad asylsamtalen er?</p> <p>Hvad er det sværeste for de unge?</p> <p>Er der nogle unge som har det sværere ved at være til asylsamtale end andre? Hvad skyldes det?</p> <p>Kan I sige noget om forskellene mellem de forskellige unge, og den måde de agerer på i asylinterviewet?</p>
Det fysiske miljø	<p>Hvad synes I om stedet, hvor samtalen blev holdt? Det fysiske rum?</p> <p>Kan I sige lidt om de forskellige personers placering i rummet, og hvilken betydning det har?</p>
Åbent spørgsmål	<p>Hvilke forhold betyder mest i forhold til, hvordan en asylsamtale forløber?</p>
Tolk	<p>Har I nogen eksempler på, hvornår en tolk er god?</p> <p>Hvordan anvender US-medarbejderen tolken? Hvad er godt? Mindre godt?</p> <p>Har I oplevet nogen problematikker vedr. tolkning? Kan I give eksempler på det?</p> <p>Hvordan håndteres det af US?</p>
Sagsbehandleren	<p>Hvordan vil I beskrive den ideelle sagsbehandler i Udlændingestyrelsen?</p> <p>Er det jeres oplevelse at sagsbehandleren tager hensyn til, at det er mindreårige de har med at gøre?</p> <p>Hvilke hensyn synes I de burde tage?</p> <p>Hvordan tror I de mindreårige oplever sagsbehandleren i US?</p>
Pauserne	<p>Når der er pauser i samtaleforløbet, hvad taler I så med de unge om?</p> <p>Er der noget særligt, som de unger gerne vil drøfte med jer?</p>
Andet	<p>Hvad skulle der til, for at de unge ville føle dig bedre tilpas under samtalen?</p> <p>Kan Udlændingestyrelsen gøre noget anderledes?</p> <p>Hvor kunne I ønske forbedringer?</p>
Efter asylsamtalen	<p>Taler I med den unge om hvordan samtalen oplevedes?</p> <p>Hvad siger de umiddelbart efter samtalen?</p>
Interviewet afsluttes	<p>Synes I der er noget vigtigt, vi ikke har været omkring?</p>

Bilag 4: Interviewguide til interview med souschef i Udlændingestyrelsen.

Temaer	Interviewspørgsmål
Briefing	<p>Interviewet indledes med en kort præsentation af interviewerens og formålet med interviewet. Forventet varighed. Ca. 1 time (Aftale om anonymitet eller ej – eller i hvilken grad) Titel:</p>
Udlændingestyrelsens rolle på UMI-området - overordnet	<p>Hvad er din afdelings opgave?</p> <p>Hvordan adskiller den sig fra det øvrige asylkontor?</p> <p>Hvad kendetegner gruppen af uledsagede mindreårige asylansøgere? Hvordan vil du beskrive gruppen?</p> <p>Hvordan vil du beskrive <i>formålet</i> med asylsamtalen? (Hvilken rolle spiller asylsamtalen i asylproceduren?)</p> <p>Kan du nævne nogle ting, der kendetegner ”det gode asylinterview” med en uledsaget mindreårig?</p> <p>Er der nogen særlige udfordringer eller forhold hos de unge, som det er særligt vigtigt at kende til for jer som myndighed på området? - Som har betydning for jeres arbejde?</p>
UMI-kontorets tilgang til asylinterviewet og de unge	<p>Arbejder I efter samme metoder som det øvrige asylkontor? Kan du forklare lidt om det?</p> <p>Hvad er den største forskel på et voksen-interview og et UMI-interview?</p> <p>Har I som afdeling en bestemt tilgang til de mindreårige? Kan du fortælle lidt mere om det?</p> <p>Kan du nævne typiske faldgruber/potentielle uheldige situationer, der kan opstå under et asylinterview?</p>
Afdelingens strategier og procedure/formalia	<p>Har I officielle skriftlige retningslinjer for jeres arbejde? Kan du forklare lidt om dem?</p> <p>Er der nogle (mere) praktiske krav til samtalen, der skal være i orden.</p> <p>Har I helt praksisnære anvisninger/ guidelines som fx et samtalepapir med forslag til formuleringer? Hvad er formålet med dem?</p> <p>Er det dit indtryk at retningslinjerne bliver anvendt? Og hvordan?</p> <p>Der er en masse beskrivelser og vejledninger til, hvordan</p>

	<p>myndigheder bør tage hensyn til mindreårige i interview- eller samtalsituationer, f.eks. fra UNHCR. Hvordan omsætter I det til praksis?</p> <p>Hvor lykkes det særlig godt? Eller problemfrit? Hvorfor tror du?</p> <p>Hvor er det udfordrende? Hvorfor tror du?</p>
Medarbejderne, herunder kompetencer	<p>Hvad er sagsbehandlerens vigtigste opgave under asylsamtaler med uledsagede mindreårige?</p> <p>Hvad skal en sagsbehandler hos jer være særlig opmærksom på vedrørende arbejdet med målgruppen?</p> <p>Er de sagsbehandlere som foretager asylsamtaler med mindreårige særligt uddannet til det?</p> <p>Hvori består uddannelsen?</p> <p>Er det medarbejdere med en særlig profil, der søger over i/ønskes i UMI-teamet?</p>
Asylsamtale med børn vs. voksne	<p>Hvad er de væsentligste forskelle på en asylsamtale med en voksen asylansøger og en samtale med en uledsaget mindreårig?</p> <p>Hvordan afgør I modenhedsspørgsmålet? Hvorfor er det vigtigt at afgøre modenhed?</p> <p>Hvad gør I for at skabe et børne-/ ungevenligt miljø?</p> <p>Kan der være nogen særlige forhold hos de unge, som har betydning for hvordan asylsamtalen forløber?</p>
Tolk	<p>Har I nogen overvejelser på tolkeområdet? Hvad er særlig vigtigt at være opmærksom på her?</p>
Diverse	<p>Jeg kan forstå at de fleste afslag gives grundet manglende troværdighed. Kan du sige noget om det problem? Eller jeres vurdering af troværdighed?</p> <p>Jeg kan læse i lovændringerne fra sidste gang at mange af</p> <p>Hvor lykkes jeres arbejde rigtig godt?</p> <p>Hvor oplever I de største udfordringer?</p>
Afrunding	<p>Er der noget du vil sige til sidst? Noget vigtigt, jeg ikke har spurgt til?</p>

Bilag 5: Interviewguide til gruppeinterview med fuldmægtige i Udlændingestyrelsen

Temaer	Interviewspørgsmål
Briefing	<p>Interviewet indledes med en kort præsentation af interviewerens og formålet med interviewet.</p> <p>Forventet varighed. Ca. 1½ time</p> <p>Aftale om anonymitet eller ej – eller i hvilken grad</p> <p>Titel:</p>
overordnede betragtninger om asylinterviewet	<p>Hvordan vil I beskrive <i>formålet</i> med asylsamtalen? (Hvilken rolle spiller asylsamtalen i asylproceduren?)</p> <p>Kan I nævne nogle ting, der kendetegner ”det gode asylinterview” med en uledsaget mindreårig?</p> <p>Har I retningslinjer for jeres arbejde med asylinterviews?</p> <p>Kan I forklare lidt om dem?</p> <p>Er der nogle (mere) praktiske krav til samtalen, der skal være i orden.</p> <p>Har I helt praksisnære anvisninger/ guidelines som fx et samtalepapir med forslag til formuleringer?</p> <p>Hvordan anvender I dem?</p>
De uledsagede mindreårige	<p>Hvad adskiller UM’er fra andre (voksne) asylansøgere?</p> <p>Hvad er fællesnævnerne?</p> <p>Er der nogen særlige forhold hos uledsagede mindreårige, som det er vigtigt at kende til? / Hvad er vigtigt at vide om målgruppen, når man har jeres arbejde?</p>
Konkret praksis i asylinterview	<p>Hvad er jeres vigtigste opgave under asylinterviews med uledsagede mindreårige?</p> <p>Hvad har betydning for, hvordan et asylinterview helt konkret forløber?</p> <p>Har I prøvet at afholde asylinterview med voksne asylansøgere også? Er der en reel forskel i måden interviewene bliver gennemført på? (mellem interviews med voksne og interviews uledsagede mindreårige).</p> <p>Kan der være nogen særlige forhold hos de unge, som har betydning for hvordan asylsamtalen forløber? (fx kulturel eller uddannelsesmæssig baggrund, asylmotiv, samtalestil).</p> <p>Kan I nævne typiske faldgruber/potentielle uhensigtsmæssige situationer, der kan opstå under et asylinterview? (et eksempel på en situation, hvor noget gik galt).</p>

	<p>Jeg kan forstå, at I skal forholde jer til de unges <i> troværdighed</i>. Hvilken betydning har det for asylsamtalens forløb? (Det må betyde, at I også skal forholde jer kritisk til det den unge fortæller, eller hvordan?)</p>
<p>Kommunikation, herunder anvendelse af tolk</p>	<p>Hvad gør I for at informere tydeligt om procedurer, beslutninger og konsekvenserne af forskellige beslutninger?</p> <p>Hvad kan vanskeliggøre en tydelig kommunikation?</p> <p>Hvad virker?</p> <p>Er det jeres oplevelse, at de unge forstår asylproceduren?</p> <p>Forstår de unge <i> formålet </i> med interviewet?</p> <p>Har I nogen overvejelser omkring tolkens rolle?</p> <p>Anvender I særligt trænedede tolke?</p> <p>Hvad betyder det for samtalen, hvis tolken har særlig ekspertise indenfor tolkning af samtaler med børn?</p> <p>Hvad er i praksis det afgørende forhold, når der vælges tolk? Er der valgmuligheder?</p> <p>Er der (andre) særlige udfordringer i forhold til kommunikationen med de unge? Hvilke?</p> <p>Anvender I særlige spørgeteknikker?</p>
<p>Andet</p>	<p>Er der noget i forhold til kravene eller rammerne for asylinterviewet, som vanskeliggør en god asylsamtale?</p> <p>Hvordan afgør I modenhedsspørgsmålet? Hvorfor er det vigtigt at afgøre modenhed?</p> <p>Hvordan tager I, i praksis, hensyn til den unges alder og modenhed? Hvor lykkes det? Hvor er det svært?</p> <p>Hvad gør I for at skabe et trygt interviewmiljø?</p> <p>Er der noget som vanskeliggør det?</p> <p>Hvad oplever I, der virker?</p> <p>Hvilke overvejelser har I om de fysiske rammer for samtalen? (Rummets indretning, deltagernes placering i rummet).</p> <p>Er det jeres oplevelse at de unge føler sig tilpas under samtalen?</p> <p>Hvorfor? Hvor for ikke?</p>

	Hvad kan få en ung til at føle sig utilpas, tror I? Hvad gør I så?
Sagsbehandlerens kompetencer	<p>Hvad skal man som sagsbehandler hos jer være særlig opmærksom på vedrørende arbejdet med denne målgruppe?</p> <p>Kræver arbejdet særlige egenskaber eller kompetencer?</p> <p>Har I modtaget nogen særlig uddannelse eller kurser i samtaler med mindreårige?</p> <p>Hvori består uddannelsen?</p> <p>Kan det omsættes det til praksis?</p> <p>Kan I give et eksempel?</p> <p>Der er en masse beskrivelser og vejledninger til, hvordan myndigheder bør tage hensyn til mindreårige i interview- eller samtalsituationer, f.eks. fra UNHCR. Er det noget I kan bruge i jeres praksis?</p> <p>Hvor lykkes det særlig godt?</p> <p>Hvorfor tror I?</p> <p>Hvor er det udfordrende?</p> <p>Hvorfor tror I?</p> <p>Kunne I ønske jer nogen forandringer i retningslinjerne?</p>
Afrunding	Er der noget du vil sige til sidst? Noget vigtigt, jeg ikke har spurgt til?

Bilag 6: Interviewguide til ekspertinterview med juridisk konsulent i Dansk Flygtningehjælp

Temaer	Interviewspørgsmål
Briefing	Interviewet indledes med en kort præsentation af interviewerens og specialets fokus. Dette interviews formål: At høre Flygtningehjælpens perspektiv på området og få op- eller afklaret nogle faktuelle og juridiske spørgsmål.
De uledsagede mindreårige	Hvilken type af konflikter kommer de uledsagede mindreårige typisk fra? Hvorfor er de på flugt?
Flygtningehjælpens perspektiv	Hvad er jeres erfaringer med gruppen af uledsagede mindreårige? Hvad er jeres syn på de særlige tiltag i den danske asyl-procedure for uledsagede mindreårige? Er der nogle særlige styrker i den danske asylprocedure? Nogle særlige udfordringer? Problematikker?
Fakta om UMI'er	Jeg kan ikke finde særskilt statistik om anerkendelsesprocenten i asylsager vedrørende uledsagede mindreårige. Har I noget? Eller har I et indtryk af anerkendelsesprocenten for UMI'er? For de forskellige nationalitetsgrupper?
EU og dansk lovgivning	Hvilken status har EU-direktiver i Danmark grundet det retslige EU-forbehold? Følger Danmark direktiverne? Er de meget forskellige fra danske forhold?
Baggrundsoplysninger	I hvor høj grad bruger myndighederne baggrundsoplysninger om de enkelte lande i deres sagsbehandling? Hvad er jeres holdning til brugen af baggrundsoplysninger? Er der nogle særlige problematikker man skal holde sig for øje?
Afslutning	Tak for hjælpen

Bilag 7: Talepapir til workshop med fuldmægtige.

Workshop i Udlændingestyrelsen d. 31. oktober kl. 10-12
Deltagere fra Udlændingestyrelsen: UMI-gruppens 5 fuldmægtige

Program

10.10 - 11.00:	Oplæg
11.00 – 11.10	Pause
11.10 – 12.00	Dialog

Introduktion:

- Specialet og workshoppen
- Min uddannelse og baggrund
- Hvad skal vi i dag (overordnet: de unges oplevelser tilbage til jer)
- Program og introduktion til referenten
- Anonymiseringsaftaler

Hvad har jeg undersøgt:

De uledsagede mindreåriges udfordringer og muligheder for at præsentere sig selv og deres grunde til at søge asyl.

- Børnekonventionen: at blive hørt.
- Man bliver hørt, men hvordan?
- Min hovedpointe er at de unges muligheder for at fortælle deres historie er påvirket af en række forhold: forholdet mellem jer, den unge, repræsentanten, tolken. Asylprocedurens indretning og den unges situation.

Hvem har jeg talt med:

- Jer
- 3 UMier, 16-17 år. Afghanere.
- 4 repræsentanter, som har været til en række asylsamtaler.
- Anonymiserede indspilninger, fx alle fuldmægtige ”hun” uanset køn.

Præmisserne/ fokus i dagens workshop:

- Hvilke unge: 15-17-årige
- At der er rigtig meget, som I gør godt:

Eksempler på hvad I gør godt:

- Opmærksomhed på individuelle hensyn
- Reflekteret tilgang til tolkebrug
- Gode til at forklare og omformulere
- God introduktion

- Fokus på at spørge ”søgende” frem for ”anklagende”
- Lydhørhed overfor repræsentanterne
- Jeres brug af den fri fortælling

Citatafspilning: Repræsentanter

- Men hvis der skal være noget udviklingsperspektiv i det her, så skal vi jo ikke bruge dagen på at tale om de ting, vi hurtigt kan blive enige om fungerer.

Sagsforløb og oplevelser af (vente)tid:

- Svært gennemskueligt system trods forberedelse

Ung: ”Jeg synes det er meget mærkeligt hvad jeg har været igennem, fra da jeg meldte mig ved grænsen. Som asylansøger har jeg været igennem fire forskellige samtaler”

- De unge kan tænke: ”hvad må jeg fortælle?”, ”Hvor den ventetid?”
- Sammenligner sig
- Skaber egne logikker
- Særligt sagsbehandlingstiden har betydning for de unge.

Illustrer på tavlen:

For os ser det måske sådan ud: x-x---x-x-----x (kronologi)

Hvor det for den unge ser sådan ud: (systemets kronologi blandet med eget liv)

- Bestemt kronologi og tidsforståelse for os
- Den unges fortælling om sit liv, kan have ændret sig undervejs
- ”jamen sidste gang til motivsamtalen, der sagde du sådan og sådan”.
- 180 passive dage i ungdomsinstitution til at skulle være på/ ”skinne” i 5 timer.

Hvad kan man gøre:

- forståelse for at asylsystemets kan opleves helt anderledes af de unge
- At de ikke nødvendigvis opererer med samme forståelse af kronologi som vi gør.
- Anerkend den ventetid
- Vær realistisk omkring behandlingstid: sig ikke 3 uger

Kommunikation og tolkebrug

Nu er vi så inde til selve samtalen, og hvilke ting/forhold, der kan have betydning for selve kommunikationen til interviewet, og hvordan de unge kan opleve de spørgsmål, som I jo kan have gode grunde til at stille.

Mængden af spørgsmål kan være overvældende.

- ”han kunne ikke svarene”
- en slags eksamen, hvor der er et rigtigt svar
- Parallel til egne eksamensoplevelser
- Hvordan påvirker det de unge: nervøsitet og utilstrækkelighed
- Risiko for tilfældige svar / hvad de gætter I forventer

Det samme gælder for det med at spørge ind til det samme på mange forskellige måder:

- Flere forskellige spørgsmål, der egentlig handler om det samme
- Opleves som en slags *trickspørgsmål*: ”Svarede jeg forkert første gang?” ”Hvorfor spørger de igen? Tror de ikke på mig?” ”Er det et andet svar, de vil have?”

Som en ung, lidt forsigtig dreng (foreholdt baggrundsoplysninger) udtrykker det:

Afspil citat

- Forvirrende effekt på den unge.
- De kommer selv i tvivl.
- Igen: nervøsitet og risiko for ”pleasende” svar.
-

Ligesom for fakta-orienterede spørgsmål kan være svære:

- Eksempel på tanke: ”Jamen, jeg kan ikke huske hvor mange Talebansoldater, der kom og hentede min far, for det eneste jeg kan huske fra den dag, er min lillesøsters skrig. Så jeg gætter, for I bliver jo ved med at spørge, så det må være vigtigt, hvor mange talebansoldater, der var.”

3. persons-spørgsmål:

- Redegøre for andres rationaler, tanker, hensigter, eller følelser
- ”Hvorfor flyttede din familie”, ”Hvorfor tror du din far alligevel tog derhen, når han vidste, at det var farligt” ”Hvorfor skulle Taleban rekruttere hazara-drenge, når der var mange pashtu-drenge i området” osv.
- Både unge og repræsentanterne fremhæver denne type spørgsmål som uhensigtsmæssige
 - Ikke forventes at kende til forældres fulde situation og overvejelser
 - Gætværk

Så opsummerende for flere af de her pointer vil jeg lade Hazmat fortælle jer, hvordan det opleves for ham at blive stillet de her spørgsmål:

Afspil citat

Tolkebrug

- De unge er enorm opmærksomme på tolken
- skeptiske overfor, at en tolk både kan tolke dari, pashtu, farsi og hazargi,
- Tolken som lokalkendt ekspert → en slags tjek af den unge
- Øget kvalitetskontrol og øget uddannelse om god tolkeskik.

Kropssprog og attitude ekstremt vigtigt.

- De unge: Computeren som barrierer for god kommunikation
- ”Hvad skriver hun mon?” ”Er det godt eller dårligt”
- Opfat ikke tolketiden som pause (at tale til en skærm)
- Sagsbehandlerens mulighed for at gå ind og ud af samtalen. (og selv styre hvornår).

- Blikket. Et andet blik. Genetablering af tillid.

Hvad kan man gøre:

- basal tolkebrug som I kender:
 - At kigge på den unge og ikke på tolken
- Mere konkret: optag samtalen
- Udelad 3. persons-spørgsmål.

I den unges sted:

Hæve perspektivet lidt til de unges perspektiv på selve interviewet som helhed. Deres oplevelse af mødet her i Sandholm.

- Vilkår de er nervøse for det her interview: både mødet og afgørelsen
- Forskellige oplevelser vi kan have af en situation eller et sted, for eksempel Sandholm

Som illustration vil jeg lige lade en dreng fortælle om hans oplevelse af at ankomme til asylsamtale heroppe:

Afspil citat Hegnet.

- Arbejdsplads for os
- Et sted med et hegn der varsler

Grundlæggende frygt for myndigheder

- Vanskeligt ved at skelne mellem forskellige myndigheder (US og politi).
- Udlændingestyrelsen som helhed: Flyttebreve
- Oplevelser fra hjemlandet (evt. græske kystvagter) →
- Mistillid til myndigheder og frygt for at evt. ubehagelige erfaringer med myndigheder kan gentage sig.
- Alt dette tager de med til samtalen

Erfaret at det ikke var farligt

- Flere af de drenge jeg talte med fortæller at de ”var bange hele tiden”, at ”det var en dårlig dag”
- samtidig at de nu ved, at det ikke var farligt
- Det har de erfaret gennem samtalen med jer: Der skete ikke noget.
- Råd til andre drenge
- Men det er netop en erfaring, man skal gøre sig.

Oplever samtalen som utrolig lang

- ”jeg kiggede på viseren hele tiden, men den blev ved med at være 9”.
- ”hvornår er det mon slut?”

Strategier /den unge er på arbejde:

Ventet i mange mange dage på det STORE interview

Uheldige fysiske forudsætninger; mangel på søvn, mangel på mad.

Nu sidder de så her ved et skrivebord overfor en sød og imødekommende sagsbehandler. Men det er ikke "bare" at svare på spørgsmålene. For *samtidigt* sidder de måske og

- er nervøse
- bliver måske ekstra nervøse af ikke at kunne svare på spørgsmålene
- sidder og tænker over hvad I mon skriver på computeren
- slårsser med rent sprogligt at forstå tolkens dialekt
- skal forholde sig til to fremmede personer, tolken og jer, som på én gang har stor "magt" over deres liv og som de samtidig skal mønstre tillid til at kunne fortælle om svære oplevelser og måske er bange for at gøre "sure"
- prøver at fornemme om de svarer "rigtigt"
- prøver at tyde en eller anden hensigt bag spørgsmålene "tror de ikke på mig?", "svarede jeg forkert sidste gang"
- prøver at gennemskue hvilke kriterier, der vurderes efter. Hvad er relevant?

Så alt i alt er der en masse spørgsmål, en masse tanker og en masse forsøg på at aflæse, forstå og regne situationen ud, som kører rundt oppe i hovedet på dem *oveni* at de skal svare på de konkrete spørgsmål om oplevelser, der kan være svære og følelsesmæssigt belastende.

- Et vilkår, men det er måske fint at have en forståelse for:
 - Når man sidder med dem og når man stiller sine spørgsmål.
 - Når samtale referatet gennemgås til sidst (skrive under på hvad som helst)

Ambivalens:

- Kort og langt interview
 - Lang tid under pres
 - Få timer afgør dit fremtidige liv
 -

En asymmetrisk samtale:

Afsluttende og måske lidt mere abstrakt pointe:

- At asylsamtalen ikke er en ligeværdig *sam*-tale
- Det er et vigtigt interview i asylproceduren
- Den unge skal begå sig - og svare - inden for nogle rammer, nogle regler og kriterier, de ikke har nogen indflydelse på.
- En situation, hvor en sagsbehandler på vegne af en myndighed har en afgørende magt over det den unge ønsker allermost: Ophold.

Det vil jeg forsøge at uddybe lidt:

- Stritter lidt ved samtale (udgangspunkt i de unges perspektiv)
- De har *bedt om asyl* og er her i Danmark underlagt en procedure, som de ikke kan påvirke, måske har svært ved at gennemskue.

Som en ung siger det:

”Vi kan ikke sproget og når man er til samtale, så har de nogle love og sådan, og så forstår vi ikke, hvad det handler om... Det var et godt interview og nu mangler vi så bare at få deres afgørelse, og så er mit liv i deres hænder og så må vi vente og se hvad der sker”.

- Uanset godt et interview: præmis at I træffer afgørelsen
- Det er derfor ikke et ligeværdigt møde.
- Det er en præmis for myndighedsarbejde. Men det er vigtigt at huske.
- Et arbejde for den fuldmægtige vs. en livsafgørende situation for den unge
- Man står i to vidt forskellige positioner.

Viden produceres

- Ikke et sted, hvor vi kan ”hente” information fra den unge
- Et sted hvor vi sammen med den unge *skaber, medproducerer* en fortælling
- Hvor vi uundgåeligt *påvirker* de muligheder den unge har for at huske, gengive – og turde gengive – sin forståelse af sine problemer.
- Som sagsbehandler har man altså en magt over den unge:
 - Hvad spørges der om, hvad skrives til referat og på hvilken måde
- Et vilkår for alt myndighedsarbejde (Ex soc.rdg)

Konkret betydning for asylsamtalen og udbyttet af samtalen:

En dreng sagde for eksempel – og når han siger politiet, mener han US – om sine tanker på vej til asylinterviewet:

”Jeg havde ingen erfaring med hvordan den ville foregå, den samtale. Og jeg var bange for at politiet ville sende mig tilbage til Afghanistan. Jeg var meget nervøs og bange. Jeg tænkte meget på, hvad jeg skulle sige, så politiet ikke ville blive sure på mig eller så det ikke skulle gå ud over mig... Jeg var bange fordi jeg havde et billede af politiet i hovedet fra den gang jeg boede i Iran... Jeg synes hun kiggede sådan på mig, at jeg kunne genkende alt det jeg har oplevet før. Jeg var bange for at jeg skulle sige noget forkert, så de ville blive sure og sende mig ud af landet”.

- Her er vi altså ”inde i hovedet ” på en dreng, mens han svarer på spørgsmål
- Trods venlighed og imødekommenhed
- Betydning for samtalen

Del 2: Dialog

Generel respons på oplæg. Kan det bruges til noget?

Herefter et tema ad gangen (lægges på midten af bordet: farvet papir med tema og forslag til praksisændring)
Diskuter ud fra dette. Ny farve til hvert tema. Evt. del i to grupper, hvor temaet diskuteres.

Bilag 8: Dialog-sedler til workshop med fuldmægtige i Udlændingestyrelsen

Sagsforløb og oplevelser af (vente)tid

Forslag:

Vær opmærksom på forskel i egen kronologi vs. den unges kronologi

Anerkend ventetid

Giv realistiske bud på, hvornår den unge kan forvente en afgørelse (lad være med at sige 3 uger)

Tydelig information fra jer selv om asylproceduren (øget tilgængelighed)

Kommunikation og tolkebrug

Forslag:

Væk med computeren

Optag samtalen

Stop 3. persons-spørgsmål

Mere uddannelse til tolkene

Tolken bør ikke ukritisk benyttes som ekspert

Kontroltolk (foreslået af ung)

I den unges sted

Forslag:

Overvej om samtalereferatet skal skrives under på et andet tidspunkt

Hvor lang tid skal en samtale tage?

Vær opmærksom på den unges perspektiv: den unge er også "på arbejde".

En asymmetrisk samtale